

Olika publiker, olika livsstilar

Om idrott, kultur och regional utveckling

Ernesto Abalo & Martin Danielsson

Olika publiker, olika livsstilar

Olika publiker, olika livsstilar

Om idrott, kultur och regional utveckling

Ernesto Abalo & Martin Danielsson

Rapport nr 32, 2008
Institutionen för samhällsvetenskap
Växjö universitet

ISBN 978-91-633-4008-6

ISSN 1401-6346

© *Ernesto Abalo & Martin Danielsson*

Förord

Föreliggande studie utgör den sociologiska delen av det tvärvetenskapliga forskningsprojektet *Elitidrott och regional utveckling* (ERU) som bedrivs vid Växjö universitet. Detta projekt är ett samarbete mellan ämnena sociologi, medie- och kommunikationsvetenskap och nationalekonomi.

Rapporten som du håller i din hand skulle inte ha varit möjlig utan den oundgängliga insats som vissa personer bidragit med, vilka vi givetvis vill tacka.

Vi skulle först och främst vilja rikta ett tack till Dino Viscovi, som fungerat som vårt bollplank, och som kommit med mycket kloka och väl behövda synpunkter inför denna studie. Vidare vill vi tacka Renée Skogersson för att ha delat med sig av sin kunskap om statistikprogrammet SPSS i allmänhet och indexkonstruktion i synnerhet. Även Tobias Olsson, Lars Behrenz, Thorbjörn Nilsson samt Joacim Martinsson ska ett tack för väl genomtänkta kommentarer om enkätkonstruktion.

Sist, men inte minst, vill vi rikta ett tack till Sparbankstiftelsen Kronan som finansierat hela ERU-projektet.

Ett stort tack till alla er!

Växjö och Halmstad, december 2008

Ernesto Abalo och Martin Danielsson

Innehållsförteckning

TABELLFÖRTECKNING	9
1. INTRODUKTION	11
1.1 MÅL, SYFTE OCH PROBLEMTÄLLNING	14
2. LITTERATURÖVERSIKT	17
2.1 LOKAL OCH REGIONAL IDENTITET	17
2.1.1 <i>En djuplodande definition av lokal identitet</i>	18
2.1.2 <i>Regionens uppkomst och dess identifikation</i>	19
2.2 KULTUREN OCH DEN LOKALA IDENTITETEN	22
2.3 IDROTTEN OCH DEN LOKALA IDENTITETEN	25
2.3.1 <i>Idrotten, bruket och den lokala identiteten</i>	26
2.3.2 <i>Den lokala idrottens identifikation i orten</i>	29
2.4 KONKLUSION	31
3. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	33
3.1 SOCIALT KAPITAL OCH IDENTIFIKATION MED REGIONEN	33
3.2 LIVSTIL, SMAK OCH KULTURELLT KAPITAL	36
4. DET GENERELLA IDROTTS- OCH KULTURINTRESSET □ EN ÖVERSIKT	40
4.1 EN ÖVERGRIPANDE BILD AV IDROTTSINTRESSET	40
4.1.1 <i>Intresset för arenaidrott</i>	41
4.1.2 <i>Intresset för mediasport</i>	42
4.1.3 <i>Intresset för eget idrottsutövande</i>	43
4.2 SYNEN PÅ IDROTTEN OCH DESS BETYDELSE	44
4.3 EN ÖVERGRIPANDE BILD AV KULTURINTRESSET	50
4.3.1 <i>Konsumtionen av scenkultur: teater och konserter</i>	50
4.3.2 <i>Konsumtionen av bildkultur: biografier, museer och konstutställningar</i>	52
4.3.3 <i>Biblioteksbesökandets omfattning</i>	53
4.4 SYNEN PÅ KULTUREN OCH DESS BETYDELSE	54
4.5 KONKLUSION	60
5. SÖKANDET EFTER DE KULTUR- RESPEKTIVE IDROTTSINTRESSERADE	63
5.1 KATEGORISERING GENOM INDEX	63
5.1.1 <i>Index för kulturintresse</i>	64
5.1.2 <i>De kulturintresserades demografi</i>	67
5.1.3 <i>Index för idrottsintresse</i>	75
5.1.4 <i>De idrottsintresserades demografi</i>	78

5.2 SAMMANFATTANDE JÄMFÖRELSE MELLAN DE KULTUR-.....	83
RESPEKTIVE IDROTTSINTRESSERADE SOCIALA SAMMANSÄTTNING	83
6. KULTUR- RESPEKTIVE IDROTTSINTRESSERADES RELATION TILL REGIONEN, KULTUREN OCH IDROTTEN	87
6.1 KULTUR- OCH IDROTTSINTRESSERADES FÖRANKRING I REGIONEN.....	87
6.1.1 Regional förankring och lokal identitet	87
6.1.2 Social trösel och flyttbenägenhet.....	90
6.1.3 De kulturintresserade – en rörligare grupp än de idrottsintresserade.....	93
6.2 KULTUR- OCH IDROTTSINTRESSETS BETYDELSE FÖR DET SOCIALA UMGÄNGET	95
6.3 FÖRTROENDET FÖR LOKALA INSTITUTIONER	99
6.3.1 Förtroendet för myndigheter	99
6.3.2 Förtroendet för politiker och företagare på lokal nivå.....	102
6.4 VÄRDERING OCH KONSUMTION AV KULTUR.....	104
6.5 KULTUR- RESPEKTIVE IDROTTSINTRESSERADES RELATION TILL IDROTT	106
6.5.1 Subjektivet idrottsintresse och idrottens roll i samhället	107
6.5.2 Offentliga och privata satsningar på idrott.....	109
6.5.3 Satsning på en ny fotbollsarena	111
6.5.4 Personliga satsningar på elitidrott.....	112
6.6 VAD BORDE IDENTIFIERA REGIONEN?.....	115
6.6.1 Sociala satsningar	115
6.6.2 Vad länet borde vara känt för.....	117
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	119
7.1 DEN BREDA VÄLFÄRDEN MOT DET ELITISTISKA	119
7.2 TVÅ OLIKA LIVSSTILAR.....	122
7.2.1 Demografiska skillnader och skillnader i geografisk rörlighet	122
7.2.2 Kulturellt kapital skapar olika preferenser.....	123
7.2.3 Intressen stärker det sociala kapitalet.....	124
7.3 KULTUR, IDROTT OCH DEN REGIONALA UTVECKLINGEN.....	125
7.3.1 Utvecklingen i de studerade länen.....	126
7.3.2 Satsningar för utveckling.....	127
Referenser	131
Bilaga: Teknisk rapport	136

Tabellförteckning

- Tabell 1: Länsinvånarnas besöksfrekvens i relation till elitidrotts- respektive breddidrottsevenemang. (s. 41)
- Tabell 2: Länsinvånarnas värdering av tidningarnas sportsidor respektive teves sportsändningar. (s. 43)
- Tabell 3: Länsinvånarnas inställning till påståendena *"Elitidrott är viktigt för länet där jag bor"* och *"Att ha ett allsvenskt fotbollslag är/ vore bra reklam för regionen"*. (s. 46)
- Tabell 4: Andelen länsinvånare som har angett olika kommunala satsningar som mest respektive minst viktiga, samt differensen däremellan. (s. 48)
- Tabell 5: Länsinvånarnas värdering av ett bra lokalt utbud av olika kulturformer. (s. 55)
- Tabell 6: Länsinvånarnas värdering av tidningarnas kultursidor respektive teves kulturprogram. (s. 57)
- Tabell 7: Andelen länsinvånare som har angett vad de mest respektive minst önskar att det egna länet vore känt för, samt differensen däremellan. (s. 59)
- Tabell 8: Andelen kulturintresserade respektive icke kulturintresserade i de studerade länen. (s. 67)
- Tabell 9: Andel kulturintresserade i respektive län uppdelade efter ålder. (s. 70)
- Tabell 10: Andel kulturintresserade i respektive län indelade efter utbildning. (s. 72)
- Tabell 11: Andel kulturintresserade i respektive län indelade efter yrke. (s. 73)
- Tabell 12: Idrottsindex för Blekinge län. Procent avrundade till närmsta heltal. (s. 77)
- Tabell 13: Andelen idrottsintresserade respektive kulturintresserade fördelade i de studerade länen. (s. 78)
- Tabell 14: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter kön. (s. 79)
- Tabell 15: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter etnicitet. (s. 80)

- Tabell 16: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter ålder. (s. 81)
- Tabell 17: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter yrke. (s. 82)
- Tabell 18: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter geografisk hemvist. (s. 83)
- Tabell 19: Den typiska kultur- respektive idrottsintresserade indelad efter sociala faktorer. (s. 85)
- Tabell 20: Förankring i det nuvarande länet bland kultur- respektive idrottsintresserade. (s. 88)
- Tabell 21: Flyttbenägenheten bland kultur- respektive idrottsintresserade i de respektive länen. (s. 92)
- Tabell 22: Andelen respondenter som är medlemmar i intresseförening/sammanslutning, indelade efter län och intresse för kultur respektive idrott. (s. 97)
- Tabell 23: Förtroendet för Arbetsförmedlingen bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (s. 100)
- Tabell 24: Förtroendet för Polisen bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (s. 101)
- Tabell 25: Förtroendet för lokala företagare bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (s. 103)
- Tabell 26: Balansmätt för respondenternas rangordning av alternativet *Bäst skolor i landet*. (s. 118)
- Tabell 27: Befolkningsutveckling i de studerade länen mellan 1985 och 2007. (s. 127)

1. Introduktion

I såväl Växjö som Kalmar finns långtgående planer på byggnationen av nya idrottsarenor. För Växjös del handlar det om den så kallade Arenastaden – som är tänkt att innefatta flertalet olika anläggningar, men även ett tillhörande affärskomplex – medan det för Kalmars del rör sig om en ny fotbollsarena. Sedan tre år tillbaka finns dessutom en ny idrottsarena – Vodafone Arena Rosenholm – i Karlskrona. Aktuella exempel utgör en del av ett generellt mönster, där offentliga medel satsas på arenabyggen som i huvudsak kommer elitklubbarna till gagn; frågan diskuteras även i Stockholm, och i Malmö är ett nytt fotbollsstadion tänkt att stå klart redan 2009. Många ställer sig kritiska den pågående utvecklingen och menar att kommunerna istället borde satsa pengarna på breddidrotten, medan andra röster menar att nya arenor inte bara kommer allmänheten till godo utan även bidrar till den regionala utvecklingen.

Det var mot bakgrund av ovan beskrivna utveckling och därtill kopplade diskussioner som det tvärvetenskapliga forskningsprojektet *Elitidrott och regional utveckling* började ta form.¹ Föreliggande studie utgör det sociologiska bidraget till detta projekt, vilket betyder att den intresserar sig för elitidrottens *sociala värden* snarare än dess ekonomiska och visuella motsvarigheter.² Med detta menas att det är människors syn på elitidrotten och dess eventuella betydelse för den regionala gemenskapen, identiteten och trivseln som i den fortsatta framställningen ska avhandlas.

Detta kan emellertid göras på en mängd olika sätt, varför vi redan inledningsvis tvingades till ett par avgränsningar. För *det första* är elitidrott ett tämligen omfattande fenomen, vilket måste specificeras för att över huvud taget bli möjligt att studera. Mot bakgrund av att fotbollen har be-

¹ För en mer utförlig projektbeskrivning hänvisas till den bifogade tekniska rapporten, där vi även redogör för undersökningens genomförande och material.

² Elitidrottens ekonomiska och visuella värden avhandlas istället genom projektets nationalekonomiska och medie- och kommunikationsvetenskapliga studier.

handlats flitigt inom såväl svensk som internationell forskning (se t.ex. Peterson 1989; Andersson 2002; Billing, Franzén & Peterson 1999; Andersson & Radmann 1998; Sund 1997; Fundberg 2003) – vilket rimligen har att göra med att den också är störst, i Sverige såväl som i världen och både sett till antalet utövare och ekonomisk omsättning – föll sig valet tämligen naturligt. Studiens fokus ligger således på elitfotboll. För *det andra* studeras elitidrott och regional utveckling i ett geografiskt avgränsat område, bestående av Hallands, Blekinge, Kronobergs och Kalmar län. Länen förenas av sin påtagliga landsbygdsprägel och det tämligen märkbara avståndet till storstadsregionerna, men samtidigt skiljer de sig på flera sätt åt på det idrottsliga planet.

När det gäller elitfotboll, för att knyta an till studiens huvudsakliga fokus, var Halmstads BK vid tidpunkten för studien sedan länge väletablerat i allsvenskan, samtidigt som Mjällby AIF befann sig i landets näst högsta division. Östers IF var hösten 2006 ånyo nykomlingar i högsta serien, medan Kalmar FF den sista tiden – trots att klubben så sent som 1997 spelade i landets tredje högsta division – hade rönt vissa allsvenska framgångar. Det är alltså dessa fyra fotbollsklubbar som i föreliggande studie får representera elitfotbollen, vilket var och en av dem gör i egenskap av att i respektive län vara högst placerad i det nationella seriesystemet.

Följaktligen har föreliggande studie inte bara för avsikt att avhandla *elitidrottens* sociala värden i största allmänhet, utan mer specifikt söker den dessutom utröna vilken betydelse *elitfotbollen* – förkroppsligad genom fyra bestämda fotbollsklubbar – har för invånarna i en tydligt avgränsad region. Studiens initiala avgränsningar till en viss idrott och ett särskilt geografiskt område var helt nödvändiga för konstruktionen av ett fungerande mätverktyg,³ men i relation till det insamlade materialet, som rymmer enorma analytiska möjligheter, krävdes dock ytterligare avgränsningar – eller, mer korrekt, bestämda analytiska ingångar.

³ För en beskrivning av överväganden i samband med enkätkonstruktionen, se den bifogade tekniska rapporten.

På samma sätt som elitidrotten med jämna mellanrum tillskrivs betydelse för den regionala utvecklingen, anses även ett bra kulturutbud kunna bidra till att öka en regions attraktivitet. Och på samma sätt som nya idrottsarenor redan har byggts eller planerar att byggas i den för studien aktuella regionen, har de senaste åren även sett flera kultursatsningar; exempelvis stod ett alldeles nytt stadsbibliotek klart i Halmstad 2006, medan nya konsthallar i såväl Kalmar som Karlskrona invigdes inom loppet av en och samma månad 2008. Samtidigt tenderar kultur och idrott att i allt fler avseenden smälta samman. I och med 2006 års regeringsskifte ansvarar kulturdepartementet för den nationella idrottspolitiken,⁴ vilket otvivelaktigt utgör det mest flagranta uttrycket för denna tendens. Exempelen är emellertid flera: riksdagens moderata kulturkommitté har just föreslagit att spelintäkter även ska komma kulturlivet till del,⁵ Sveriges television har nyligen låtit redaktionerna för Fotbollskväll och kulturmagasinet Kobra producera varandras program, Riksidrottsmuseet har en fast utställning om idrott och kultur,⁶ etc.

I skärningspunkten mellan å ena sidan kulturens och idrottens tillskrivna potentialer att skapa regional utveckling, och, å andra sidan, den tilltagande sammansmältningen av kultur och idrott, framträder flera frågeställningar som relevanta att studera närmare. Utöver att ta reda på vilken betydelse elitidrott i allmänhet och elitfotboll i synnerhet har för den regionala gemenskapen, identiteten och trivseln, syftar föreliggande studie även till att relatera idrottens tillskrivna betydelse till hur invånarna i de för studien aktuella länen ser på kulturen. Detta blir särskilt intressant med tanke på att idrotten och kulturen numera – sedan idrotten blev en fråga för kulturdepartementet – befinner sig inom samma statliga utgiftsområde, vilket betyder att de befinner sig i ett slags konkurrenssituation. Att moderaternas företrädare i kulturutskottet föreslår att spelintäk-

⁴ <http://www.regeringen.se/sb/d/8339/a/73948>

⁵ http://www.svd.se/kulturnoje/nyheter/artikel_1213251.svd

⁶ <http://www.riksidrottsmuseet.se/pa-museet/utställningar/fasta-utställningar/idrott-och-kultur/>

ter ska komma kulturlivet till del, betyder exempelvis att pengar som tidigare tillföll idrottsrörelsen nu ska delas med kulturen.

Detta slags komparativa analytiska ingång är emellertid fruktbar också på andra sätt. Utöver att jämföra elitidrottens och kulturens tillskrivna sociala värden överlag, möjliggör uppläggningsen även jämförelser mellan de typiskt idrottsintresserade respektive kulturintresserade. Genom att teckna en bild av de båda gruppernas sociala sammansättning, regionala förankring och livsstil – i vilken attityder till och konsumtion av olika kulturformer, elitidrott och elitfotboll utgör centrala komponenter – öppnar sig stora analytiska möjligheter. Frågan om elitidrott i allmänhet och elitfotboll i synnerhet bidrar till att stärka den regionala gemenskapen, identiteten och trivseln, kan härigenom både problematiseras ytterligare och ge oss verktyg att adressera frågan om elitidrottens regionala utvecklingspotentialer. Genererar elitidrotten sociala värden som omfattar alla eller bara särskilda grupper, med vissa demografiska och livsstilsmässiga särdrag? Och vad betyder i sin tur detta i relation till offentligt finansierade satsningar på elitidrott – satsningar som görs med hänvisning till dess förmodade förmåga att öka regionens attraktivitet?

1.1 Mål, syfte och problemställning

Med utgångspunkt i ovan förda resonemang, vars syfte har varit att introducera och ringa in det aktuella problemområdet, kan vi nu konkretisera studiens mål, syfte och problemställning ytterligare. *Målet* för den här undersökningen är att i ett särskilt regionalt sammanhang – bestående av Hallands, Blekinge, Kronobergs och Kalmar län – studera elitidrottens och kulturens eventuella sociala värden, det vill säga dess respektive betydelse för den regionala gemenskapen, identiteten, trivseln och i förlängningen även utvecklingen. Av särskilt intresse är länsinvånarnas relation till elitfotbollen, förkroppsligad genom sammanlagt fyra fotbollsklubbar, en från varje län: Halmstads BK, Mjällby AIF, Östers IF och Kalmar FF. *Syftet* med en sådan undersökning är att lämna ett bidrag till den i allmänhet eftersatta samhällsvetenskapliga idrottsforskningen. I

synnerhet är kunskaperna om elitidrottens betydelse för samhälle och ekonomi – inte minst på ett regionalt och lokalt plan – ytterst begränsade, vilket föreliggande studie söker råda bot på genom att studera elitidrotten i ett specifikt regionalt sammanhang.

Ovanstående diskussioner har förvisso redan berört den för studien aktuella problematiken, men likväl kan det vara på sin plats att utifrån dessa omformulera densamma i form av en förtätad forskningsfråga.

Den övergripande *problemställningen* lyder som följer:

Vilken betydelse har elitidrott och kultur för den regionala gemenskapen, identiteten och trivseln, och hur kan vi förstå den regionala idrottens och kulturens eventuella förmåga att skapa detta slags sociala värden i ljuset av diskussioner om bäggederas påstådda utvecklingspotentialer?

Denna problemställning inbegriper i sin tur en rad än *mer preciserade delfrågor*, vilka var för sig kastar ljus över olika aspekter av den huvudsakliga forskningsfrågan, samtidigt som de tillsammans bidrar till att besvara densamma. Delfrågorna kan formuleras enligt följande:

Hur ser det generella idrotts- och kulturintresset ut i de fyra studerade länen?

Vilka är de typiskt idrotts- respektive kulturintresserade med avseende på demografisk sammansättning och livsstil?

Vad kännetecknar de typiskt idrotts- respektive kulturintresserade i termer av regional samhörighet, identitet och trivsel?

Och slutligen: vad kan detta sammantaget tänkas betyda i relation till elitidrottens och kulturens tillskrivna förmåga att skapa regional utveckling?

I det följande kapitlet ska vi skriva in aktuell studie i ett vetenskapligt sammanhang genom att redogöra för tidigare forskning om idrott och elitidrott, samt lokal identitet och trivsel. Därefter presenterar vi studiens

teoretiska utgångspunkter, vilka i huvudsak hämtar näring från Pierre Bourdieus kultursociologi. Följaktligen kommer begrepp som *smak*, *symboliskt kapital* och *livsstil* att introduceras och diskuteras.

2. Litteraturöversikt

I detta avsnitt kommer vi att avhandla tidigare forskning som är besläktad med det område som föreliggande studie avser att studera. Vi kommer i det närmaste att presentera forskning om lokal och regional identitet på en mer allmän nivå, vilket kommer att följas av en redogörelse för forskning där dessa begrepp används i relation till kultur respektive idrott. Det bör understrykas att syftet med denna litteraturöversikt på intet sätt är att vara uttömmande, utan istället syftar till att ge exempel hur det vetenskapliga samtalet kring dessa teman och begrepp kan se ut.

2.1 Lokal och regional identitet

Inledningsvis kan sägas att begreppen *lokal* och *regional identitet* visar sig vara intressanta för olika samhällsvetenskapliga discipliner, då forskningen som rör dessa begrepp återfinns hos bland andra etnologer, historiker, kulturgeografer och socialpsykologer. Problematiseringen av nämnda begrepp skiljer sig dock åt beroende på vilken disciplin som vi har att göra med, men begreppen syftar till identifikationen till en given lokalitet eller region och skulle därför kunna översättas till *hembygdsänsla* – ett uttryck som är vanligt förekommande på forskningsfältet (se exempelvis Lilja och Emilsson 1998, Österberg 1998, Gunnemark 1998). Begreppet innehar således en rumslig dimension samtidigt som den också besitter en subjektiv eller innehållslig dimension eftersom det syftar till en grups eller en individs identifikation med en given lokalitet.

Det är dock svårt att tala om endast en identitet eftersom människors roller är mångfacetterade, samtidigt som begreppet åsyftar samspelet mellan individens subjektiva upplevelser av världen och de sociala och historiska ramar som förutsätter den subjektiva upplevelsen (Dencik 1998, s.42; Lilja och Emilsson 1998, s. 7-9). Vidare är lokaliteten något komplext och långtifrån lättdefinierat, vilket gör att lokal identitet ej för-

blir oproblematiskt.⁷ Låt oss på ett mer djupgående sätt betrakta hur begreppet används inom forskningsfältet.

2.1.1 En djuplodande definition av lokal identitet

Etnologen Kerstin Gunnemark (1998) menar att lokal identitet har att göra med människors emotionella förankring i den miljö som de är bosatta i, vilken vuxit fram under den tid som de bott på aktuell plats. Vidare menar hon att lokal identitet är något processuellt, "den växer fram i möten mellan människor och miljö" (Gunnemark 1998, sid. 25). För att denna identitet ska kvarstå måste den underhållas, menar författaren, vilket i sin tur betyder att de faktorer som för individen underbygger den lokala identiteten inte får försvagas. Enligt författaren påverkar individens materiella levnadsvillkor och värderingar dennes förhållningssätt till miljön, vilket innebär att personer från olika sociala skikt kan ha skilda uppfattningar om olika miljöer. Gunnemark analyserar lokal identitet utifrån fyra olika aspekter: *social integrering*, *aktivitetsfält*, *symbolvärden* och *lokalhistorisk kunskap*. Social integrering syftar till individens relation till sociala nätverk i hembygden, vilka kan konstitueras av exempelvis familj eller föreningsmedlemmar. Aktivitetsfält avser det rumsliga fältet som individen verkar i, oavsett om individen har sociala relationer där. Symbolvärden handlar om de estetiska värden som individer tillskriver miljöer i sin hembygd, det vill säga de koder som individer anser att ett föremål kommunicerar utöver sitt nyttovärde. Slutligen, lokalhistorisk kunskap avser de gemensamma minnen av händelser, förändringar och personer som finns i hembygden (ibid 1998, s. 25-29). I stort kan sägas att denna a-

⁷ Vi har hittills använt oss av begreppet lokal respektive regional identitet mer eller mindre som synonymer, då *lokal* och *regional* åsyftar på begreppets rumsliga dimension. En ort eller en region blir till endast i relation till exempelvis nationen – man kan säga att de utgör en del av en större helhet. Men likställningen är inte helt oproblematisk då uttrycken inte är jämbördiga. En lokalitet kan, i relation till nationen, mycket väl utgöras av en region, men behöver inte göra det. En lokalitet kan istället utgöra en mindre beståndsdel av en region, exempelvis en ort. Vi kommer i det följande att främst koncentrera oss på regionen som representant för det lokala, även om vi ibland även kommer att behandla ortens betydelse för den lokala identiteten.

spekt avser individens socialisation i hembygden. Gunnemark är tydlig med att poängtera att tidsaspekten är viktig för individens lokala kunskapstillägnelse, men att den lokala identiteten inte behöver vara förknippad med den ort där individen föddes eller växte upp, utan integreringen kan påbörjas avsevärt senare än så.

Gunnemarks (1998) användning av begreppet lokal identitet är fruktbar eftersom hon tränger in i begreppet och på en konkret plan visar vilka aspekter som kan bygga upp det. Vidare behandlar hon begreppet som något föränderligt, vilket visar att den lokala identiteten kan variera dels på grund av att människornas värderingar förändras (och därmed synen på hembygden), dels på grund av att den aktuella orten kan förändras. Vi bör alltså titta lite närmare på vad litteraturen säger om relationen mellan ortens/regionens historiska och sociala kontext och individers identitet till denna.

2.1.2 Regionens uppkomst och dess identifikation

Den lokala identiteten kan, precis som Gunnemark (1998) antyder, betraktas vara i ständig utveckling, och detta kan sägas ha att göra med de ekonomiska och sociala förändringar som många orter och regioner varit med om.

I dagsläget har Sveriges regioner fått stor politisk uppmärksamhet då en ny regionindelning är ett aktuellt debattämne. Vidare kan sägas att för inte alls längesedan, år 1996, fick Sverige fyra nya politiska regioner – Skåne, Kalmar, Gotland och Västra Götaland – vilket bland annat innebar att de nya regionerna fick ökad autonomi från staten. Ett mål med regionaliseringen var att skapa och utveckla regional identitet (Strömbom 2003, s. 7). Men från att ha varit en runsligt definierad entitet, inte sällan baserad på naturgeografiska resurser, har regioner kommit att bestämmas utifrån historiska och sociala dimensioner (Jonsson 1998, s. 25).

Lokaliteten eller regionen har alltså tidigare varit definierad kring varuproduktionen som ägt rum där, vilken hade sin uppgång under indu-

strialiseringen (se exempelvis Kåring Wagman 1998, Rydén 1998).⁸ Detta har gjort att en viss region sammankopplats med produktionen som där fanns, exempelvis förknippades Bergslagen med malmbrytning och stålproduktion (Rydén 1998). Vidare präglades denna tid av en begränsad rörlighet, av både människor och ekonomiskt kapital, vilket möjliggjorde framväxten av en lokal identitet (Kåring Wagman 1998, s. 81-82). Men med bland annat ökad rörlighet, inte minst av ekonomiskt kapital, har förutsättningarna för regionen och orten förändrats. Produktionen som tidigare varit ryggraden för många regioner har kraftigt avtagit under senare decennierna, vilket har lett till att man i dessa lokaliteter tvingats hitta nya näringar (ibid 1998, s. 82-83, Rydén 1998, s. 76-77). Detta har i sin tur betytt att den lokala identiteten förändrats och att uppfattningen som has av en viss region är mer baserad på förflutna minnen än på aktuella förhållanden (Rydén 1998, s. 76-78). Men globaliseringen av både ekonomiskt och kulturellt kapital har trots detta inte betytt slutet för den lokala och regionala identiteten, utan tvärtom har den ökade konkurrensen mellan olika lokaliteter gjort att det blivit allt viktigare att särskilja olika regioner från varandra (Kåring Wagman 1998, s. 85). Regionen har således på nytt fått ökad betydelse, men essensen i denna betydelse har förflyttats. Från att ha varit associerad med någon typ av produktion, hävdar historikern Anna Kåring Wagman (1998) att den lokala identiteten nu alltmer hänger samman med konsumtion. Hon talar om politisering och ekonomisering av den lokala identiteten (ibid 1998, s. 80). Konsumtionsaspekten av den lokala identiteten ligger bland annat i marknadsföring av regionen, och författaren talar om distinktionen mellan *intern* respektive *extern* lokal identitet. Den externa lokala identiteten utgörs då av den image som andra tillskriver en region medan den interna lokala identi-

⁸ Etnologen Anders Häggström (2000) betonar i sin avhandling den diskursiva betydelsen för skapandet av regional identitet. Han menar bland annat att regional historia och kultur har blivit viktiga byggstenar för representationen av ett landskap som en territoriellt förankrad gemenskap.

teten istället är de subjektiva känslor och attityder som individen har inför regionen (ibid 1998, s. 80).

Man skulle då kunna säga att den politiska gränsdragningen till stor del är vad som skapar den externa lokala identiteten, då man i den officiella marknadsföringen av en ort eller en region söker tillskriva lokaliteten en viss image. Exempel på detta är Blekinge som marknadsför sig som *Sveriges trädgård*, vilket kan sägas vara en aspekt av regionens externa lokala identitet.⁹

Kåring Wagman menar dock att den externa och den interna lokala identiteten inte alltid behöver sammanfalla, vilket kan skapa problem då vissa grupper kan ha en uppfattning om en ort som inte delas av andra grupper (ibid 1998, s. 87). Men författaren menar dock att den externa lokala identiteten också är viktig för att delvis fylla tomrummet i den interna lokala identiteten. I relation till detta hänvisar hon till kulturgeografen David Harvey som menar att möjligheten att kunna konsumera den officiella bilden av den egna regionen eller orten är viktig för att motverka känslan av alienation som är väl utbredd i den moderna staden (ibid 1998, s. 84-85). Man konsumerar då en känsla av kollektiv tillhörighet, vilken då utgör den subjektiva lokala identiteten.

Men att regionens gränser är socialt konstruerade kan få negativa konsekvenser för den regionala identiteten. Statsvetaren Lisa Strömbom (2003) visar exempelvis i sin studie av regionerna Skåne och Kalmar att en gemensam historia är av vikt för att det ska kunnas skapas en regional identitet. Skåne, som har haft en tydligare gemensam historia, har också en tydligare regional identitet än Kalmar där det istället finns en stor identitet med grannregionerna (Strömbom 2003). Detta visar en skillnad mellan en officiell regional identitet, skapad på politisk nivå, och en subjektiv identifikation med regionen. Vi skulle då kunna tala om en åtskillnad mellan den externa och interna lokala identiteten för att använda Kåring Wagnans (1998) begreppsapparat.

⁹ För en mer djupgående behandling av landskaps (och i viss mån regioners) diskursiva framställning se Håggström (2000).

Det är mot bakgrund av detta som vi bör betrakta den lokala och regionala identitetens aktuella betydelse och utifrån dessa aspekter får vi en större förståelse för det stora politiska intresset som tillskrivits den lokala identiteten, vilket bland annat lett till diskussioner om nya regionindelningar och till en ökad marknadsföring av orter och regioner. Men med denna utgångspunkt kan vi också få en bättre förståelse för vad som menas med regional utveckling, och hur satsningar på exempelvis kultur och idrott utgör en del av detta.

2.2 Kulturen och den lokala identiteten

Som vi hittills har visat har definitionen av vad som kan betraktas vara en region förändrats från att ha varit bestämt utifrån naturgeografiska resurser till att definieras från sociala och politiska aspekter. Vidare har vi också sett att den lokala identiteten kan betraktas som en konsumtionsvara då bilden av regionen som lanseras syftar till att få individen att känna en kollektiv tillhörighet till lokaliteten. Det intressanta är då att undersöka vad den interna lokala identiteten innehåller, alltså *vad* i den externa lokala identiteten individen avser konsumera. I det följande kommer vi att behandla en aspekt som mycket väl kan tänkas utgöra en viktig del i konstruktionen av den externa lokala identiteten, nämligen kultur.

Kultur, i form av exempelvis musik, teater, dans och litteratur utgör en viktig del i många människors liv och kan därför sägas vara viktiga beståndsdelar för skapandet av den lokala identiteten. I studiet av betydelsen som kulturplaneringen tillskrivs i Göteborgs stads kulturpolitiska styrdokument, ger kulturforskaren Jennie Johannisson (2003) en tydlig översikt över hur kultur utgör en del i det lokala identitetsskapandet.¹⁰ Enligt forskningen som författaren lutar sig mot blev kulturpolitik på 1980-talet ett ideologiskt instrument för att legitimera det rådande poli-

¹⁰ Vi har i här valt att endast koncentrera oss på Johannissons (2003) redogörelse för hur kultur som lokal identitetsmarkör har behandlats i tidigare forskning. Vi har medvetet lämnat hennes problematisering av kulturplaneringen i Göteborg därhän då den delen inte är lika relevant för vår studie.

tiska systemet och bygga upp en lockande lokal image som "representerar det lokala politiska systemets perspektiv" (Johannisson 2003, s. 47). Vidare visar författaren att det funnits röster som menat att en större satsning på kultur också skulle ge en större ekonomisk avkastning för den aktuella orten, något som visat sig få dåligt empiriskt stöd (ibid 2003, s. 47-48). I den globala konkurrensen mellan olika städer, men även mellan regioner, tycks kulturen dock spela en viktig roll för stabiliseringen av platser genom att "lokala och politiska styrelsemakter söker bygga upp en 'autentisk', stabil och homogen identitet" (ibid 2003, s. 50). Vidare kan sägas att kulturplaneringen (i detta fall i Göteborg) bidrar till konstruktionen av en lokalitets identitet (ibid 2003, s. 52).

Johannissons bakgrundsavsnitt visar således att kultur bör ses som en viktig aspekt av konstruktionen av den lokala identiteten, men det är också viktigt att betrakta hur kultur i den officiella bilden av den lokala eller regionala identiteten förmedlas, något som faller utanför Johannissons studieområde. Detta betyder ingalunda att forskning kring detta inte finns. Informationsvetaren Victoria Trépagny (2003) undersöker i anslutning till detta hur Västra Götalands region och franska Region Midi-Pyrénées behandlar kulturpolitik på sina officiella webbplatser. Enligt författaren tillskriver båda regionerna kultur betydelse för den regionala identiteten, om än på olika sätt. Västra Götaland skriver exempelvis på sin webbplats att kulturen är betydelsefull för regionens identitet och utveckling, men identitet används härvidlag på ett generellt plan utan vidare definition. I den franska sajten är identiteten mer konkret, och fokus läggs på den inhemska occitanska kulturen och dess arv (Trépagny 2003, s. 65ff). Trots olikheterna regionerna emellan visar Trépagny att kultur är något som man från politiskt håll lyfter fram i marknadsföringen av regionen, men hur betoningen på kultur ser ut beror på regionens politiska och sociala kontext.

Johannisson (2003) och Trépagny (2003) understryker alltså kulturens betydelse i skapandet av en lokal eller regional identitet. Men då författarna centrerar sitt studium kring hur den officiella lokala identitetsdis-

kursen skapas lämnas kulturens subjektiva betydelse därhän, och vi får således ingen inblick i betydelsen som kulturen har för konsumtionen av den officiella bilden av en ort eller en region. För personer med ett gediget kulturintresse kan utbudet av kultur vara en viktig del i vardagen och möjligheten att kunna konsumera kultur kan vara av stor vikt för trivselskapandet i dessas liv.

Ekonomigeografen Maria Wikhall (2003) menar att politiker på lokal och regional nivå ser kulturen som en attraktionskraft som bland annat ska locka företag till regionen och få ungdomar att inte flytta från sin uppväxtplats. Men genom att investera i kulturen försöker man också ge en positiv bild av en region eller stärka den sociala sammanhållningen genom att erbjuda mötesplatser. Författaren menar att nyare migrations-teori hävdar att den traditionella migrationen, baserad på arbetsmarknad, håller på att ersättas av en migration som är mer centrerad kring bland annat livsstilspreferenser. Författaren redogör för tidigare forskning vilken visar att sociala och kulturella faktorer kan tillskrivas viss betydelse för migrationen. Exempelvis visar en studie att en ganska stor andel upp-gav att den kulturella infrastrukturen bidrog till att öka de inflyttades trivsel, men att detta inte hade påverkat deras beslut att flytta till den aktuella orten (Wikhall 2003 s. 18-24).

I sin egen forskning söker Wikhall att på ett kvantitativt sätt undersöka vilken betydelse den kulturella infrastrukturen har för människors val av bostadsregion (ibid 2003, s. 17). Detta gör hon genom att via en egen enkät och material från Statistiska centralbyrån studera personer som är mellan 30 och 35 år gamla, tillhörande fem olika utbildningsgrupper. I stora drag finner hon att de med lägst utbildning, det vill säga de som har gymnasieutbildning som högsta utbildningsnivå, är den minst rörliga gruppen. Vidare finner hon att bland annat närhet till vänner, trygghet och tilltalande natur är faktorer som är viktiga för valet av bostadsregion, oavsett grupp. Vikten som tillskrivs den kulturella infrastrukturen visar sig vara beroende på vilken typ av utbildning man har. De med konstnärlig utbildning tillskriver detta störst vikt, medan det kulturella utbudet

är mindre viktigt för de med högst gymnasieutbildning samt civilingenjörer. Om man istället tittar på kulturens betydelse för att få människor att flytta visar det sig återigen att detta är viktigt för de med konstnärlig utbildning, då en femtedel av dessa uppger att ett av skälen till deras flytt var ett bättre kulturutbud (ibid 2003, s. 25-33).

2.3 Idrotten och den lokala identiteten

Precis som kulturyttringar kan utgöra en del av den lokala eller regionala identiteten kan även idrott tillskrivas betydelse för den bild som exempelvis en ort har för både utomstående och de egna invånarna. Detta blir kanske allra tydligast beträffande lagidrott då varje tävlande lag representerar sin ort. Men även vissa idrottsarrangemang kan vara starkt identifierade med en viss lokalitet; exempelvis förknippas Vasaloppet med Sälen och Mora. Med hjälp av bland annat medier har idrotten, i alla fall den på elitnivå, i större utsträckning än tidigare blivit tillgänglig till människor på både nationell och internationell nivå. På så sätt kan idrotten också ses som ett medel för stärkandet av den lokala identiteten. Men i begreppet idrott inryms inte endast elitidrott och vi måste därför också fokusera på vad breddidrotten har haft för betydelse för den externa respektive interna lokala identiteten.

Vad gäller forskning om idrott som identitetsskapare kan sägas att många studier behandlar idrottens betydelse för den nationella, kulturella eller globala identiteten (se exempelvis Figueroa 2003; Saeed 2003; Rowe 2003; Maguire 1999) och inte sällan rör detta mediasport (se exempelvis Rowe 1999; Crolley & Hand 2006; Bernstein & Blain 2003; Horne et al 1999). Denna typ av undersökningar kommer vi att lämna därhän på grund av att de avviker från vårt fokus på den *lokala* identiteten, samt att mediasportskonsumtionen inte är något vi avser att behandla här. Vi kommer i detta avsnitt istället koncentrera oss på forskning om idrottens roll i en given lokal kontext. Först kommer idrottens utveckling och dess ursprungliga relation till det lokala att behandlas och vidare kommer vi

att redogöra för forskning om hur den lokala *elitidrotten* skapar en identitet bland medborgare och blir en resurs för kommunen.

2.3.1 *Idrotten, bruket och den lokala identiteten*

För att förstå idrottens betydelse för den lokala identiteten är det viktigt att förstå dess historiska utveckling. I sin studie *Fotboll, bandy och makt*, undersöker historikern Christer Ericsson (2004) vad som ligger bakom de framgångar i fotboll och bandy som lag från mindre orter på landsbygden har haft. Han undersöker bland annat hur de rådande maktstrukturerna kan ha påverkat dessa idrottslags framväxt och utveckling.

Ericsson gör en historisk genomgång av idrottsrörelsen framväxt som för vår studie är relevant att beakta. Kopplingen mellan industrialisering och idrottsutövning är stark menar författaren, och i samband med införandet av åttatimmarsdagen lades grunden för utövandet även för arbetarna. Vidare menar författaren att en viss slutenhet i brukssamhällena skapade en klubbkänsla, samtidigt hade spelarna och publiken samma sociala bakgrund vilket förstärkte identifikationen ytterligare. Men detta kan inte självt förklara de idrottsliga framgångarna menar Ericsson, utan förklaringen finns snarare i den nära relationen mellan ortens idrottsförening och de lokala företagen (Ericsson 2004, s. 11-16).

Relationen mellan bruksfabrikerna och idrottsföreningarna blir allt tydligare när Ericsson, genom att luta sig mot både svensk och internationell forskning, ger en överblick över hur idrott i bruksorterna växt sig stark, och i denna kontext finner vi en del intressanta saker vad gäller idrottens betydelse för den lokala identiteten. Vad gäller Sverige visar forskning att bruksledningen i de olika orterna stödde idrottsrörelsen ekonomiskt, främst de lokala fotbollslagen, i syfte att förstärka bruksandan. Syftet var inte sällan att genom en stark bruksanda stärka brukets roll i orten, samtidigt som arbetarnas fritidssysslor – genom engagemanget inom fotbollen – hölls under tillsyn (ibid 2004, 17-24).¹¹ Denna typ av

¹¹ För en närmare behandling av idrottsrörelsens genombrott i Kronoberg, som är aktuellt för denna studie, se Dahlqvist (1990).

resonemang får även gehör från studier som rör de engelska förhållandena ifråga, och det finns även forskning som menar att de engelska arbetarnas genom fotbollen ökade klasskänsla splittrades av sportens emfas på det lokala (ibid 2004, s.24-31).¹²

Även om Ericssons genomgång i första hand inte rör lokal identitet, utan maktförhållandena som kontextualiserar idrotten, ger den oss en bra insikt i den lokala identitetens betydelse ifråga.¹³ Brukens engagemang i idrottsrörelsen kan alltså förstås som ett sätt att skapa en kollektiv gemenskap kring orten, bruket och idrotten för att gagna de egna ekonomiska och politiska intressena.¹⁴ Det lokala idrottslaget blev då centrumet som samlade samhället, och ju mer socialt engagemang som idrottslaget fick desto starkare blev den lokala identiteten. Stärkandet av den lokala identiteten förstärkte i sin tur även bruket på orten, då detta många gånger var det ekonomiska fundamentet i både idrottslaget och orten.¹⁵

Christer Ericssons redogörelse för idrottens roll i orten kan sägas röra en tid då fotbollen och bandyn präglades av en folkrörelsekaraktär. Men under efterkrigstiden kom idrotten att förändras både ekonomiskt och organisatoriskt. Brukens betydande roll för idrotten och den lokala identiteten kom att förändras, och idrotten började röra sig bort från folkrörelsen och istället närma sig marknaden alltmer. Man kan säga att

¹² För en noggrann behandling av de engelska förhållandena, se Andersson (2002), s. 41-57.

¹³ Vi har valt att koncentrera oss på Ericssons (2004) inledande del om idrottens relation till bruken och orterna, vilken ger en tillfredställande historisk tillbakablick. Författarens empiriska kapitel har därför medvetet lämnats därhän.

¹⁴ Det bör dock påpekas att även om bruken på många orter har varit centrala för den lokala fotbollens utveckling, är fallet givetvis inte detsamma för alla klubbar från landsorten. Idrottshistorikern Torbjörn Andersson (2006) visar bland annat hur Östers IF, en landsortspräglad fotbollsklubb, utvecklades och nådde viktiga framgångar utan något bruksstöd.

¹⁵ Vidare bör det understrykas att den lokala identiteten inte behöver konstitueras av ett bruk eller ett företag. Torbjörn Andersson (kommande) redogör exempelvis för hur Mjällby IAF utgör en del av Listerlandets lokala identitet. Men den lokala identiteten i detta fall har inget att göra med ett visst företag, utan konstitueras av gamla traditioner från lokaliteten.

idrotten, och då framförallt fotbollen, började professionaliseras (Peterson 1989).

Sociologen Tomas Peterson (1989; 1993) har i två studier undersökt hur denna förändringsprocess sett ut för bland annat Halmstads BK, som i sin start hade en stark förankring i arbetarklassen. I slutet på 1960-talet gjordes dock stora organisatoriska förändringar, vilket bland annat innebar att man anlidade en engelsk tränare och ändrade sin ekonomi till att bli mer marknadsorienterad.

Även om Peterson främst undersöker hur de organisatoriska förändringarna som bland annat Halmstads BK genomgått – vilka för övrigt resulterat i framgångar för klubben – också förändrat svensk fotboll i stort lämnar hans forskning ett bidrag till studiet om lokal identitet. Detta bidrag grundar sig främst på beskrivningen av hur idrottsrörelsen lämnar sin folkrörelsekaraktär och istället blir en aktör på en marknad. Denna förvandling bör även förstås som en förändring av den lokala identiteten. Tidigare hade idrottsrörelsen varit starkt förankrad i arbetarklassen och i viss mån också i arbetarrörelsen och den lokala identiteten var, vilket Ericsson (2004) visar, starkt knuten till det lokala bruket. Men efter att bruken, av olika anledningar, tappat sin maktställning i orten samtidigt som idrotten, och då främst fotbollen, professionaliseras förändras också bilden av det lokala. Man kan inte längre tala om en gemensam *anda*, som tidigare konstituerades av en stark identifikation till orten, bruket och idrottsklubben. Idrottslaget, som tidigare utgjorde kärnan i denna identifikation, har nu förändrats och på visst sätt tappat sin lokala förankring. Det är denna förändring som Petersons (1989; 1993) studier bör ses utifrån (även om just Halmstad BK inte var knutet till ett bruk). Trots att det exempelvis är Halmstad som representeras när ortens allsvenska fotbollslag spelar match har laget numera en mer kosmopolitisk karaktär. Lagets spelarmaterial består i huvudsak inte längre av ortens söner, utan man värvar både från riket i stort och från utlandet. Vidare kommer klubbens ekonomiska tillskott i första hand inte längre från lokala investerare, utan idag är svenska storföretag som Axa och Ica huvudsponsorer

samtidigt som klubben får pengar för medieexponering. Dessutom levereras de klassiska blå matchtröjorna av det engelska storföretaget Umbro.¹⁶ Petersons studier påvisar således den svenska fotbollens transformering från folk rörelse till professionell och elitinriktad.¹⁷

2.3.2 Den lokala elitidrottens identifikation i orten

Vi ska dock inte gå in djupare på idrottens förvandling, utan istället redogöra för hur den lokala elitidrotten kan uppfattas av invånarna samt vilket avtryck det kan göra hos kommunen.

En mycket viktig studie om elitidrottens betydelse för den lokala identiteten är kulturgeografen Hans Aldskogius (1993) bok *Leksand, Leksand, Leksand*. I denna undersökning gör författaren en grundlig genomgång av ishockeylaget Leksands IF:s förankring hos kommunen, bland företagen och bland medborgarna. Ishockeylaget, som vid bokens utgivning hade varit ett lag i den högsta divisionen under många år,¹⁸ visar sig vara en viktig beståndsdel i byggandet av lokal identitet bland olika aktörer i regionen.

Författaren visar bland annat att Leksands IF har en stark förankring på kommunpolitisk nivå då ishockeylaget och kommunen har ett reklamavtal med varandra. I detta avtal står det bland annat att spelare ska delta i en informationskurs om kommunen samt att de ska medverka i informationskampanjer (Aldskogius 1993, sid. 70). Vidare ska kommunen enligt avtal ha en annons i inbjudan till Leksands ishockeyskola och möjlighet att sprida turistbroschyrer i detta sammanhang (ibid 1993, sid. 95).

¹⁶ http://www.hbk.se/extra/pod/?id=497&module_instance=1&action=pod_show

¹⁷ Det bör understrykas att vi inte avser att framställa Halmstads BK som något ledande exempel på kommersialisering. Som framgår i Peterson (1989) hade flertalet klubbar omformerat sin ekonomi till att vara mer marknadsanpassad innan Halmstads BK gjorde detsamma. Användandet av laget ifråga som exempel härrör istället till Petersons studieteman, där Halmstads BK är ett återkommande studieobjekt.

¹⁸ Det är viktigt att poängtera att Leksands IF inte längre utgör en del av Sveriges ishockeyelit då laget sedan 2006 spelar i den näst högsta serien. Detta kan medföra att påståenden som rör avtal eller olika typer av verksamheter kan ha kommit att ändras, dels efter att Aldskogius studie gavs ut dels efter att laget åkt ut från Elitserien i ishockey.

Denna typ av samverkan visar att laget uppfattas vara betydelsefullt för kommunpolitikerna, då Leksands IF och dess spelare används som reklampelare för kommunen. Man har från kommunens sida alltså intresse att skapa en extern lokal identitet centrerad kring ishockeylaget.¹⁹

Skapandet av denna typ av lokala identitet bör sägas ske med viss framgång då författaren empiriskt visar att ishockey är vad man runt om i landet associerar samhället Leksand med. I en landsomfattande intervjuundersökning ställde författaren frågan om vad man förknippar orten Leksand med. Respondenterna fick fem alternativ, där ishockey var ett av dem (även de andra alternativen hade anknytning till orten Leksand). Resultaten är tydliga och visar att ishockey är det man först och främst förbinder Leksand med. Samma resultat visar sig tydligt oavsett om vi ser till den generella tendensen eller delar in respondenterna efter kön, ålder eller geografiskt hemvist (ibid 1993, s. 111-116). Vidare gjorde författaren en liknande studie bland personer från Leksands kommun där frågan rörde vad man tror att utomstående förknippar Leksand med. Även här var resultatet tydligt: man tror att Leksand associeras med ishockey (ibid 1993, s. 118). Vidare gjorde författaren även en enkätundersökning som rörde hur man uppfattar ishockeyn i Kopparbergs län. Tittar man på de generella resultaten kan sägas att en stor majoritet (74 procent) tycker att det stämmer *mycket bra* i att ishockeyn är bra reklam för Leksand, inkluderar man de som tycker att det stämmer *ganska bra* är siffran hela 98 procent. De allra flesta instämmer också i att de flesta i orten är stolta över hockeyn, även om mönstret inte är lika tydligt i detta fall. Det bör också tilläggas att 45 procent anser att det blir för mycket hockey i Leksand (ibid 1993, s.131-132).

Vi kan således se att ishockeyn och Leksands IF har stor betydelse för den lokala identiteten, både den externa och den interna. Lagets fram-

¹⁹ Det bör också påpekas att Leksands IF anses vara betydelsefullt även bland sponsorer. Det finns enligt de sponsorer som författaren talat med en uppfattning om att en investering i ishockeylaget är en investering i ortens resurser. Denna typ av åsikt är inte exklusiv för företagare i Leksand, utan liknande antaganden hittas även bland sponsorer som är lokaliserade utanför kommunen (s. 72-74).

gångar har anammats av den offentliga och den privata sfären och även bland de egna invånarna tycks ishockeylaget vara av stor betydelse för hur man betraktar orten eller kommunen. Men utåt sett är det lätt att endast ha elitidrottslaget Leksands IF i åtanke när vi tänker på ishockeyn på orten. Men en viktig aspekt i Aldskogius studie är att han tydligt visar hur ishockeyföreningen är så mycket mer än det lag som vi ser på TV. Leksands IF driver en ishockeyskola ett ishockeygymnasium och har lag ända ner på knattarivå. Detta gör att föreningen, både på betald och på ideell basis, sysselsätter en mängd människor som är med och skapar den lokala identitet som Leksands IF är en stor del av. I Leksands fall är idrotten onekligen en viktig ingrediens för skapandet av den lokala identiteten, men detta sker då idrotten har en stark förankring nedåt i de samhälleliga leden. Elitidrotten kan här sägas ha ett högt *socialt värde*.

2.4 Konklusion

Vad kan då sägas om forskningen som rör lokal och regional identitet? Som vi visat är begreppen ifråga ett intresseområde för olika discipliner, vilket gör att de angrips från olika infallsvinklar. Vi har visat att definitionen av själva huvudbegreppen skiljer sig åt beroende på vilken disciplin vi har att göra med. Vissa lägger stor vikt vid identitetsaspekten av begreppet, medan andra istället problematiserar lokaliteten och regionen mer. Studierna som vi behandlat visar också att det finns ett akademiskt intresse för lokal och regional identitet både vad gäller kultur och idrott, kanske att idrottens betydelse ifråga fått större uppmärksamhet.

Vad vi dock vill lyfta fram är avsaknaden av studier vad gäller kultur- och idrottens betydelse för medborgarnas identifikation med orten/regionen som de bor i. Förutom Aldskogius (1993) studie, som till viss grad behandlar medborgarnas identifikation med Leksands IF, har vi inte funnit några andra undersökningar som problematiserar detta. Nämnade författares studie bör också sägas vara begränsad på empiri vad gäller invånarnas relation till elitidrottslaget ifråga. Med detta menar vi att det saknas en djupare analys av hur olika sociala faktorer som exempelvis

klass eller etnicitet har för betydelse för identifikationen med lokaliteten i allmänhet och idrottslaget i synnerhet. Detta är något som saknas även vad gäller forskningen om kulturens roll för den lokala identiteten. I ljuset av detta visar det således sig att föreliggande studie, som syftar till att undersöka idrottens och kulturens sociala värden, fyller en kunskapsmässigt lucka.

Efter att ha redogjort för tidigare forskning på fältet har det blivit dags för att koncentrera oss på de teoretiska utgångspunkter som vi har i denna studie. Vi kommer att penetrera begrepp som *livsstil* och *symboliskt kapital* för att komma närmare de sociala värden som kultur respektive idrott kan ha för invånarna.

3. Teoretiska utgångspunkter

Vi kommer i detta avsnitt att mycket kortfattat redogöra för de teoretiska utgångspunkter som kommer att användas i analysen av det empiriska materialet. Fokus kommer att ligga på begrepp som är viktiga inom det kultursociologiska fältet, nämligen *socialt kapital*, *symboliskt kapital* och *livsstil*. Begreppen ifråga kommer att behandlas i relation till kultur och idrott och vävas samman med dessa yttringars betydelse för den lokala identiteten och skapandet av social trivsel.

3.1 Socialt kapital och identifikation med regionen

Som vi kunnat visa i vår litteraturoversikt bör såväl kultur som idrott betraktas som en viktig aspekt i konstruktionen av en lokal eller regional identitet. Framförallt har idrotten som folkrörelse, i alla fall historiskt sett, visat sig utgöra ett centrum för skapandet av en lokal identitet (se avsnitt 2.3 *Idrotten och den lokala identiteten*). Denna typ av hembygdskänsla kan sägas ha varit uppbyggd på ortsbornas engagemang i det lokala idrottslaget, vilket manifesterades i exempelvis träning och matchspel, besök av matcher och möten, och deltagande i insamlingar och andra typer av aktiviteter. Man kan således se en parallell mellan idrottsföreningens betydelse för den lokala identiteten och någon typ av aktivt deltagande från invånarnas sida. Även kulturintresse bör härvidlag förknippas med något slags aktivitet. Den kulturintresserade tenderar sannolikt i större utsträckning än andra att gå på teater eller besöka konstutställningar. Detta betyder att vederbörande genom sitt kulturintresse på så vis träffar andra likasinnade och således kan bygga ett socialt nätverk utifrån detta intresse. Det lokala utbudet på kultur kan då vara betydelsefullt för dennes värdering av orten eller regionen som den bor i. Härvidlag blir det således skönjbart att betrakta scen- och utställningskonst, men även andra typer av kulturyttringar, som betydelsefulla ingredienser för skapandet av lokal identitet.

Vi bör således betrakta tillgången till lokal idrott och kultur som viktig för invånarnas integrering i orten eller regionen där man bor. Sett utifrån den amerikanske statsvetaren Robert D. Putnams (2001) begreppsapparat skulle vi kunna säga att kultur och idrott är viktigt för skapandet av *socialt kapital*. Enligt Putnam är "kärnan i teorin om det sociala kapitalet att sociala nätverk har ett konkret värde" (Putnam 2001, s. 18). Värdet ligger i att dessa sociala kontakter anses öka individernas produktivitet. Enligt Putnam är det sociala kapitalet nära besläktat med den *medborgerliga dygden*, om denna "är förankrad i ett tätt nätverk av ömsesidiga sociala relationer" (s.18). Vidare menar Putnam att det sociala kapitalet innehåller två aspekter: en individuell och en kollektiv. Att begreppet har en individuell aspekt betyder att individer först knyter sociala band som är gynnsamma för de egna intressena. Men kapitalet ifråga har också ett kollektivt värde då individer också tjänar på att göra tjänster åt andra, eftersom dessa kan komma att betalas tillbaka vid ett passande tillfälle. Genom att knyta sociala band gör då invånarna en insats som gynnar kollektivet, samtidigt som samma insats i längden kan gynna dem personligen (ibid 2001, s.19-20).

En annan viktig aspekt med begreppet ifråga är att det enligt Putnam bör göras en distinktion mellan *överbyggande* (inkluderande) och *sammanbindande* (exkluderande) socialt kapital (ibid 2001, s.22-23):

"Sammanbindande socialt kapital bildar en bas för specifik ömsesidighet och mobiliserar solidaritet. Täta nätverk till exempel i etniska enklaver ger avgörande socialt och psykologiskt stöd åt mindre lyckligt lottade medlemmar av gruppen och hjälper företagarna med startkapital, kunder och pålitlig arbetskraft. Överbyggande nätverk gör där emot större nytta för koppling till externa tillgångar och informations-spridning."

Sociala relationer som är överbyggande söker förena grupper som annars är avskilda från varandra. Ett exempel på en sådan grupp skulle kunna vara medborgarrättsrörelsen i 1960-talets USA som försökte minska det sociala avståndet mellan de afroamerikanska och de anglosaxiska med-

borgarna. Sammanbindande sociala relationer, å andra sidan, tydliggör distinktionen mellan olika sociala grupper och skapar därför ett "vi" mot "dem".

Den lokala identiteten bygger på ett eller annat sätt på det som Putnam kallar för sammanbindande socialt kapital. Detta eftersom hembygdkänslan konstitueras av en känsla av samhörighet, en kollektiv gemenskap centrerat kring hemorten eller regionen där man bor eller har sitt ursprung. Som citatet ovan också visar bringar denna typ av socialt kapital solidaritet inom gruppen och erbjuder stöd till dess medlemmar. Denna identitet utesluter samtidigt andra lokaliteter, vilka i sin tur bygger upp egna sammanbindande lokala identiteter. Härvidlag blir inte minst idrotten intressant då denna, vilket vi redan visat, kan utgöra en viktig beståndsdel för den lokala identiteten. Genom att involveras i den lokala idrottsföreningens aktiviteter tillskrivs invånaren en plats i lokaliteten; denne ingår då i ett socialt nätverk som erbjuder solidaritet, samtidigt som avstånd markeras till konkurrerande idrottsföreningar från andra orter. Chansen att uppnå social trivsel inom den egna lokaliteten bör då sägas vara större bland individer med denna typ av socialt nätverk än bland de som saknar sociala relationer av detta slag. Intresset för kultur kan i viss mån också tillskrivas sammanbindande egenskaper, även om dessa kanske inte yttrar sig lika direkt då det inte förekommer samma typ av tävlan mellan olika orter. Den kulturintresserade finner säkerligen dock en gemenskap med besökarna av de lokala teatrarna och konstutställningarna och känner sig hemmahörande i denna omgivning. Men då denna typ av kulturyttringar besöks utanför den egna lokaliteten har vederbörande inte samma självklara roll, eftersom ett lika digert socialt kapital då saknas.

3.2 Livsstil, smak och kulturellt kapital

Även om både kultur och idrott kan ses som viktiga aspekter i skapandet av socialt kapital, vilket i sin tur kan vara avgörande för att känna tillhörighet till den egna lokaliteten, kan vi inte undgå från att de båda intresseområdena skiljer sig ganska mycket från varandra. Denna åtskillnad grundar sig dels på själva formen och innehållet, då idrott och kultur skiljer sig mycket åt vad gäller detta, dels på *livsstilmönstret* hos de individer som tar del av dessa yttringar. Det är rimligt att tro att de som är intresserade av idrott inte i lika stor utsträckning är intresserade av kultur, och vice versa. Detta har troligtvis att göra med den sociala sammansättningen i de olika grupperna, något som föreliggande studie ämnar undersöka empiriskt.²⁰ Vi bör således gå in närmare på hur livsstilar konstrueras, och för att kunna göra detta måste vi ta hänsyn till olika sociala aspekters betydelse för detta.

I likhet med Putnam (2001) använder sig den franske sociologen Pierre Bourdieu (1986; 1993) av kapitalbegrepp i sin studie av människan som samhällsvarelse, om än på ett något annorlunda sätt. Förutom ekonomiskt kapital, som exempelvis pengar eller andra materiella tillgångar, kan individer enligt Bourdieu besitta olika mängder *symboliskt kapital*. Utbildningssociologen och Bourdieu-kännaren Donald Broady menar att "*symboliskt kapital är det som av sociala grupper igenkännes som värdefullt och tillerkännes värde*" (Broady 1998, s. 6, kursivt i originalet). Alltså är det symboliska kapitalet, till skillnad från det ekonomiska, i första hand inte något materiellt utan istället tecken som tillskrivs ett värde i relation till

²⁰ Även om den demografiska sammansättningen av idrotts- respektive kulturintresserade grupper är en empirisk fråga, vilken behandlas i avsnitt 5, är det viktigt att redan här visa hur olika sociala grupper tagit till sig idrott respektive kultur. Som vi kunde skönja i föregående kapitel (se avsnitt 2 *Litteraturoversikt*) har idrott, och då främst fotboll, karaktäriserats av arbetarklassens flitiga utövande. Kulturen å andra sidan – om man ser till konsumtionsmönstren – har istället präglats av de välutbildades involvering i detta (se exempelvis Butsch 2000). Vidare har idrotten, och inte minst fotbollen, utgjort en manlig domän (Fundberg 2003), medan kulturen i stor utsträckning attraherat individer av kvinnligt kön (Butsch 2000, Statens kulturråd 2000, Lund 2008, Nilsson 1994). Det kan därför vara fruktbart att redan i nuläget skilja kultur och idrott åt vad gäller dessa yttringars attraktivitet hos olika sociala grupper.

andra tecken.²¹ Den kanske viktigaste formen av symboliskt kapital är det *kulturella kapitalet* som i stora drag konstitueras av individens tillgång till kunskap och utbildning. Ju mer kulturellt kapital en individ har – i grova drag ju mer välinformerad denne är – desto bättre förutsättningar har vederbörande att avancera i samhället. Det kulturella kapitalet, det vill säga mängden kunskap som en individ besitter, kan exempelvis växlas in mot ekonomiskt kapital – exempelvis ett högt avlönat arbete. Denna kapitalform kan därför sägas handla om "dominansförhållanden som tenderar att gälla samhället i dess helhet" (Broady 1998, s. 7), och utgör en viktig aspekt i konstituerandet av sociala klasser (Bourdieu 1993; Jönsson et al 1993).

Bourdieus användning av begreppet kulturellt kapital bör också betraktas som en viktig beståndsdel i skapandet av olika livsstilar, vilket kan definieras som: "... expressions of individuals' ambitions to create their own specific personal, cultural and social identities within the historically determined structural and positional framework of society" (Miegel 1994, s. 208).

Enligt Bourdieu är smaken "den generativa formel som ligger till grund för livsstilarna" (Bourdieu 1986, s. 297), vilket måste förstås i ljuset av att smaken i sin tur är genererad av de betingelser som formerar ens sociala klass. Således menar Bourdieu att smaken förvandlar klassificerade praktiker till "symboliska uttryck för klasspositionen", och på detta vis ligger smaken till grund för särskiljande livsstilar (ibid 1986, s. 298-299). Enligt Bourdieu har smaken, och givetvis också livsstilarna, sin rot i individernas *habitus*, som är "genererande princip för objektivt klassificerbara praktiker och *system för att klassificera ... samma praktiker*" (ibid 1993, s. 298 kursiv i originalet). Habitus bör också sägas vara starkt förankrat med en individs klasstillhörighet, och personer från olika sociala klasser –

²¹ Ett slags symboliskt kapital skulle kunna sägas vara det sociala kapitalet, som hos Bourdieu har en liknande betydelse som hos Putnam. Vi väljer dock att inte gå in på denna form av symboliskt kapital utan istället är det mer fruktbart att behandla det kulturella kapitalets betydelse för konstituerandet av livsstilar.

med olika tillgång till kulturellt och symboliskt kapital – besitter då också olika habitus (och har därmed olika smaker och livsstilar).

Enkelt uttryckt är vår livsstil konstruerad av vår smak, vilken i sin tur är förankrad i vår sociala bakgrund.²² Utifrån vår smak värderar vi saker olika och agerar därefter, vilket formar vår livsstil (Miegel 1992, s. 209-210). Utifrån vår livsstil skapar vi också identiteten om oss själva som givetvis också har en stark förankring i våra erfarenheter och vår sociala bakgrund.

Detta betyder att personer från olika sociala skikt – med en ojämnbördig fördelning av både ekonomiskt och kulturellt kapital – har olika smak och därför också olika livsstilar. En person tillhörande samhällets övre skikt, med stor tillgång till både kulturellt och ekonomiskt kapital, intresserar sig för konst eftersom kunskapen för förståelsen av denna besitts, och väljer kanske ostron och exklusivt vin vid restaurangbesök. Denna typ av livsstil kräver som sagt såväl ett stort kulturellt som ekonomiskt kapital, vilket gör att en industriarbetare inte har tillträde till en sådan livsstil. Individer från de folkliga klasserna ges dock istället tillträde till sfärer som inte är lika kapitalkrävande; populärkultur och idrott utgör exempel på detta. Således är det viktigt att belysa skillnaden mellan kultur och idrott vad gäller inträdeskrav i form av kulturellt, men i viss mån även ekonomiskt, kapital.²³

²² Att livsstilar är förankrade i socioekonomiska faktorer är dock Bourdieu inte ensam om att hävda. Kopplingen mellan livsstil och exempelvis klass är något som behandlats även inom den klassiska sociologin (Johansson & Miegel 1992, s. 7-10).

²³ Det är viktigt att understryka att mängden kulturellt kapital även tycks ha betydelse för vilka typer av idrotter som man ägnar sig åt och huruvida man konsumerar idrott på plats och via medier. Stempel (2005) undersöker relationen mellan kulturellt kapital och vilka idrotter som vuxna är aktiva inom. I stora drag finner han att de med ett högre kulturellt kapital ägnar sig åt idrotter där närandet av kroppen främjas, i motsats till att använda kroppen som ändamål till något. Vidare finner Mehus (2005) att personer med ett stort kulturellt kapital besöker idrottsevenemang i lägre grad än de med ett litet sådant, samtidigt som de också konsumerar tevesport i lägre utsträckning. Detta visar, helt enligt Bourdieus linje, att det kulturella kapitalet hjälper till att särskilja individers praktiker från varandra. Idrotten är således på intet sätt skonad från detta.

Smaken och livsstilen bör i allra högsta grad också betraktas ha en genusaspekt, vad gäller formandet av det som vi uppfattar som manligt och kvinnligt, vilket också måste sättas i relation till både kultur och idrott. Idrott, och inte minst fotboll, har av tradition varit en manlig domän med manliga utövare (Fundberg 2003) medan kultur i stor utsträckning tilltalat och tilltalar en kvinnlig publik (Butsch 2000, Statens kulturråd 2000, Lund 2008, Nilsson 1994). Vi bör således betrakta kultur och idrott som sfärer som riktat sig till och släppt in personer med skilda smakpreferenser och livsstilsmönster. Det är därför fruktbart att göra en distinktion mellan de båda sfäerna.

Denna typ av resonemang är grundläggande när vi har att göra med identitet och identitetsskapande. När vi talar om personers tillgivenhet av exempelvis kultur eller idrott hjälper resonemangen om kulturellt kapital, smak och livsstilar att förstå sambandet mellan dessa individers intressen och deras sociala bakgrund. Samtidigt är det sociala kapitalet relevant ifråga eftersom det ger oss en bättre förståelse för hur dessa yttringar blir viktiga för stärkandet av sociala relationer, och inte minst formandet av lokal identitet. Vi måste således förstå både idrott och kultur utifrån dessa perspektiv, vilket leder oss till frågan om hur idrotts- respektive kulturintresserade grupper är formade och hur bruket av idrottsliga och kulturella praktiker ser ut.

Vi kommer i det följande att, utifrån våra empiriska data, redogöra för hur idrottsliga respektive kulturorienterade praktiker tas i bruk av studiens respondenter. Därefter kommer vi att på ett mer djuplodande sätt kategorisera respondenterna efter idrotts- respektive kulturintresse och närmare behandla dessas bruk och värderingar av såväl kultur som idrott.

4. Det generella idrotts- och kulturintresset – en översikt

I det följande kapitlet ska vi teckna en bild av hur det generella kulturrespektive idrottsintresset ser ut i de fyra studerade länen. Skillnaderna dem emellan är i allmänhet tämligen obetydliga i detta avseende, varför den nedanstående beskrivningen i huvudsak kommer att göras på en länsöverskridande nivå. Då skillnaderna mellan länen bedöms som värda att nämna, kommer vi emellertid att både redogöra för och söka förklara dessa. Kapitlet är disponerat i tre övergripande avsnitt: först beskrivs idrottsintresset och synen på idrotten i samhället; därefter avhandlas kulturintresset och kulturens tillskrivna betydelse; och slutligen söker vi syntetisera det hela genom att lyfta fram och analysera de viktigaste resultaten.

4.1 En övergripande bild av idrottsintresset

Omkring sex av tio invånare i samtliga län menar att de antingen är mycket eller ganska idrottsintresserade.²⁴ Ungefär en fjärdedel definierar i sin tur sig själva som mycket intresserade, vilket tämligen väl svarar mot andelen som har svarat att de inte är särskilt eller ens alls idrottsintresserade.²⁵ Andelen idrottsintresserade är i samtliga län följaktligen avsevärt större än andelen ointresserade. Det är emellertid svårt att säga någonting om vari detta idrottsintresse består; är det arenaidrott, mediasport, eget idrottsutövande eller kanske en sammanvägning av dessa faktorer

²⁴ Detta förhåller sig väl med hur idrottsintresset ser ut på riksnivå, då 63 procent av svenskarna ser sig själva vara intresserade av idrott i allmänhet (Viscovi 2008, s. 41).

²⁵ I detta kapitel kommer beteckningen *idrottsintresserade* att innefatta dem som uppgett sig vara mycket eller ganska idrottsintresserade, medan de som svarat att de inte är särskilt eller alls idrottsintresserade definieras som *ointresserade av idrott*. Kategoriseringen gäller ej i kommande kapitel.

som konstituerar det utbredda idrottsintresset i de studerade länen? Med andra ord måste vi titta närmare på hur länsinvånarna förhåller sig till olika aspekter av idrotten.

4.1.1 Intresset för arenaidrott

Ett sätt på vilket idrottsintresse kan mätas är att beakta frekvensen i besökandet av olika slags idrottsevenemang. Att med täta mellanrum gå på arenaidrott är vanligen förknippat med ett visst mått av engagemang i ett lag eller en förening, något som i sin tur kan ses som en indikator på intresse för idrott. Som nedanstående tabell visar är arenabesökandet inte särskilt utbrett i något av de studerade länen;²⁶ andelen som aldrig eller mer sällan än en gång om året besöker ett elitidrottsevenemang är i samtliga fall större än 60 procent, medan andelen som går på elitidrott en gång i månaden eller oftare stannar vid cirka 15 procent.

		Halland	Blekinge	Kronoberg	Kalmar
Elitidrott	1 gång i månaden eller mer	14 (112)	15 (111)	13 (108)	17 (129)
	1-6 gånger per år	24 (190)	20 (147)	23 (192)	22 (166)
	Mer sällan eller aldrig	62 (501)	65 (473)	64 (524)	62 (474)
Totalt		100 (803)	100 (731)	100 (824)	101 (769)
Breddidrott	1 gång i månaden eller mer	25 (199)	27 (193)	22 (180)	25 (191)
	1-6 gånger per år	17 (138)	20 (143)	21 (175)	19 (148)
	Mer sällan eller aldrig	58 (462)	54 (390)	57 (465)	56 (425)
Totalt		100 (799)	101 (726)	100 (820)	100 (764)

Tabell 1: Länsinvånarnas besöksfrekvens i relation till elitidrotts- respektive breddidrottsevenemang. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

²⁶ Även arenabesökandet i de olika länen stämmer förhållandevis väl med hur det ser ut på riksnivå. En knapp femtedel besöker arenaidrott överlag (Viscovi 2008, s.41).

Besökandet av breddidrottsliga evenemang är något mer utbrett, men fortfarande relativt ovanligt. Omkring en fjärdedel av respondenterna i respektive län uppger att de besöker ett sådant evenemang en gång i månaden eller oftare, samtidigt som över hälften aldrig eller mer sällan än en gång om året gör detsamma. Att besökandet av breddidrottsliga evenemang är något mer utbrett än besökandet av elitidrott hänger rimligen samman med att fler har en rent personlig anknytning till de förstnämnda, exempelvis genom familjemedlemmars eller vänners aktiva idrottsutövande. Likväl är omfattningen också av detta slags arenabesökande förhållandevis begränsad, åtminstone i relation till hur länsinvånarna själva bedömer sitt generella idrottsintresse (omkring sex av tio säger sig vara mycket eller ganska idrottsintresserade). Det finns emellertid fler faktorer än besökandet av idrottsevenemang som kan bidra till det utbredda idrottsintresset, exempelvis den medierade idrotten.

4.1.2 Intresset för mediasport

Ytterligare en indikator på idrottsintresse är hur människor värderar det sportrelaterade innehållet i tidningar och teve. Bortsett från Kronobergs län, där invånarna i allmänhet tycks värdera den medierade idrotten något lägre än i övriga regioner, har majoriteten tillskrivit detta medieinnehåll mycket eller ganska stor betydelse, vilket framgår av nedanstående tabell.²⁷ Samtidigt menar omkring en fjärdedel att den medierade idrotten är mycket eller ganska oviktigt. Också i detta avseende avviker emellertid Kronobergs län en aning från det generella mönstret, såtillvida att andelen som bedömer mediasport som oviktigt är något större.

²⁷ Intresset för mediasport i de studerade länen kan sägas spegla den riksgällande tendensen då 46 procent av svenskarna anser att mediasport överlag antingen är ganska eller mycket viktigt (Viscovi 2008, s. 41).

		Halland	Blekinge	Kronoberg	Kalmar
Sport i tidningar	Mycket/ganska viktigt	52 (410)	50 (365)	46 (373)	52 (396)
	Varken eller	19 (148)	20 (145)	20 (163)	20 (151)
	Mycket/ganska oviktigt	27 (212)	26 (187)	32 (259)	24 (183)
	Ingen åsikt	3 (21)	4 (28)	3 (21)	3 (26)
Totalt		101 (791)	100 (725)	101 (816)	99 (756)
Sport i TV	Mycket/ganska viktigt	52 (415)	51 (364)	46 (374)	51 (385)
	Varken eller	18 (141)	19 (138)	21 (175)	21 (157)
	Mycket/ganska oviktigt	29 (228)	26 (185)	30 (247)	26 (198)
	Ingen åsikt	2 (12)	4 (27)	3 (22)	2 (17)
Totalt		101 (796)	100 (714)	100 (818)	100 (757)

Tabell 2: Länsinvånarnas värdering av tidningarnas sportsidor respektive tevesportsändningar. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Även om det sportrelaterade medieinnehållet värderas lägre än många andra genrer – framför allt nyheter av olika slag – är det tydligt att en stor andel i samtliga län värdesätter såväl tidningarnas sportsidor som tevesportsändningar. Att värdera ett visst slags medieinnehåll högt innebär visserligen inte per automatik att intresset för detsamma är omfattande, men ovanstående siffror tyder ändå på att de fyra länens utbredda idrottsintresse i högre grad konstitueras av ett intresse för mediasport än arenaidrott. Det finns emellertid ytterligare faktorer att ta hänsyn till i analysen av det utbredda idrottsintresset, inte minst det egna idrottsutövandet.

4.1.3 Intresset för eget idrottsutövande

Det egna idrottsutövandet förefaller tämligen utbrett i de fyra studerade regionerna. Ungefär sju av tio invånare i samtliga län idrottar eller

motionerar minst en gång i veckan, samtidigt som drygt var tionde idrottar eller motionerar mellan fem och sju dagar i veckan. Andelen som aldrig eller mer sällan än två gånger i månaden ägnar sig åt motion eller eget idrottsutövande är ungefär 20 procent i samtliga län, men ser vi endast till gruppen som aldrig idrottar eller motionerar utgör den bara omkring fem procent i samtliga län.

Det är förvisso skillnad på individuellt motionerande och organiserat idrottande, liksom kriterierna för vad som ska räknas till motion respektive idrott kan variera betänkligt från person till person, men icke desto mindre: det utbredda idrottsutövandet i de studerade länen torde – tillsammans med mediasportens tillskrivna betydelse – kunna förklara det omfattande intresset för idrott i allmänhet. Däremot verkar inte besökandet av olika slags idrottsevenemang bidra till detsamma i någon större utsträckning.

4.2 Synen på idrotten och dess betydelse

I enkäten har respondenterna fått ta ställning till en rad idrottsrelaterade påståenden, genom vilka föreställningar om idrotten och dess samhällslika betydelse kan avläsas. Till att börja med kan vi konstatera att idrottens generella legitimitet i samtliga län är uppseendeväckande stark. Visserligen instämmer ungefär en tredjedel helt eller delvis i påståendet *"Folk borde intressera sig för samhället istället för sport"*, vilket kan jämföras med att omkring en fjärdedel tar mer eller mindre avstånd från detsamma, men samtidigt kan dessa siffror – inte minst det faktum att så många som var fjärde länsbo tar avstånd från det aktuella påståendet – ses indikatorer just på idrottens legitimitet. Denna framträder dessutom än tydligare i ljuset av att närmare nio av tio respondenter instämmer helt eller delvis i påståendet *"Svenska idrottsframgångar är viktiga för Sverige"*, samtidigt som andelen som helt eller delvis håller med om att *"Idrotten stärker samhällsbyggnaden i samhället"* är nästan lika stor. Tendensen ger sig om möjligt än tydligare tillkänna genom det faktum att cirka 95 procent helt eller delvis instämmer i påståendet *"Det är viktigt för ungdomar att utöva idrott"*.

Följaktligen är länsborna påfallande överens om att idrotten i allmänhet är både viktig och samhällsnyttig.²⁸

All form av idrott tillskrivs emellertid inte lika stort värde. Länsinvånarnas idrottsrelaterade uppfattningar är tydligt färgade av idéerna om den gemenskapande, demokratiska och rättvisa idrotten, varför breddidrotten kan sägas utgöra det eftersträvansvärda idealet och elitidrotten den hotfulla avvikelser. Omkring fyra av fem invånare i samtliga län instämmer exempelvis helt eller delvis i påståendet "*Det har blivit för mycket pengar i idrotten*", medan andelen som helt eller delvis håller med om att "*Idrott borde handla mer om att ha roligt än att vinna*" är ännu lite större (cirka 85 procent). Således är det i första hand breddidrottens legitimitet som är stark – elitidrotten betraktas snarare med en viss skepsis. Paradoxalt nog existerar denna hållning sida vid sida med föreställningar om att idrottsliga framgångar är viktiga inte bara för Sverige (landslagsidrott är onekligen elitidrott på högsta nivå och knappast heller någon ideell verksamhet), utan även för den egna regionen.

²⁸ Detta bör ej betraktas som något specifikt för dessa län då det går att se samma tendens på riksnivå. Enligt Viscovis landsomfattande undersökning anser "86 procent av befolkningen ... att svenska idrottsframgångar är viktiga för Sverige, och 96 procent tycker att det är viktigt att ungdomar ägnar sig åt idrott" (Viscovi 2008, s. 103-104).

		Halland	Blekinge	Kronoberg	Kalmar
"Elitidrott är viktigt för länet där jag bor"	Instämmer helt/delvis	70 (557)	69 (500)	68 (559)	70 (526)
	Varken eller	19 (151)	18 (127)	20 (160)	16 (122)
	Tar helt/delvis avstånd	4 (32)	6 (41)	6 (51)	6 (44)
	Ingen åsikt	7 (58)	8 (54)	6 (48)	9 (64)
Totalt		100 (798)	101 (722)	100 (818)	101 (756)
"Att ha ett allsvenskt fotbollslag är/vore bra reklam för regionen"	Instämmer helt/delvis	79 (636)	71 (517)	70 (576)	77 (585)
	Varken eller	12 (98)	14 (102)	16 (128)	12 (92)
	Tar helt/delvis avstånd	3 (25)	6 (40)	7 (61)	4 (32)
	Ingen åsikt	5 (43)	9 (65)	7 (56)	7 (52)
Totalt		99 (802)	100 (724)	100 (821)	100 (761)

Tabell 3: Länsinvånarnas inställning till påståendena "Elitidrott är viktigt för länet där jag bor"²⁹ och "Att ha ett allsvenskt fotbollslag är/vore bra reklam för regionen".³⁰ (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Ungefär sju av tio invånare i samtliga län håller helt eller delvis med om att elitidrott är viktigt för det egna länet, samtidigt som en tydlig majoritet i alla län helt eller delvis instämmer i att ett allsvenskt fotbollslag är eller vore bra reklam för regionen.³¹ Följaktligen tycks respondenterna

²⁹ Påståendet är i frågeformulären länsspecifikt formulerat, varför det i enkäterna till invånarna i Hallands län exempelvis löd "Elitidrott är viktigt för Halland", medan kronobergarna istället fick ta ställning till påståendet "Elitidrott är viktigt för Kronobergs län". På samma sätt varierade påståendet också mellan Blekinge och Kalmar län.

³⁰ Formuleringen av påståendet varierade beroende på huruvida det aktuella länet vid tidpunkten för enkätutskicket hade ett allsvenskt fotbollslag eller inte. För Blekinges del – som var den enda regionen utan allsvenskt fotbollslag – hade påståendet alltså lydelsen "Att ha ett allsvenskt fotbollslag vore bra reklam för regionen".

³¹ Att andelen som instämmer i påståendet är större i Hallands och Kalmar län kan rimligen förklaras genom att regionerna ifråga har fotbollslag som vid tidpunkten för materialinsamlingen var väl etablerade i allsvenskan, medan Kronobergs läns högst placerade fotbollslag Östers IF var nykomlingar i serien och Blekinges motsvarighet Mjällby AIF sedan länge befunnit sig i landets näst högsta division. Följaktligen är det

tillskriva elitidrotten ett visst värde i relation till den egna regionen, trots att den allmänna inställningen till idrottens kommersialisering och hårdnande konkurrens är tämligen kritisk. Att elitidrotten på det regionala planet anses viktig är intressant också i ljuset av att andelen länsinvånare som regelbundet besöker elitidrottsevenemang är relativt liten. Detta tyder på att många ser ett värde i elitidrotten, trots att den inte tilltalar en rent personligen. Vari detta värde består är svårt att säga någonting om; en del känner säkert personer för vilka elitidrotten har stor betydelse, medan andra menar att elitidrotten, genom bland annat medialt genomslag, bidrar till att göra den egna regionen mer attraktiv och därmed även starkare. Därutöver kan det tänkas att många värdesätter *möjligheten* att gå på elitidrott högt, även om de i själva verket inte gör det särskilt ofta.

Att en stor andel av invånarna i samtliga län tillskriver elitidrotten ett visst regionalt värde betyder emellertid inte att man tycker att satsningar på elitidrotten får ske på bekostnad av annat. I enkäten har respondenterna fått rangordna sex hypotetiska kommunala satsningar efter deras upplevda relevans.³² En av dessa satsningar har direkt anknytning till elitidrott, nämligen *en ny fotbollsarena*, medan andra – *fler lärare i skolan*, *fler fritidsgårdar*, *upprustning av idrottsanläggningar* och *ett bättre bibliotek* – snarare är kopplade till traditionella välfärdsområden, såsom skola och utbildning eller kultur och fritid.

också rimligt att tro att eventuella publicitetsvinster av ett allsvenskt fotbollslag tydligare visat sig i de första fallen.

³² Aktuell enkätfråga avser en specifik kommun i respektive län. Kommunen är i samtliga fall utvald i egenskap av hemvist för den i länet högst placerade fotbollsklubben, vilket betyder att det är Halmstads-, Sölvesborgs-, Växjö- och Kalmar kommuns satsningar som åsyftas. I enkäten som skickades till invånarna i Blekinge löd frågan således "Föreställ dig att Sölvesborgs kommun får pengar över. Vad tycker du att de borde satsas på?".

		Mest viktigt	Minst viktigt	Differens
Halland	Fler lärare i skolan	71 (538)	2 (14)	+69 (+524)
	Fler fritidsgårdar	13 (94)	2 (12)	+11 (+82)
	Upprustning av idrottsanläggningar	9 (64)	1 (10)	+8 (+54)
	Nya konsertlokaler	3 (21)	26 (188)	-23 (-167)
	En ny fotbollsarena	6 (44)	32 (235)	-26 (-191)
	Ett bättre bibliotek	3 (24)	40 (291)	-37 (-267)
Blekinge	Fler lärare i skolan	64 (432)	2 (12)	+62 (+420)
	Fler fritidsgårdar	18 (120)	2 (11)	+16 (+109)
	Upprustning av idrottsanläggningar	10 (65)	2 (13)	+8 (+52)
	Ett bättre bibliotek	5 (30)	13 (87)	-8 (-57)
	Nya konsertlokaler	5 (33)	34 (224)	-29 (-191)
	En ny fotbollsarena	6 (36)	47 (307)	-41 (-271)
Kronoberg	Fler lärare i skolan	71 (554)	2 (13)	+69 (+541)
	Fler fritidsgårdar	13 (101)	2 (17)	+11 (+84)
	Upprustning av idrottsanläggningar	9 (70)	2 (15)	+7 (+55)
	Ett bättre bibliotek	4 (26)	24 (178)	-20 (-152)
	Nya konsertlokaler	3 (24)	27 (201)	-24 (-177)
	En ny fotbollsarena	3 (23)	46 (349)	-43 (-326)
Kalmar	Fler lärare i skolan	65 (479)	2 (11)	+63 (+468)
	Fler fritidsgårdar	13 (92)	3 (19)	+10 (+73)
	Upprustning av idrottsanläggningar	11 (75)	3 (16)	+8 (+59)
	Ett bättre bibliotek	3 (22)	17 (118)	-14 (-96)
	Nya konsertlokaler	3 (20)	34 (243)	-31 (-223)
	En ny fotbollsarena	5 (37)	44 (312)	-39 (-275)

Tabell 4: Andelen länsinvånare som har angett olika kommunala satsningar som mest respektive minst viktiga, samt differensen däremellan. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Ovanstående tabell åskådliggör att kommunala satsningar på en ny fotbollsarena värderas lågt eller rentav lägst i samtliga studerade län.³³ Skat-

³³ Ungefär var femte invånare i samtliga län ser det *rent personligen* som viktigt att staden som residerar länets högst rankade fotbollslag – det vill säga Halmstad, Mjällby, Växjö och Kalmar – får en ny fotbollsarena. Andelen som ser detsamma som oviktigt är större i samtliga län, även om det härvidlag föreligger stora skillnader; i Blekinge menar 28 procent att det för dem *personligen* är oviktigt att Mjällby får en ny fotbollsarena,

temedlen, menar länsborna, bör i första hand gå till att stärka bemaningen i skolan, därefter till fler fritidsgårdar och upprustningar av befintliga idrottsanläggningar (vilket återigen understryker breddidrottens starka legitimitet i relation till elitidrotten). Med andra ord prioriteras traditionella välfärdssatsningar före offentligt finansierade byggnationer av nya konsertlokaler eller en ny fotbollsarena.³⁴

Breddidrottens relativa legitimitet gör sig även gällande genom länsbornas ställningstaganden till tre påståenden om kommunala satsningar på olika former av idrott. Exempelvis instämmer närmare fyra av fem respondenter helt eller delvis i påståendet *"Min kommun borde satsa mer pengar på länets ungdomsidrott"*, samtidigt som nästan sju av tio invånare i alla län utom Blekinge (64 procent) helt eller delvis håller med om att den egna kommunen borde satsa mer pengar på länets motions- och korp-idrott.

Stödet för kommunala elitidrottssatsningar är inte lika omfattande. I Hallands och Blekinge län instämmer förvisso nästan hälften helt eller delvis i påståendet *"Min kommun borde satsa mer pengar på länets elitidrott"*, medan ungefär tio procent helt eller delvis tar avstånd från detsamma. I Kronobergs län, däremot, instämmer endast 39 procent i påståendet, samtidigt som nästan var femte länsbo förhåller sig mer eller mindre avståndstagande. Invånarna i Kalmar län, slutligen, intar härvidlag ett slags mellanposition, då 45 procent håller med om att den egna kommunen borde satsa mer pengar på länets elitidrott och 13 procent tar avstånd från påståendet ifråga. Det kanske mest uppseendeväckande är emellertid inte att länsinvånarna tycker att offentliga medel i första hand borde satsas på breddidrott, utan snarare att andelen som tycker att *mer* pengar borde satsas på idrott – oavsett form – är så stor.

medan hela 44 procent av kronobergarna menar detsamma. I Halland och Kalmar län är motsvarande andelar 37 respektive 40 procent.

³⁴ I Hallands län menar respondenterna att Halmstads kommun, om den får pengar över, hellre bör satsa på en ny fotbollsarena än ett bättre bibliotek, varigenom regionen avviker från de övriga i studien. Detta kan tänkas bero på att ett helt nytt stadsbibliotek stod klart i Halmstad i april 2006, bara ett halvår innan materialinsamlingen påbörjades.

Med ovanstående resultat i åtanke blir det tydligt att det finns en ambivalens inför elitidrotten – den anses vara viktig men man är inte beredd att offra satsningar på välfärden för idrott på elitnivå. I valet mellan bredd- och elitidrott ter sig selektionen självklar då det förstnämnda har större genomslagskraft bland respondenterna. Det är inte orimligt att anta att tillgången till breddidrotten således betraktas som en lika viktig del av välfärden som exempelvis utbildning eller sjukvård.

4.3 En övergripande bild av kulturintresset

I det följande ska vi teckna en bild av det generella kulturintresset i de studerade länen. Först undersöker vi konsumtionen av olika kulturrelaterade aktiviteter, varpå vi tittar närmare på vilken betydelse länsinvånarna tillskriver det regionala såväl som det mediala kulturutbudet. Enkäten innefattar ingen fråga som tillåter respondenterna att själva skatta sitt kulturintresse, vilket ju var fallet i relation till idrotten, men genom att kartlägga kulturkonsumtionen och kulturutbudets tillskrivna betydelse kan vi ändå skapa oss en förhållandevis välgrundad uppfattning om det regionala kulturintresset.

4.3.1 Konsumtionen av scenkultur: teater och konserter

Konserter och framför allt teater brukar ofta räknas till den legitima kulturen eller den så kallade finkulturen. Med detta menas att de utgör exempel på kulturformer som historiskt har kommit att tillskrivas högt symboliskt värde av de sociala klasser vars makt att legitimeras vissa kulturformer bygger på den ärvda och förvärvade tillgången till symboliskt kapital, exempelvis smak för och kunskaper om de legitima kulturformerna (Bourdieu 1993; Gripsrud 2002; Skeggs 1999). Att regelbundet besöka teaterföreställningar eller konserter skulle med andra ord kunna indikera stort kulturellt kapital. Det är emellertid viktigt att poängtera att inte alla teaterföreställningar eller konserter betraktas som legitima – det är i detta hänseende skillnad på buskis som Stefan och Krister och en pjäs av Lars Norén, liksom vi inte heller kan sätta likhetstecken mellan

det skickliga framförandet av ett stycke för klassisk gitarr och en spelning med den ekvilibristiske hårdrocksgitarristen Yngwie Malmsteen. Därutöver är det inte bara en fråga om *vad* man gillar, utan i allra högsta grad även om *hur* man gillar det. Likväl: trots att ett frekvent teater- och konsertbesökande inte nödvändigtvis tyder på ett stort kulturellt kapital, så torde det åtminstone indikera ett stort kulturintresse. Och det är ju också vad vi här utger oss för att kartlägga.

Konsumtionen av teater är inte särskilt utbredd i något av de studerade länen. Cirka hälften av respondenterna har inte gjort något teaterbesök alls det senaste året, medan omkring fyra av tio länsbor uppger att de under samma tidsperiod har gått på teater mellan en och tre gånger. Konsertbesöket som kulturell praktik förefaller något mer utbredd, men måste ändå beskrivas som en tämligen marginell företeelse. Drygt 40 procent av respondenterna i samtliga län har det senaste året inte gjort något konsertbesök alls. Andelen som under motsvarande period har gått på konsert mellan en och tre gånger är överlag större, men de flitigare konsertbesökarna – de som det senaste året har gjort fyra konsertbesök eller fler – begränsar sig i samtliga fall till cirka en tiondel. Dessa siffror behöver inte bero enbart på ett folkligt ointresse för scenkultur; en minst lika viktig förklaring är sannolikt att föreliggande undersökning görs i utpräglade landsortslän på tydligt avstånd från de svenska storstadsregionerna – med andra ord från scenkulturens nationella centrum. Det begränsade konsert- och teaterutbudet i de studerade regionerna tillåter kort sagt inte någon mer omfattande konsumtion av aktuella kulturformer. Jämförs detta med idrottsutbudet blir detta än mer påtagligt. Den teaterintresserade i Kronobergs län har ungefär tio lokala föreställningar per år att besöka³⁵ medan den fotbollsintresserade i samma län kan besöka många fler matcher under samma tidsperiod.

³⁵ http://www.regionteatern.se/om_teatern~9.php?m=7

4.3.2 Konsumtionen av bildkultur: biografier, museer och konstutställningar

När det gäller museer och konstutställningar, vilka – åtminstone i det senare fallet – vanligtvis brukar räknas till den legitima kulturen, är besökandet i de studerade länen inte särskilt utbrett. Omkring fyra av tio i samtliga län har det senaste året varken besökt ett museum eller en konstutställning, samtidigt som närmare hälften av respondenterna gjort motsvarande slags besök mellan en och tre gånger under samma tid. Andelen som minst fyra gånger under det senaste året har besökt konstutställningar eller museer är ungefär tio procent i samtliga län. Besöksmönstret är följaktligen detsamma som i relation till konserter.

Om museer och konstutställningar här får representera den legitima delen av bildkulturen, kan biograferna en aning generaliserat sägas företräda den populära eller folkliga delen av densamma. Som sådan har den ur ett historiskt perspektiv inte tillskrivits samma höga symbolvärde av de klasser som genom sitt kulturella kapital skaffat sig estetiska tolkningsföreträden. Att gå på bio var länge en praktik för de kulturellt kapitalsvaga grupperna – ett folkligt nöje.³⁶

Biografernas historiska arv gör sig delvis gällande också i vårt material, såtillvida att biobesökandet tycks vara mer utbrett än besökandet av såväl museer och konstutställningar som teater och konserter. En fjärdedel av invånarna i Kronobergs och Hallands län har förvisso inte gjort något biobesök alls det senaste året, samtidigt som motsvarande andel i Blekinge och Kalmar län är ännu lite större (31 respektive 35 procent). Långtifrån alla går alltså på bio, men andelen ickebesökare är mindre än i relation till de historiskt legitima kulturformerna. Det vanligaste är att länsborna det senaste året har gått på bio mellan en och tre gånger: mer än fyra av tio respondenter i samtliga län – i Halland nästan hälften – har uppgett detta alternativ.

³⁶ Återigen vill vi poängtera vikten av att ta hänsyn till såväl heterogeniteten i det befintliga filmutbudet (publikammansättningen på Roy Anderssons *Du levande* och Colin Nutleys *Angel*, för att ta två aktuella exempel, ser med all sannolikhet mycket olika ut), som det faktum att olika personer kan ha olika förhållningssätt till samma film.

4.3.3 Biblioteksbesökandets omfattning

Det har åtminstone tidigare ofta talats om det svenska folkbiblioteket, inte sällan som ett led i folkbildningstanken, varigenom biblioteken historiskt och diskursivt har satts i relation till folket (se t.ex. Klasson 1997; Mäntykangas 1997) eller vad Bourdieu kallar för de folkliga klasserna (Bourdieu 1993). Följaktligen är dagens syn på biblioteken tydligt präglad av kulturdemokratiska strävanden, medan andra kulturyttringar, exempelvis teatern, numera snarare betraktas som elitistisk – vilket långtifrån alltid varit fallet (se t.ex. Butsch 2000). Detta får genomslag även i vårt material, såtillvida att biblioteksbesökandet är mer utbrett än besökandet av kulturinstitutioner som teatrar, konserthus, museer och konsthallar. Omkring en femtedel av invånarna i samtliga län har det senaste året besökt ett bibliotek en gång i månaden eller oftare. Andelen som under samma period inte gjort något biblioteksbesök alls är visserligen större (cirka 30 procent), men samtidigt mindre än andelen ickebesökare av de flesta andra kulturinstitutionerna.

Den relativt stora andelen högfrekventa biblioteksbesökare kan ses som ett resultat av bibliotekens folkliga historia; tillgången till bibliotek i de studerade länen är – trots deras uppenbara landsbygdsprägel – förhållandevis god. Man behöver inte bo i eller ens nära residensstaden för att tämligen enkelt kunna låna en bok eller skiva. Likaledes spelar inte heller avståndet till storstadsregionerna någon roll. Dessutom måste vi komma ihåg att biblioteken som idé och institution faktiskt möjliggör täta besök på ett annat sätt än teatrar, konserter och konstutställningar. Medan de förstnämnda tillhandahåller ett stort utbud av olika slags texter för gratis hemlån och därtill erbjuder relativt generösa öppettider, bygger de sistnämnda på ett tidsmässigt begränsat framförande av ett lika begränsat urval av ett visst slags texter. Slutligen, sätter vi biblioteksbesökandet i relation till konsumtionen av arenaidrott på elitnivå kan sägas att det är en något större andel som är frekventa besökare av bibliotek.

4.4 Synen på kulturen och dess betydelse

Ovanstående kartläggning av länsinvånarnas konsumtion av olika kulturformer har givit vid handen att intresset för att gå på teater, konserter, museer och konstutställningar tycks vara mindre än för att besöka biografier och bibliotek. Detta är inte enbart ett resultat av bristande intresse för de förstnämnda kulturyttringarna, utan hänger sannolikt även samman med det faktum att utbudet av teater, konserter, museer och konstutställningar är förhållandevis begränsat i de aktuella länen, samtidigt som det geografiska avståndet till storstadsregionerna – som ju i mångt och mycket kan betraktas som kulturella mittpunkter – är påtagligt. Ändå kan vi genom länsinvånarnas värdering av de olika kulturformerna skönja ett snarlikt mönster; ett bra utbud av biografier och bibliotek där man bor, anses viktigare än ett bra utbud av teatrar, konserter, museer och konstutställningar.

		Halland	Blekinge	Kronoberg	Kalmar
Teatrar	Mycket/ganska viktigt	38 (301)	36 (263)	33 (273)	33 (248)
	Varken eller	26 (209)	26 (185)	25 (205)	27 (207)
	Mycket/ganska oviktigt	27 (217)	28 (204)	34 (280)	29 (221)
	Ingen åsikt	9 (70)	10 (70)	8 (66)	11 (84)
Totalt		100 (797)	100 (722)	100 (824)	100 (760)
Konserter	Mycket/ganska viktigt	47 (369)	50 (356)	44 (362)	44 (335)
	Varken eller	26 (203)	23 (163)	24 (196)	24 (184)
	Mycket/ganska oviktigt	21 (168)	20 (146)	26 (213)	23 (176)
	Ingen åsikt	7 (52)	7 (53)	6 (49)	8 (61)
Totalt		101 (792)	100 (718)	100 (820)	99 (756)
Museer och konstutställningar	Mycket/ganska viktigt	38 (300)	42 (296)	35 (283)	37 (278)
	Varken eller	28 (221)	27 (192)	27 (222)	27 (204)
	Mycket/ganska oviktigt	27 (212)	24 (172)	31 (248)	28 (207)
	Ingen åsikt	7 (58)	7 (53)	7 (59)	9 (66)
Totalt		100 (791)	100 (713)	100 (812)	101 (755)
Biografer	Mycket/ganska viktigt	69 (547)	65 (462)	67 (549)	63 (471)
	Varken eller	17 (133)	18 (129)	17 (140)	18 (136)
	Mycket/ganska oviktigt	12 (93)	13 (92)	13 (104)	15 (113)
	Ingen åsikt	3 (20)	5 (32)	3 (25)	4 (33)
Totalt		101 (793)	101 (715)	100 (818)	100 (753)
Bibliotek	Mycket/ganska viktigt	74 (585)	74 (539)	76 (627)	73 (551)
	Varken eller	14 (113)	14 (103)	11 (88)	15 (110)
	Mycket/ganska oviktigt	9 (70)	7 (52)	10 (83)	9 (68)
	Ingen åsikt	3 (27)	4 (30)	3 (28)	4 (30)
Totalt		100 (795)	99 (724)	100 (826)	101 (759)

Tabell 5: Länsinvånarnas värdering av ett bra lokalt utbud av olika kulturformer. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Detta tyder således på att länsbornas intresse faktiskt *är* större för folkliga eller populärkulturella kulturformer, såsom bibliotek eller biografer, än för den historiskt legitima kulturen – teatrar, konserter, museer och konstutställningar. Inte minst biblioteken tillskrivs ett högt värde, såtillvi-

da att cirka tre fjärdedelar av invånarna i samtliga län menar att ett bra biblioteksutbud där de bor är mycket eller ganska viktigt. Motsvarande andel för den överlag lägst värderade kulturformen, teater, är omkring 35 procent i samtliga län. Den övergripande tendensen är följaktligen att de flitigast besökta kulturinstitutionerna också är de högst värderade och vice versa.

Länsbornas värderingar av den lokala tillgången till olika kulturinstitutioner bär emellertid på fler intressanta tendenser; trots att kulturkonsumtionen i allmänhet och teater-, konsert- och museibesökandet i synnerhet inte är särskilt omfattande, värderar respondenterna – oavsett län och kulturform – ett bra lokalt kulturutbud som mycket eller ganska viktigt i större utsträckning än mycket eller ganska oviktigt. Detta kan tolkas som att många, den ringa kulturkonsumtionen till trots, ändå värdesätter *möjligheten* att på ett lokalt plan kunna ta del av kultur. Vi kan också tolka det som ett tecken på att ett rikt kulturliv ses som viktigt för regionen och dess attraktivitet, även om man själv inte nyttjar det i någon större utsträckning.

På samma sätt som det är fler som betraktar ett bra lokalt kulturutbud som viktigt än oviktigt, är andelen som värderar den medierade kulturen högt i samtliga län större än andelen som värderar den lågt. Som nedanstående tabell åskådliggör anser ungefär fyra av tio invånare i samtliga län att såväl kultursidorna som teves kulturprogram är mycket eller ganska viktiga, medan runt en fjärdedel bedömer desamma som mer eller mindre oviktiga.

		Halland	Blekinge	Kronoberg	Kalmar
Kultur i tidningar	Mycket/ganska viktigt	41 (326)	41 (291)	40 (328)	42 (313)
	Varken eller	31 (248)	33 (240)	30 (243)	31 (233)
	Mycket/ganska oviktigt	25 (193)	22 (161)	26 (211)	24 (179)
	Ingen åsikt	3 (22)	4 (27)	4 (31)	4 (29)
Totalt		100 (789)	100 (719)	100 (813)	101 (754)
Kultur i TV	Mycket/ganska viktigt	39 (311)	36 (255)	39 (316)	39 (293)
	Varken eller	36 (287)	33 (234)	32 (255)	35 (261)
	Mycket/ganska oviktigt	23 (179)	26 (186)	27 (217)	24 (184)
	Ingen åsikt	2 (13)	4 (29)	3 (20)	2 (15)
Totalt		100 (790)	99 (704)	101 (808)	100 (753)

Tabell 6: Länsinvånarnas värdering av tidningarnas kultursidor respektive teves kulturprogram. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Samtidigt är det angeläget att i sammanhanget poängtera att det kulturrelaterade medieinnehållet i jämförelse med andra genrer, inte minst olika former av nyheter, är lågt värderat. Faktum är att mediernas kulturbevakning, i konkurrens med sportbevakningen,³⁷ rentav är lägst värderat – allt från tidningarnas nöjes- och debattsidor till teves underhållningsprogram och långfilmer anses viktigare. Sammanfattningsvis ses det medierade kulturinnehållet följaktligen inte som oviktigt, såtillvida att andelen som beskriver det som mycket eller ganska viktigt är större än andelen som betraktar det som mer eller mindre oviktigt, men sett i en större medial kontext betraktas det definitivt inte heller som särskilt viktigt.

³⁷ I vårt material visar det sig att andelen som anser att tidningarnas sportsidor och teves sportsändningar är mycket eller ganska viktiga är större än andelen som tillskriver kultursidorna och kulturprogrammen samma värde, men samtidigt är andelen som betraktar den mediala sportbevakningen som mycket eller ganska oviktig större än andelen som ser det kulturrelaterade medieinnehållet på samma sätt. Följaktligen tycks det finnas en större samsyn om det medierade kulturinnehållets värde än om mediasportens motsvarighet, även om bäggedera alltså värderas relativt lågt.

Mönstret är detsamma då respondenterna har fått rangordna vad de helst ser att det egna länet vore känt för. Ett av alternativen var *ett rikt kulturliv*, medan de övriga fem var *bäst skolor i landet*; *ett gynnsamt företagsklimat*; *lägst brottslighet i Sverige*; *vacker natur*; och – beroende på i vilken division länets högst placerade fotbollslag vid tillfället för studien fanns – *ett fotbollslag i toppen av allsvenskan* eller *ett fotbollslag i allsvenskan*. Nedanstående tabell visar att invånarna i samtliga län hellre ser att den egna regionen är känt för annat än ett rikt kulturliv.

		Mest önskat	Minst önskat	Differens
Halland	Bäst skolor i landet	37 (285)	3 (19)	+34 (+266)
	Lägst brottslighet i Sverige	33 (255)	4 (31)	+29 (+224)
	Ett gynnsamt företagsklimat	17 (131)	5 (35)	+12 (+96)
	Vacker natur	15 (120)	7 (55)	+8 (+65)
	Ett rikt kulturliv	6 (45)	26 (203)	-20 (-158)
	Ett fotbollslag i allsvenskan ³⁸	6 (44)	53 (413)	-47 (-369)
Blekinge	Bäst skolor i landet	30 (214)	3 (20)	+27 (+194)
	Ett gynnsamt företagsklimat	27 (191)	4 (30)	+23 (+161)
	Lägst brottslighet i Sverige	25 (174)	6 (45)	+19 (+129)
	Vacker natur	22 (159)	6 (41)	+16 (+118)
	Ett rikt kulturliv	7 (46)	24 (169)	-17 (-123)
	Ett fotbollslag i allsvenskan	9 (60)	54 (376)	-45 (-316)
Kronoberg	Bäst skolor i landet	39 (305)	2 (15)	+37 (+290)
	Lägst brottslighet i Sverige	28 (223)	4 (29)	+24 (+194)
	Ett gynnsamt företagsklimat	22 (171)	3 (23)	+19 (+148)
	Vacker natur	12 (92)	8 (67)	+4 (+25)
	Ett rikt kulturliv	6 (44)	23 (178)	-17 (-134)
	Ett fotbollslag i toppen av allsvenskan	6 (50)	60 (468)	-54 (-418)
Kalmar	Bäst skolor i landet	33 (241)	2 (17)	+31 (+224)
	Ett gynnsamt företagsklimat	28 (206)	4 (30)	+24 (+176)
	Lägst brottslighet i Sverige	23 (166)	4 (28)	+19 (+138)
	Vacker natur	11 (79)	9 (69)	+2 (+10)
	Ett rikt kulturliv	5 (36)	26 (187)	-21 (-151)
	Ett fotbollslag i toppen av allsvenskan	5 (37)	54 (393)	-49 (-356)

Tabell 7: Andelen länsinvånare som har angett vad de mest respektive minst önskar att det egna länet vore känt för, samt differensen däremellan. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Invånarna i samtliga fyra län ser helst att det egna länet vore känt för bäst skolor i landet. Likaså är det många som önskar att länet vore känt för låg brottslighet eller ett gynnsamt företagsklimat, även om den inbördes rangordningen av dessa alternativ varierar de olika länen emellan. Ett erkänt rikt kulturliv eller ett framgångsrikt elitfotbollslag står emellertid inte högt i kurs – i synnerhet inte det sistnämnda. Det är till och med så att

³⁸ För Hallands läns del, som vid tidpunkten för studien hade ett väletablerat lag i allsvenskan, skulle svarsalternativet egentligen ha varit *ett fotbollslag i toppen av allsvenskan*. Den felaktiga formuleringen upptäcktes emellertid först efter det att frågeformulären skickats ut, varför just dessa siffror ska tolkas med viss försiktighet.

en erkänt vacker natur i högre grad tycks tilltala invånarna i samtliga län, inte minst i Blekinge.

Följaktligen tycks länsborna tillskriva kulturen jämförelsevis ringa betydelse: det medierade kulturinnehållet anses mindre viktigt än de flesta andra typer av medieinnehåll, andelen som helst ser att den egna regionen vore känd för ett rikt kulturliv är relativt liten, och därtill – vilket den uppmärksamme läsaren kunde notera under rubriken *Synen på idrotten och dess betydelse* – värderas kulturellerade kommunala satsningar lägre än satsningar på fler lärare i skolan, fler fritidsgårdar och en upprustning av offentliga idrottsanläggningar. Trots detta är det tydligt att länsinvånarna ändå ser ett värde i kulturen – inte nödvändigtvis för en själv, såtillvida att kulturkonsumtionen är tämligen begränsad, men i alla fall för regionen. Om inte annat tycks länsinvånarna värdesätta *möjligheten* att ta del av kultur på det lokala planet.

Efter att ovan ha beskrivit det generella intresset för och synsättet på idrott respektive kultur, ska vi i det följande konkludera kapitlet genom att dels sammanfatta de viktigaste idrotts- och kulturellerade resultaten, dels betrakta dessa i relation till varandra.

4.5 Konklusion

Ovanstående kartläggning av det generella idrottsintresset visar att sex av tio i samtliga studerade län definierar sig själva som idrottsintresserade, medan cirka en fjärdedel av respondenterna säger sig vara ointresserade av idrott. Det övergripande idrottsintresset måste således beskrivas som tämligen utbrett, men trots det går relativt få regelbundet – det vill säga *en gång i månaden eller oftare* – på elitidrott (omkring 15 procent). Andelen som lika ofta besöker breddidrottsevenemang är visserligen något större (ungefär en fjärdedel), men likafullt tycks det utbredda idrottsintresset i huvudsak konstitueras av mediasportkonsumtion och eget idrottande eller motionerande. Även om arenabesökandet knappast kan sägas vara särskilt utbrett, är det ändå betydligt vanligare att länsborna regelbundet besöker elitidrottsevenemang än traditionellt legitima kulturformer som

teater, konserter, museer eller konstutställningar (en till två procent), såväl som de tydligare populärkulturellt förankrade biograferna (mellan två och fem procent).³⁹ Däremot går omkring var femte länsinvånare i samtliga län till ett bibliotek en gång i månaden eller oftare, vilket sålunda utgör en större andel än de regelbundna elitidrottsbesökarna.

När det gäller länsinvånarnas idrottsrelaterade föreställningar är de tydligt präglade av idéerna om den gemenskapande, demokratiska och rättvisa idrotten. Breddidrotten, som tycks ha påfallande stark legitimitet, är idealet, medan elitidrottens kommersialisering och allt hårdare konkurrens sätts ifråga. I relation till den egna regionens elitidrott mildras emellertid kritiken betänkligt; trots att andelen regelbundna elitidrottsbesökare är tämligen liten instämmer ungefär sju av tio i att elitidrott är viktigt för länet, samtidigt som andelen som håller med om att ett allsvenskt fotbollslag är bra reklam för regionen är ännu större. Däremot menar få länsinvånare att kommunala pengar ska investeras i elitidrotten – de bör snarare, menar de flesta, satsas antingen på den traditionella välfärden i form av fler fritidsgårdar och lärare i skolan, eller breddidrotten i form av ungdomsidrott, motionsidrott och upprustningar av idrottsanläggningar. I detta avseende gör sig följaktligen länsinvånarnas föreställningar om idrotten tydligt påminda.

På samma sätt som många länsinvånare, det ringa elitidrottsbesökandet till trots, håller med om att elitidrotten är viktig för det egna länet, tillskrivs överlag också ett bra lokalt kulturutbud högt värde. Även om man själv sällan går på teater, konserter eller biografier, kan man se ett värde i att det lokala utbudet av sådana kulturformer är bra.⁴⁰ Detta tyder dels på att *möjligheten* att ta del av kultur på det lokala planet upplevs som

³⁹ På motsvarande sätt är andelen ickebesökare mindre i relation till elitidrott än till såväl teater och konserter som museer och konstutställningar. I Kalmar län är andelen som aldrig går på elitidrott därutöver till och med mindre än andelen som aldrig besöker biografier och bibliotek. I övriga län har de sistnämnda en mindre andel icke-besökare än elitidrotten.

⁴⁰ Inte minst värderas tillgången till biografier högt, vilket bör ses som en kulturpolitisk angelägenhet för mindre orter där utbud av annan typ av kultur är limiterad.

viktig, dels på att länsinvånarna föreställer sig att ett rikt kulturliv kan öka regionens attraktivitet. Ändå ser respondenterna hellre att kommunen vore känt för andra saker än just ett rikt kulturliv, exempelvis ett gynnsamt företagsklimat, bäst skolor eller lägst brottslighet i landet. I och med detta föredrar de inte heller skattefinansierade kultursatsningar – exempelvis på nya konsertlokaler eller bättre bibliotek – framför satsningar på fler fritidsgårdar, fler lärare i skolan eller upprustningar av idrottsanläggningar. Däremot ser länsinvånarna hellre att kommunen genomför detta slags lokala kultursatsningar än att den investerar offentliga medel i en ny fotbollsarena. Således finns en del som tyder på att kulturens legitimitet är stark gentemot elitidrotten, men att den knappast kan jämföra sig med den närmast totala uppslutning som finns kring breddidrottens föreställda nytta. Som vi tidigare påpekat tycks således breddidrotten, bibliotek och biografier betraktas som beståndsdelar av den välfärd som man försvarar, medan elitidrott och vissa typer av kultur tycks ses som ett slags lyx, som något extra.⁴¹

⁴¹ Det bör tilläggas att den aktuella kulturkonsumtionen inte bör betraktas som säregen för de studerade länen. I grova överensstämmelse länsbornas konsumtion av kultur med hur det ser ut i riket i stort (se Kulturrådet 2003).

5. Sökandet efter de kultur- respektive idrottsintresserade

Efter att ha fått en överskådlig bild av hur värderingen och konsumtionen av kultur respektive idrott överlag ser ut i de studerade länen, har det nu blivit dags att på ett mer utförligare sätt söka utröna hur grupperna *kulturintresserade* respektive *idrottsintresserade* dels är demografiskt sammansatta, dels hur de förhåller sig till sin sociala närmiljö. Det måste dock redan här sägas att uppgiften att kategorisera personer efter ett visst intresse, vare sig det gäller kultur eller idrott, inte är särskilt enkel. Kultur som begrepp är, som vi varit inne på tidigare, något oerhört stort och kan innefatta en mängd olika aspekter. Därför kan en dikotomisk kategorisering, av vilka som ska betraktas som kulturintresserade och inte, vara problematisk. Likaså finns det inga givna kriterier för vad som innebär att ha ett gediget idrottsintresse, då idrott som begrepp är något oerhört vitt som kan innefatta en mängd olika aktiviteter. Definitionen av vem som ska betraktas som idrottsintresserad och inte är således även den långtifrån självklar. Problematiken med denna typ av kategoriseringar är dock ej något unikt beträffande kultur eller idrott, utan samma brydsamheter påträffas egentligen vid all typ av indelning inom samhällsvetenskaplig forskning. Även om denna typ av systematiska sorteringar i viss mån kan verka rigid är den nödvändig för att vi som forskare ska kunna ge en bild av hur samhället ser ut, och därför är även en kategorisering av kulturintresserade och idrottsintresserade – även om det i viss mån rör sig om en konstruktion – oundgänglig.

5.1 Kategorisering genom index

I kategoriseringen av kultur- respektive idrottsintresse i denna studie har vi valt att skapa *index* för att konstruera de båda grupperna. Till skillnad

från andra kategoriseringar, som exempelvis kön och ålder, är det i detta fall inte tillräckligt att endast använda sig av en indikator för att observera en respondents *intresse* för någonting. Då intresse för såväl kultur som idrott är något som kan yttra sig på en mängd olika sätt är det också nödvändigt att integrera flera olika faktorer som de båda kategorierna ska grunda sig på. Intressen kan observeras på ett *direkt* subjektivt omdöme, exempelvis när respondenten själv uppger hur pass kultur- eller idrottsintresserad denne upplever sig vara. Men kategoriseringen kan också ske på ett *indirekt* sätt, det vill säga att vi som forskare väljer ut ett antal variabler som bäst indikerar intresset ifråga och utifrån hur respondenterna har svarat på dessa frågor konstrueras ett *index* som ger ett mått på detta.

5.1.1 Index för kulturintresse

Vad gäller det index som använts för mätning av kulturintresse (hädanefter kallat kulturindex) kan sägas att det är konstruerat på ett indirekt sätt, det vill säga att den är sammansatt av ett antal variabler som indikerar respondentens värdering eller konsumtion av olika former av kultur, utan att observera respondentens subjektiva intresse för detta. Att vi gjort på detta sätt har att göra med att vi dels saknar en specifik indikator för respondentens subjektiva kulturintresse, dels ser vi det som viktigt att integrera även andra kulturrelaterade variabler i kategoriseringen av kulturintresse. Därför grundar sig kulturindexet på sex indikatorer som härstammar från tre olika frågor i enkäten, och gemensamt för dessa är att de observerar hur *viktigt* respondenterna tycker att vissa kulturyttringar är. De fyra första indikatorerna som indexet konstitueras av mäter hur viktigt det är för respondenten att det finns *teatrar, konserter, museer/konstutställningar* och *bibliotek* där denne bor.⁴² Alltså visar detta hur högt res-

⁴² Frågan i sin helhet lyder: *Hur viktigt är det för dig att det där du bor finns ett bra utbud av följande?* Förutom de indikatorer som utgör en del av indexet för kulturintresse hör även följande fyra indikatorer: *studiecirklar/kurser, biografier, restaurang/pubar/aféer* samt *natur- och grönområden*. Frågan mäts av en femgradig skala (*mycket viktigt, ganska viktigt, varken eller, ganska oviktigt samt mycket oviktigt*) med ett extraalternativ för dem som saknar åsikt

pondenten värderar kulturella yttringar i sin sociala närmiljö. Resterande två indikatorer som bygger upp indexet är relaterade till kultur som *medieinnehåll*. Den ena av dessa observerar hur viktigt *kultur som tidningsinnehåll*⁴³ anses vara medan den andra mäter värderingen av *kulturprogram och kulturmagasin på TV*.⁴⁴ Eftersom de frågor som indikatorerna är hämtade från mäts genom identiska skalor med fem intervall har vi kunnat använda oss av indikatorernas ursprungliga värden i konstruktionen av indexet. Skalorna har, förutom de fem intervallen, också ett extraalternativ för de som saknar uppfattning ifråga. I konstruktionen av indexet har vi dock valt att exkludera värdena från detta extraalternativ. Detta eftersom vi inte får reda på huruvida respondenten är intresserad av kultur eller ej när denne svarar *ingen uppfattning*. Efter att vi exkluderat de som inte har någon uppfattning ifråga återstår således de fem ursprungliga intervallen som bygger upp de nämnda skalorna. Indexet konstruerades som så att värdena från de sex indikatorerna summerades och denna summa delades därefter på sex (eftersom det är sex variabler ifråga). Detta gav oss en uppsjö av olika värden från ett (där de som svarat *mycket viktigt* på alla kulturindikatorer hamnar) till fem (där alla som svarat *mycket o viktigt* på alla kulturindikatorerna hamnar). För att kunna få en grupp som skulle kunna kategoriseras som starkt kulturintresserad valde vi att dra gränsen vid värdet två på indexet. De som hade ett index på två som högst hade i sämsta fall svarat motsvarande *ganska viktigt* på alla de kulturyttringar som utgör en del av indexet. På så sätt försäkrade vi oss att de som skulle

ifråga. Anledningen till att hälften av huvudfrågans indikatorer inte konstituerar indexet ifråga är att de inte lika tydligt utgör indikatorer för kultur.

⁴³ Frågan som denna indikator är en del av lyder: *Hur viktigt är följande tidningsinnehåll för dig?* Förutom kultur återfinns även följande indikatorer i frågan: *lokala nyheter, inrikesnyheter, utrikesnyheter, debatt/opinion, sport* och *nöje*. Frågan mäts genom en femgradig skala med ett extraalternativ för de som saknar åsikt ifråga.

⁴⁴ Frågan som denna indikator är en del av lyder: *Hur viktigt är följande TV-innehåll för dig?* Förutom indikator ifråga observeras värderingen av följande teveinnehåll: *nyhetsprogram, samhällsprogram/-magasin, sportsändringar, TV-serier/drama/komedi, underhållningsprogram* och *långfilmer*. Precis som övriga frågor som indexets indikatorer är hämtade från mäts denna genom en femgradig skala med ett extraalternativ för de som saknar åsikt.

kategoriseras som kulturintresserade i stor utsträckning värderar kultur, både i sin sociala närvaro och som medieinnehåll, högt.

Indexet som kategoriserar respondenterna som antingen kulturintresserade eller icke kulturintresserade bygger som sagt på flertalet indikatorer som speglar den tillfrågades värdering av kultur. På så sätt kan vår kategorisering betraktas som solid då den utgår från värderingen av olika typer av kulturyttringar. Men det finns skäl att göra en kritisk betraktelse av detta mått. Vad som är viktigt att framhålla är att flertalet av de variabler som vi använt oss av i indexet inrymmer olika typer av innehåll och praktiker som i flera fall är långtifrån konkreta. Exempelvis kan värderingen av *konserter* tyckas vara långtifrån självklar, då det kan syfta till alltifrån en operett i en högt ansedd teater till en punkkonsert i den lokala fritidsgården. Likaså är bibliotek något som inrymmer ett diversifierat innehåll. I det lokala biblioteket kan vi finna högt ansedd litteratur som Miguel de Cervantes *Don Quijote av la Mancha*, samtidigt som vi finner mer populärkulturella magasin som exempelvis *Auto motor & sport*. Alltså, trots att vi utgår från en relativt snäv bild av vad som kultur kan definieras som – då vårt index i grova drag kretsar kring värderingen av utställnings-, scenkonst samt litteratur – är vår definition av kultur så pass öppen att vår kategorisering alla gånger inte särskiljer fin- från populärkultur. Det finns dock fall då denna uppdelning är mer påtaglig, och vi syftar då framförallt på museer/konsthallar och kultur som medieinnehåll. Vad gäller museer och konsthallar är denna typ av kultur snäv i den bemärkelsen att den i mångt och mycket kräver viss förkunskap och viss mängd kulturellt kapital av användaren, för att den ska kunna konsumeras. Detta kan göra att vissa grupper av medborgare stängs ute, och endast en exklusiv elit får tillträde till denna kulturarena. Vad beträffar kultur som medieinnehåll är divisionen mellan fin- och populärkultur uppenbar eftersom populärkulturen i medier oftast inte betecknas som kultur, utan istället som *nöje*. Kultursidorna på Dagens nyheter eller Aftonbladet ligger närmare finkulturen än populärkulturen, något som även gäller för kulturprogram på teve som *Kobra* eller *Babel*. Men som vi tidi-

gare påpekade, bör vår kategorisering av kulturintresserade och icke kulturintresserade inte främst uppfattas som en uppdelning mellan personer som kan betraktas som fin- kontra populärkulturella. Istället bör vår kategorisering, i viss mån, ses som en integrering av dessa båda typer av kultur, samtidigt som det givetvis står klart att de som betraktas som icke kulturintresserade också är mer avlägsna från finkulturen.

5.1.2 De kulturintresserades demografi

Låt oss nu koncentrera oss på hur uppdelningen mellan kultur- respektive icke kulturintresserade ser ut i vårt material. I stora drag kan sägas att var fjärde respondent i varje län kan kategoriseras som kulturintresserad, och det råder inga nämnvärda skillnader de olika länen emellan. Nedan följer en illustration av hur kulturintresset ser ut i de olika länen.

Län	Kulturintresserade	Icke kulturintresserade
Blekinge län	26 (151) ⁴⁵	74 (425)
Hallands län	25 (166)	76 (489)
Kalmar län	27 (165)	73 (447)
Kronobergs län	24 (165)	76 (514)

Tabell 8: Andelen kulturintresserade respektive icke kulturintresserade i de studerade länen. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Som illustrationen visar kan ungefär en fjärdedel av respondenterna i varje län kategoriseras som kulturintresserade, och spridningen av kulturintresset måste betraktas som jämnt i de studerade länen. Denna generella överblick över de kulturintresserade i de olika länen ger oss en bild av hur stor respektive grupp är i varje län, men för att få en mer djuplodande översikt över hur dessa är socialt sammansatta måste vi bryta ned dem genom att korrelera dem med traditionella bakgrundsvariabler.

Sett ur ett könsperspektiv kan sägas att kvinnor i större utsträckning än män är kulturintresserade, och detta gäller för alla län. Störst könsskillnader återfinns i Halland där 35 procent av kvinnorna och 15 pro-

⁴⁵ Procentsatserna och frekvenserna gäller för varje specifikt län för sig.

cent av männen kan betraktas som kulturintresserade. I Kronobergs län återfinns de minsta könsskillnaderna vad beträffar kulturintresse då 27 procent av kvinnorna och 20 procent av männen är kulturintresserade. Oavsett län kan vi alltså se att de kulturella yttringar som vår kategorisering bygger på tilltalar kvinnor i större utsträckning, och könsskillnaderna måste betraktas som stora.

Vad gäller etnicitet⁴⁶ kan det inte direkt skådas något mönster som gäller för *alla* de studerade länen, även om det går att skönja en del intressanta skillnader och tendenser. I Halland, Kalmar och Kronoberg kan det skönjas stora skillnader mellan hur personer med annan etnisk bakgrund och personer med sina rötter i Sverige värderar kultur. Störst skillnader återfinns i Kronoberg där 35 procent av personer med annan etnisk bakgrund kan betraktas som kulturintresserade, medan 23 procent av de med svenska rötter visar lika hög grad av kulturintresse. I Halland är skillnaderna något knappare då 31 procent av de med annan etnisk bakgrund och 24 procent av de med rötter i Sverige kan betraktas som kulturintresserade, men tendensen är i stort sett densamma. Blekinge är avvikande ifråga då det i detta län inte förekommer några större skillnader grupperna emellan. Trots tendenserna i Blekinge visar oss de redovisade siffrorna att etnicitet inte på något sätt är betydelselöst, utan tvärtom genererar stora skillnader vad gäller kulturintresse i flertalet län.

Den naturliga följdfrågan till dessa resultat är *varför* som kan tänkas vara den bakomliggande orsaken till att personer med annan etnisk bakgrund i större utsträckning än de med rötter i Sverige värderar kultur högt. En variabel som kan ge oss en delförklaring i detta är *utbildning*. Vi vet ex-

⁴⁶ Till kategorin annan etnisk bakgrund räknas de respondenter som antingen själva är födda utomlands eller de som har minst en förälder som är utrikesfödd. Genom en sådan kategorisering exkluderar vi inte sociala och kulturella faktorer (t.ex. annat modersmål än svenska, eller för- och efternamn som avviker från de traditionellt svenska) som kan vara gällande både för människor som invandrar till Sverige, och för deras barn. Trots att barn till invandrare strängt taget bör betraktas som första generationens svenskar finns det anledningar att anta att nämnda faktorer kan ha implikationer för deras sociala tillvaro och därför finner vi denna kategorisering av etnicitet analytiskt fruktbar.

empelvis att personer med annan etnisk bakgrund i mindre utsträckning än de med svenska rötter är lågutbildade, och detta gäller för alla län. Vidare är de i större utsträckning än personer med rötterna i Sverige medel- och i viss mån även högutbildade. Då utbildning och kulturintresse hänger ihop (något som vi kommer att behandla mer djupgående längre ner) är det rimligt att anta att deras utbildningskapital ligger till grund för deras kulturintresse.

Men det finns fler saker än utbildning som kan förklara varför kulturintresset är så pass högt bland personer med annan etnisk bakgrund. Om vi bryter ner vårt kulturindex till de indikatorer som bygger upp det kan vi se vilka typer av kulturyttringar som personer med annan etnisk bakgrund tenderar att värdera högt. Genomgående för alla de studerade länen, kan sägas att bibliotek värderas högre bland personer med annan etnisk bakgrund. I Kalmar är detta extra tydligt då 53 procent av respondenterna med annan etnisk bakgrund värderar bibliotek som mycket viktigt. Motsvarande siffra för personer med svenska rötter är 34 procent. Det bör även tilläggas att personer med annan etnisk bakgrund också besöker bibliotek oftare än respondenter med svenska rötter, oavsett län. Bibliotekens popularitet bland personer med annan etnisk bakgrund kan förklaras med att denna typ av offentlighet konstitueras av ett mångkulturellt innehåll. Låt oss tydliggöra detta resonemang något. På bibliotek finner vi, vilket vi redan varit inne på, litteratur från vitt skilda genrer. Men förutom ett centrum för olika litterära genrer är bibliotek också ett forum för diverse språk. Det är mer regel än undantag att vi på bibliotek finner böcker, tidningar och tidskrifter från andra länder, författade på andra språk än svenska. Detta gör att personer med sina rötter i andra länder kan besöka bibliotek för att förslagsvis läsa en dagstidning från sitt ursprungsland, låna en bok på sitt modersmål eller uppdatera sig med de senaste nyheterna från hemlandet via bibliotekens internetuppkopplade datorer – utan att vara bunden till sina kunskaper i det svenska språket. Biblioteken kan alltså ses som en central plats för information av mångkulturell karaktär. De böcker och tidningar på främmande språk som där

finns tillgängliga kanske inte återfinns i samma grad någon annanstans, och definitivt inte gratis. Biblioteken kan då ses som en viktig verksamhet för förkovring i inhemsk kultur, vilket kan vara en av förklaringarna till att personer med annan etnisk bakgrund både värderar denna kulturyttring högre och besöker den oftare än personer med rötter i Sverige.

Vidare kan det skönjas att kulturprogram/-magasin på teve värderas högre av personer med annan etnisk bakgrund, i alla fall i de länen där det finns skillnader mellan de etniska kategorierna. Detta indikerar att de etniska minoriteternas kulturella intresse inte endast beror på deras hängivenhet till bibliotek, utan att de även tillskriver medierad kultur ett högt värde. Hur konsumtionen av den medierade kulturen ser ut får vi tyvärr lämna därhän då mätinstrumentet inte inrymmer frågor av detta slag. Det bör även sägas att det givetvis råder skillnader mellan de båda etnicitetskategorierna även vad gäller andra typer av kulturyttringar, men dessa genererar inte lika tydliga mönster som varken bibliotek eller kulturprogram/-magasin på teve.

Om vi lämnar etnicitet och istället ser till ålder som social variabel kan vi även vad gäller detta skönja en hel del skillnader beträffande kulturintresse. Låt oss titta närmare på hur kulturintresset är spritt över olika ålderskategorier.

Län	16-25 år	26-40 år	41-60 år	61 år -
Blekinge län	23 (18)	24 (33)	25 (53)	31 (43)
Hallands län	26 (20)	12 (21)	28 (69)	36 (54)
Kalmar län	24 (21)	26 (34)	26 (64)	30 (43)
Kronobergs län	19 (17)	18 (30)	25 (70)	35 (46)

Tabell 9: Andel kulturintresserade i respektive län uppdelade efter ålder. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Vad tabellen ovan visar är att respondenterna i den äldsta ålderskategorin i högre grad än personer i andra åldrar är kulturintresserade, och detta oavsett län. Störst är skillnaderna i Halland där 36 procent av de som är 61 år eller äldre och endast tolv procent av de som är mellan 26 och 40 år kan betraktas som kulturintresserade. Alltså är den äldsta kategorin av de

kulturintresserade i Halland tre gånger så stor som den näst yngsta gruppen. Trots att skillnaderna inte är fullt lika stora i de andra länen följs tendensen att de allra äldsta i större utsträckning är kulturintresserade.

Våra resultat kan således tolkas som att kulturintresset ökar med åldern, vilket troligtvis är pensionsrelaterat. Att den stora skillnaden återfinns vid 61-års ålder, då en stor del – speciellt från de folkliga klasserna – går i pension, bör inte ses som en tillfällighet. Istället kan denna skillnad förklaras av att när människor går i pension ökar deras tidsmässiga möjlighet att ägna sig åt kulturella aktiviteter. När man inte längre är bunden till studier eller lönearbete ges möjligheten att förkovra sig i litteratur genom biblioteksbesök, konsumera teateruppsättningar eller medialt kulturinnehåll.⁴⁷ Vidare bör påpekas att kultur, speciellt finkultur, betraktas som en ålderdomlig domän. Det finns, bland annat bland kulturjournalister själva, en oro att finkulturen av de unga uppfattas som något rigitt och gammalmodigt, vilket i slutändan uppfattas kunna leda till finkulturens frånfalle.⁴⁸

Vi har hittills sett att flera sociala variabler – som kön, etnicitet och ålder – är betydelsefulla för hur högt respondenterna värderar kultur, både i den sociala närmiljön och som medieinnehåll. Vidare bör det understrykas att även klass visar sig vara av vikt för respondenternas kulturintresse. Vad beträffar klass har vi valt att mäta det utifrån två olika aspekter: utbildning och yrke. Detta eftersom de båda variablerna kompletterar varandra på ett bra sätt vad gäller mätandet av denna sociala faktor. Variabeln *utbildning* ger oss en inblick i respondenternas kulturella kapital, eftersom denna kapitalform innefattar kunskaper om exempelvis historia och samhällsförhållanden samtidigt som det i allra högsta grad har ett bruksvärde. Detta bruksvärde kan utgöra ett fundament för en individs

⁴⁷ Vad gäller kultur som medieinnehåll visar vårt material att den äldsta ålderskategorin tenderar att konsumera detta flitigare än andra ålderskategorier. Detta blir allra tydligast beträffande konsumtionen av kulturprogram/-magasin på teve, men liknande tendenser, om än inte lika tydliga, kan skådas beträffande kultur som tidningsinnehåll.

⁴⁸<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=2502&a=595748&previousRenderTyp=6>

reflexiva självständighet samtidigt som denna kapitalform kan lösas in mot bestämda samhällspositioner (Gripsrud 2002). Alltså ju högre kulturellt kapital, desto troligare är det att en person hamnar i samhällets övre skikt. Variabeln yrke kan i viss mån också den ses som en indikator på kulturellt kapital eftersom tjänstemän och övre tjänstemän borde, men inte nödvändigtvis, ha ett högre kulturellt kapital än arbetare. Men variabeln ifråga kan också ses som en indikator på *ekonomiskt kapital* eftersom arbetaryrken torde generera ett lägre inkomstflöde än tjänstemannayrken. Vi märker således att det är önskvärt att både använda sig av utbildning och yrke när vi söker mäta klass, eftersom de kompletterar varandra på ett ypperligt sätt.

Om vi börjar med att undersöka respondenternas kulturintresse utifrån vilken utbildning de har, kan det sägas att det råder stora skillnader mellan de olika utbildningskategorierna. Den generella tendensen, oavsett län, är att de högutbildade i större utsträckning än låg- och medelutbildade är kulturintresserade.

Län	Lågutbildade	Medelutbildade	Högutbildade
Blekinge län	22 (48)	26 (40)	31 (61)
Hallands län	20 (50)	22 (35)	33 (76)
Kalmar län	16 (43)	29 (43)	40 (76)
Kronobergs län	18 (47)	15 (26)	37 (90)

Tabell 10: Andel kulturintresserade i respektive län indelade efter utbildning. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

I Kalmar län visar det sig exempelvis att 40 procent av de högutbildade är kulturintresserade, vilket kan jämföras med 29 procent av de medelutbildade och 19 procent av de lågutbildade. I Blekinge, där denna typ av skillnader är mindre än i övriga län, kan samma tendens skådas då 31 procent av de högutbildade kan karakteriseras som kulturintresserade, medan 22 procent av de lågutbildade och 26 procent av de medelutbildade kan ges samma beteckning. Kronoberg är avvikande i den bemärkelsen att det är det enda länet där de lågutbildade *inte* står för den lägsta

andelen kulturintresserade, vilket de medelutbildade istället gör. Trots detta visar tendenserna att kulturintresse har ett starkt samband med respondentens utbildning, då kulturintresset som sagt är störst bland de högutbildade oavsett län.

Liknande tendenser går att skåda då kulturintresse korreleras med yrke: tjänstemän och högre tjänstemän tenderar att i högre grad än arbetare vara kulturintresserade. Dessa tendenser skiljer sig med de skillnader som utbildningsvariabeln genererar i den bemärkelsen att det högsta skiktet – i detta fall de högre tjänstemännen – inte alltid är de som i högst grad är kulturintresserade. Däremot är arbetarna, i alla län, de som i minst utsträckning värderar kultur högt.

Län	Arbetare	Tjänstemän	Högre tjänstemän
Blekinge län	24 (44)	26 (42)	30 (14)
Hallands län	17 (44)	34 (79)	25 (22)
Kalmar län	19 (47)	31 (64)	41 (25)
Kronobergs län	19 (52)	32 (72)	27 (24)

Tabell 11: Andel kulturintresserade i respektive län indelade efter yrke. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Störst är skillnaderna i Kalmar län där glappet inte bara är stort mellan de högre tjänstemännen och arbetarna, utan skillnaderna är även stora mellan arbetarna och tjänstemännen. Även om skillnaderna inte är lika påtagliga i de andra länen är mönstret ändå tydligt: arbetarna står för den lägsta andelen kulturintresserade i alla studerade län.

Vi kan således se att gruppen kulturintresserade har en starkare förankring i samhällets övre skikt: de med ett gediget kulturintresse återfinns i större utsträckning bland högutbildade, tjänstemän eller högre tjänstemän. Detta är inte direkt någon större överraskning eftersom kultur, och då speciellt finkultur, är något som starkt förknippats med tillgången till både ett stort kulturellt och ekonomiskt kapital. De klassmässiga skillnaderna bekräftar, mer än överrumplar, denna föreställning samtidigt som de visar hur det kulturella kapitalet kan manifesteras sig. Denna kapitalform bygger, vilket vi tidigare diskuterat, på kunskap och

utbildning – vilket samhällets övre skikt i större utsträckning också bör tillskrivas – och manifesteras bland annat genom ett större intresse för kultur. Alltså krävs det ett stort kulturellt kapital för att man ska värdera kultur högt, och de som innehar ett sådant värderar således också kultur högre.

Om vi slutligen betraktar de kulturintresserade utifrån deras geografiska hemvist kan vi notera att ungefär hälften av de kulturintresserade, oavsett län, bor i en större tätort eller stad. Andelen kulturintresserade som bor i en mindre tätort varierar länen emellan, men siffran pendlar mellan 25 procent i Kronoberg och 38 procent i Halland. Vad beträffar kulturintresserade som är bosatta i ren landsbygd, kan sägas att det rör sig om mellan 14 och 22 procent. De kulturintresserade tenderar således att i störst utsträckning bo i städer eller större tätorter.

Vi har nu fått en överskådlig bild av den kulturintresserade gruppens demografiska sammansättning och kan konstatera att gruppen i störst utsträckning utgörs av kvinnor, äldre, högutbildade, (övre) tjänstemän, stadsbor och i viss mån även personer med annan etnisk bakgrund. De kulturintresserades höga utbildnings- och yrkesnivå, och att dessa främst bor i städer, gör att gruppen ifråga måste ses som ett slags samhällelig elit.

Med denna grupps sammansättning i åtanke ger vi nu oss in för att redogöra för den andra gruppen som är avgörande för föreliggande studie, nämligen de idrottsintresserade. Vi kommer i det följande, precis som vi gjort när vi behandlat de kulturintresserade, att först redogöra för hur gruppen kategoriserades för att sedan redogöra för hur den är demografiskt sammansatt.

5.1.3 Index för idrottsintresse

Som vi tidigare nämnt har vi använt oss av index även när vi kategoriserat respondenterna som antingen intresserade eller icke intresserade av idrott. Till skillnad från kulturindexet är det index som mäter idrottsintresse (hädanefter kallat idrottsintressesindex) uppbyggt dels på respondentens subjektiva idrottsintresse⁴⁹, dels på observationer av värderingen av sport i tidningar⁵⁰ och teve⁵¹. Att ha med respondentens subjektiva uppfattning om sitt idrottsintresse är värdefullt eftersom det kan fungera som ett första led i sorteringen av personer som är och inte är intresserade av idrott. Men den subjektiva uppfattningen är dock inte nog, och detta på grund av idrottsbegreppets mångtydighet. Att observationen iakttar den subjektiva uppfattningen av vad idrottsintresse innebär, kan vara problematiskt eftersom detta varierar från person till person. För någon kan idrottsintresse syfta till att vara en hängiven anhängare av ett visst fotbollslag, medan det för en annan kan betyda att vara intresserad av motion i allmänhet. Då idrott som begrepp innefattar ett så brett spektrum av aktiviteter, och då vi utifrån denna fråga inte har tillgång till idrottsintressets olika nyanser, blir det således svårt att använda denna indikator själv som ett universellt mått på idrottsintresse. Värderingen av sport som medieinnehåll utgör ett bra komplement för det subjektiva idrottsintresset eftersom vi genom denna typ av indikatorer sorterar bort respondenter som anser sig ha ett stort intresse för idrott, men vars idrottsintresse inte är så pass stort så att man konsumerar det som me-

⁴⁹ Frågan som det subjektiva idrottsintresset bygger på lyder: *Hur idrottsintresserad är du?* Frågan mäts genom en femgradig skala med följande intervall: *mycket intresserad, ganska intresserad, varken eller inte särskilt intresserad* samt *inte alls intresserad*.

⁵⁰ Frågan som denna indikator är en del av lyder: *Hur viktigt är följande tidningsinnehåll för dig?* Förutom sport återfinns även följande indikatorer i frågan: *lokala nyheter, inrikesnyheter, utrikesnyheter, debatt/opinion, kultur* och *nöje*. Frågan mäts genom en femgradig skala med ett extraalternativ för de som saknar åsikt ifråga.

⁵¹ Frågan som denna indikator är en del av lyder: *Hur viktigt är följande TV-innehåll för dig?* Förutom sport observeras värderingen av följande teveinnehåll: *nyhetsprogram, kulturprogram/-magasin, samhällsprogram/-magasin, TV-serier/drama/komedi, underhållningsprogram* och *långfilmer*. Precis som frågan som rör sport som tidningsinnehåll mäts denna genom en femgradig skala med ett extraalternativ för de som saknar åsikt.

dieinnehåll. När vi kategoriserar respondenterna efter deras idrottsintresse söker vi de som förutom att se sig själva som idrottsintresserade också *följer* idrotten på olika sätt. Därför ser vi det som högst relevant att även observera deras medieidrottande. Att man uppskattar idrott i medierna högt tyder på ett ganska stort idrottsintresse eftersom man då värderar idrott som något viktigt även i andra arenor än där det egentligen utspelar sig. Vi kan då tala om ett stort idrottsintresse.

Idrottsindexet har konstruerats på så sätt att värdena från de tre aktuella observationerna har summerats. Eftersom alla tre frågorna mäts genom femgradiga skalor⁵² med samma typ av rangordningsform är det möjligt att använda sig av dessas ursprungliga värden, det vill säga värden från ett (mycket viktigt/mycket intresserad) till fem (mycket oviktigt/inte alls intresserad). Summan av dessa värden delades sedan på tre (eftersom det rör sig om tre indikatorer) vilket ger ett index med värden från ett till fem. Värdet ett representerar de respondenter som svarat att de är mycket idrottsintresserade och att de anser att sport som tidnings- och TV-innehåll är mycket viktigt. Värdet fem, däremot, representerar de som istället inte alls anser sig vara intresserade av idrott samt anser att sport som tidnings- och TV-innehåll är mycket oviktigt. Mellan dessa extremvärden återfinns respondenter vars svar är mer varierade. Låt oss titta närmare på hur idrottsindexet i ett av länen ser ut.

⁵² Ursprungligen innehöll mediefrågorna även svarsalternativet *ingen åsikt*. Vid konstruktionen av de båda indexen eliminerades dock detta alternativ då det inte var relevant ifråga. Kvar blev således den femgradiga skalan.

Indextal	Frekvens	Procent	Kumulativ procent
1,00	87	13	13
1,33	71	11	24
1,67	56	9	33
2,00	99	15	48
2,33	50	8	56
2,67	58	9	65
3,00	43	7	72
3,33	45	7	79
3,67	41	6	85
4,00	26	4	89
4,33	27	4	93
4,67	34	5	98
5,00	23	3	101
Totalt	660	101	

Tabell 12: Idrottsindex för Blekinge län. Procent avrundade till närmsta heltal.

Det besvärliga är alltid att bestämma mellan vilka värden som en gräns ska dras; i vårt fall vilka som ska kategoriseras som idrottsintresserade och vilka som ska hamna utanför denna kategori. Eftersom vi till gruppen idrottsintresserade har för avsikt att sortera in personer med ett gediget idrottsintresse har vi valt att endast inkludera de respondenter som svarat *mycket intresserad* eller *mycket viktigt* på minst två av indikatorerna, och *ganska intresserad* eller *ganska viktigt* på högst en av de tre frågorna. Gränsdragningen skedde således efter värdet 1,33. Personerna i kategorin idrottsintresserade bör således betraktas som gediget intresserade av idrott då de visar ett stort subjektivt idrottsintresse samtidigt som de anser att sport som tidnings- och TV-innehåll är viktigt.

5.1.4 De idrottsintresserade demografi

Vi kommer i detta avsnitt att gå igenom hur den idrottsintresserade gruppen är demografiskt sammansatt och vi kommer i den mån det är intressant att jämföra denna grupps sammansättning med den kulturintresserade. Men först bör vi beskåda hur de idrottsintresserade är fördelade i de studerade länen.

Den idrottsintresserade gruppen utgör ungefär var fjärde respondent i de studerade länen. Detta betyder att andelen kulturintresserade är större i alla länen än motsvarande andel idrottsintresserade.

Län	Idrottsintresserade	Kulturintresserade
Blekinge län	24 (158)	26 (151)
Hallands län	20 (151)	25 (166)
Kalmar län	21 (148)	27 (165)
Kronobergs län	18 (137)	24 (165)

Tabell 13: Andelen idrottsintresserade respektive kulturintresserade fördelade i de studerade länen. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Störst är skillnaderna i Kalmar och Kronoberg där de kulturintresserade är sju procentenheter större än de idrottsintresserade, medan skillnaderna grupperna emellan i Blekinge är närmast obefintliga. Att det i varje län är en större andel som kan kategoriseras som kulturintresserade än idrottsintresserade kan av vissa verka anmärkningsvärt eftersom kultur är något som brukar förknippas med den samhällseliten medan idrott då istället associeras med den breda massan. Detta grundar sig sannolikt i att man då har en bild av den kulturintresserade som finkulturell medan idrottsintresset betraktas på en mer allmän nivå. Våra kategoriseringar av kultur- respektive idrottsintresse avviker dock från detta synsätt eftersom vår definition av kulturintresse inte helt vilar på en uppdelning mellan fin- och populärkultur, vilket vi tidigare varit inne på. Detta öppnar för att fler än de som tar till sig finkultur kan sorteras under denna grupp. Vidare har vi inte utgått från det allmänna idrottsintresset när vi gjort den idrottsrelaterade kategoriseringen, utan tvärtom har vi försökt få

fram de med ett gediget idrottsintresse. För denna grupp är kanske breddidrotten inte så väsentlig i relation till elitidrotten, och likaså är mediasporten viktig för denna kategori, något som kan tänkas sortera bort personer som inte har ett lika starkt idrottsintresse.

Men vilka är då dessa som kan karaktäriseras som idrottsintresserade? För att få svar på denna fråga är det väsentligt att göra mer djuplodande observationer för att kunna teckna ett porträtt av hur denna grupps demografiska uppsättning ser ut. På så sätt får vi en inblick hur idrottsintresset hänger samman med olika sociala faktorer som kön, etnicitet, ålder och klass.

Sett ur ett könsperspektiv kan det skådas att de idrottsintresserade i hög grad utgörs av män, och skillnaderna könen emellan är påfallande stora i alla län.

Län	Män	Kvinnor
Blekinge län	32 (113)	15 (45)
Hallands län	33 (118)	9 (33)
Kalmar län	34 (122)	7 (25)
Kronobergs län	26 (95)	11 (41)

Tabell 14: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter kön. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Förutom i Kronobergs län, där drygt var fjärde man är idrottsintresserad, kan ungefär var tredje av manligt kön sorteras in i samma kategori i de studerade länen. Andelen kvinnor som har ett gediget idrottsintresse är runt tio procent. Trots att andelen män som är idrottsintresserade bland kronobergarna är lägre, är denna andel ändå mer än dubbelt så stor som kvinnornas motsvarighet. I Kalmar län, där skillnaderna är störst, är det nästan fem gånger vanligare att en idrottsintresserad hittas bland män än bland kvinnor. Detta visar att idrotten som manlig domän – både vad gäller det egna utövandet och som medieinnehåll – är starkt befäst i samhället (jfr Viscovi 2008). Ur könssynpunkt finns det således också stora skillnader mellan de kultur- och de idrottsintresserade. De kulturintres-

serade utgörs i större utsträckning av kvinnor, medan de idrottsintresserade i högre grad representeras av män. Ur detta perspektiv kan de båda grupperna i viss mån betraktas som antagonistiska.

Sett till respondenternas etniska bakgrund går det, till skillnad från könstillhörigheten, inte att direkt hitta några enhetliga mönster. I Halland återfinns den största skillnaden mellan de olika etnicitetskategorierna då 22 procent av de respondenter med svenska rötter och endast tio procent av de med annan etnisk bakgrund kan betraktas som idrottsintresserade. Men skillnaderna är betydligt knappare på andra håll.

Län	Ej invandrabakgrund	Invandrabakgrund
Blekinge län	25 (143)	19 (13)
Hallands län	22 (135)	10 (13)
Kalmar län	21 (135)	18 (11)
Kronobergs län	18 (121)	18 (14)

Tabell 15: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter etnicitet. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Vidare kan vi se att det även förekommer skillnader, om än mindre, även i Blekinge. I detta län kan var fjärde respondent med rötterna i Sverige och knappt var femte med annan etnisk bakgrund betraktas som idrottsintresserad. I resterande län förekommer inte några nämnvärda skillnader mellan de olika etnicitetskategorierna. Även om vi kan skönja skillnader i två av de studerade länen genererar etnicitet inte lika tydliga mönster som könsvariabeln. Vi kan således tillskriva etnicitet viss betydelse för en persons idrottsintresse, men vi kan inte se något enhetligt och tydligt samband mellan idrott och etnicitet i alla de studerade länen. Detta medför att i jämförelse med de kulturintresserade är den idrottsintresserade gruppen inte lika etniskt bunden. Notera att personer med annan etnisk bakgrund i större utsträckning än respondenter med svenska rötter är kulturintresserade, och detta gäller i tre av de fyra länen.

Inte heller åldersvariabeln genererar några tydliga tendenser vad gäller respondenternas idrottsintresse, vilket vi kan se genom illustrationen nedan.

Län	16-25 år	26-40 år	41-60 år	61 år -
Blekinge län	35 (30)	20 (30)	25 (57)	23 (40)
Hallands län	23 (22)	21(40)	18 (50)	21 (35)
Kalmar län	21 (22)	21 (29)	22 (59)	22 (38)
Kronobergs län	17 (17)	21 (39)	18 (54)	16 (25)

Tabell 16: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter ålder. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

I stora drag kan vi endast skåda nämnvärda skillnader i Blekinge län, där den yngsta ålderskategorin i större utsträckning än resterande åldrar är idrottsintresserade. I övriga län visar sig dock ålder inte ha någon direkt betydelse för respondenternas idrottsintresse då skillnaderna mellan de olika utbildningskategorierna är mycket knappa och genererar inte heller några mönster.

Idrottsintresset kan inte heller sägas vara utbildningsbetingat då denna variabel inte frambringar några tydliga mönster, även om vissa skillnader går att skåda. Den största skillnaden utbildningskategorierna emellan återfinns i Blekinge där 27 procent av de lågutbildade, 31 procent av de medelutbildade och 15 procent av de högutbildade kan kategoriseras som idrottsintresserade. Den högst utbildade gruppen är, i jämförelse med övriga utbildningskategorier i länet, i lägst utsträckning idrottsintresserade. Detta resultat är dock inget mönster som går igen i övriga län. För det första överstiger skillnaderna mellan de utbildningskategorier som har högst respektive lägst andel idrottsintresserade aldrig fem procentenheter i övriga län. För det andra kan det inte heller noteras att någon viss utbildningskategori alltid står för antingen störst eller minst andel idrottsintresserade. Utbildning genererar således inte några tydliga mönster vad gäller respondenternas idrottsintresse.

Klassdimensionens betydelse för idrottsintresset blir dock något tydligare när vi betraktar respondenternas sociala klass efter vilket *yrke* som de innehar. Vi kan då exempelvis skåda att arbetare och tjänstemän i Blekinge, i större utsträckning än länets högre tjänstemän, är idrottsintresserade. I Kalmar är tendenserna liknande då arbetare i högre grad än övriga yrkeskategorier är idrottsintresserade.

Län	Arbetare	Tjänstemän	Högre tjänstemän
Blekinge län	27 (60)	23 (42)	13 (6)
Hallands län	20 (59)	21 (54)	18 (17)
Kalmar län	25 (74)	19 (41)	18 (11)
Kronobergs län	18 (60)	15 (36)	20 (19)

Tabell 17: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter yrke. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Illustrationen ovan visar dock att tendensen ingalunda är enhetlig; i Halland är skillnaderna mellan de olika yrkesgrupperna ytterst små och i Kronoberg finns inte samma mönster. Kronobergarna är avvikande ifråga då de högre tjänstemännen står för den största andelen idrottsintresserade medan tjänstemännen står för den lägsta. Detta säger oss att yrke kan ha betydelse för hur idrottsintresset förhåller sig i vissa län, samtidigt som variabeln inte ger några alltför tydliga samband i alla län.

Det intressanta vad gäller yrke, om man bortser från Kronobergs län, är att arbetarna är något mer idrottsintresserade än andra yrkeskategorier. Detta visar idrottsintressets klassmässiga dimension. Skillnaderna är mycket stora mellan arbetarna och de högre tjänstemännen vilket visar att de folkliga klasserna är mer benägna att ta till sig idrott än vad den övre medelklassen är. Idrottsintresset, precis som kulturintresset, kan således sägas ha en klassmässig förankring. Skillnaden ligger i att idrottsintresserade något oftare hittas bland arbetarklassen, medan de kulturellt intresserade oftare återfinns bland de övre klasserna.

Slutligen, om vi ser hur idrottsintresse korrelerar med geografisk hemvist kan det konstateras att även denna grupp oftare bor i en större tätort eller en stad.

Län	Ren landsbygd	Mindre tätort	Större tätort/stad
Blekinge	24 (37)	41 (64)	35 (55)
Halland	17 (25)	31 (46)	53 (80)
Kalmar	19 (28)	37 (55)	44 (64)
Kronoberg	23 (31)	31 (42)	46 (63)

Tabell 18: Andelen idrottsintresserade i respektive län indelade efter geografisk hemvist. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Blekinge avviker från de andra länen beträffande detta eftersom den största andelen idrottsintresserade i detta län bor i en mindre tätort. Vidare är Blekinge tillsammans med Kronoberg intressant då en knapp fjärdedel av de idrottsintresserade i dessa län bor på ren landsbygd, vilket gör att fördelningen vad gäller geografisk hemvist är något jämnare fördelat i dessa län. Detta kan tänkas vara utbudsrelaterat – ju större utbud på idrott i orten desto större kvantitet finns att konsumera. Vi kan dock inte fastställa detta då detta faller utanför enkäten och indexets ramar. Vad som kan konstateras är att den idrottsintresserade gruppen inte är lika tydligt urban som den kulturintresserade.

5.2 Sammanfattande jämförelse mellan de kultur- respektive idrottsintresserade sociala sammansättning

Som vi har kunnat se skiljer sig den demografiska sammansättningen åt mellan de som kan betraktas som kultur- respektive idrottsintresserade. Skillnaderna gör sig synliga inte minst vad beträffar kön då det är vanligare att kvinnor återfinns i den kulturintresserade gruppen än män. Samtidigt är sammansättningen vad gäller kön den motsatta om vi tittar på de idrottsintresserade. I denna grupp är det tvärtom mycket vanligare att finna män, och könsskillnaderna är stora i alla de studerade länen. Både kultur- och idrottsintresset kan därför sägas vara könsbetingat, om än på

motsatta sätt. Medan kultur i större utsträckning attraherar kvinnor visar sig idrotten i detta avseende vara en manlig domän.

Vad beträffar etnicitet går det dock inte att finna lika tydliga motsättningar mellan de kultur- och idrottsintresserade. Intresset för kultur visar sig vara störst bland personer med annan etnisk bakgrund, vilket visar sig tydligt i tre av de fyra studerade länen, och grundar sig bland annat på att dessa värderar bibliotek högre än respondenter med rötterna i Sverige. Men etnicitet ger inte ett lika tydligt utslag på idrottsintresset. Visserligen är idrottsintresset mindre bland respondenter med annan etnisk bakgrund i Halland och Blekinge, men i resterande två län återfinns inga skillnader av denna typ vilket gör att det blir svårt att tala om idrottsintresse som något etnisk betingat.

På ett liknande sätt kan sägas att ålder visar sig ha betydelse för kulturintresset, då de äldsta respondenterna i högre grad än de yngsta är kulturintresserade, medan det inte ger några tydliga mönster vad gäller idrottsintresse. Det går således inte att betrakta de båda grupperna som polariserade vad gäller ålder.

Klass bringar heller inte någon solid differentiering grupperna emellan, även om vissa tendenser kan anas. Kulturintresse kan, som vi tidigare varit inne på, sägas vara klassbetingat då de högutbildade i större utsträckning än andra utbildningskategorier är kulturintresserade. Samtidigt värderar arbetare i lägre grad än andra yrkeskategorier kultur högt. Vad gäller yrke är högre tjänstemän i lägst grad idrottsintresserade, men Kronoberg avviker i detta avseende vilket försvagar tendensen ifråga. Det finns inte heller några tydliga utbildningsrelaterade tendenser vad gäller idrottsintresse, varför det blir svårt att uttala sig lika säkert om klassvariabelns betydelse för denna kategori.

Vad gäller geografisk hemvist, slutligen, kan sägas att de båda grupperna tenderar att främst vara bosatta i en större tätort eller i en stad, men tydligast blir detta bland de kulturintresserade. Det bör dock understrykas att båda intressekategorierna tenderar att i störst utsträckning

vara bosatta i en större tätort. Båda grupperna är således att betrakta som urbana, även om detta blir extra tydligt bland de kulturintresserade.

	Typisk kulturintresserad 24-27 procent	Typisk idrottsintresserad 18-24 procent
Kön	Kvinna	Man
Etnicitet	Svensk	Utländsk bakgrund
Ålder	61 år eller äldre	Saknar betydelse
Utbildning	Högutbildad	Saknar betydelse
Yrke	Ej arbetare	Ej högre tjänstemän ⁵³
Geografisk hemvist	Större tätort/stad	Större tätort/stad ⁵⁴

Tabell 19: Den typiska kultur- respektive idrottsintresserade indelad efter sociala faktorer.

Vad vi kan säga efter att ha jämfört de kultur- med de idrottsintresserade är att de båda grupperna i många avseenden inte karaktäriseras av samma typer av respondenter. De demografiska skillnaderna grupperna emellan visar att det finns en åtskillnad mellan de som intresserar sig för kultur respektive idrott, trots att grupperna härvidlag är konstruerade. Detta visar sig inte bara i de fall där tendenserna är mycket tydliga – som i fallet kön då könsfördelningen i de båda grupperna är tydligt antagonistisk – utan även i de fall då tendenserna inte är lika tydliga. Den enda demografiska gruppen som kan sägas utmärka sig både bland de kultur- och de idrottsintresserade är personer bosatta i en större tätort eller en stad. Men den kulturintresserade gruppen måste sägas vara förankrad i städer och större tätorter på ett tydligare sätt än idrottsintresserade. Men vi kan exempelvis inte skåda att personer med annan etnisk bakgrund både är mer kultur- och idrottsintresserade än personer med rötterna i Sverige, eller att de äldsta respondenterna i större utsträckning än de yngsta ka-

⁵³ Gäller ej för Kronobergs län då tjänstemän står för den lägsta andelen idrottsintresserade.

⁵⁴ Detta gäller för alla län förutom Blekinge där det istället är vanligast att de idrottsintresserade bor i en mindre tätort. Vidare bör det sägas att det överlag är större spridning beträffande geografisk hemvist bland de idrottsintresserade än bland de kulturintresserade.

raktäriseras av ett intresse för både kultur och idrott. Detta måste ses som ett tecken på att vår kategorisering av kultur- respektive idrottsintresserade är giltig som mått, och att de båda grupperna i viss mån bör betraktas som demografiskt avlägsna från varandra.⁵⁵ Detta styrks då idrotts- korreleras med kulturintresse; hela 83 procent av de kulturintresserade tillhör den icke idrottsintresserade gruppen, medan 17 procent kan kategoriseras som idrottsintresserad. Om man vänder på variablerna och låter idrott fungera som oberoende variabel finner man att 19 procent av de idrottsintresserade kan kategoriseras som kulturintresserade, medan 81 procent inte är kulturintresserade. Således är det tydligt att även om de båda grupperna inte utesluter varandra, är de till stor del befolkade av vitt skilda personer. Men vi kan inte nöja oss med skönjandet av att de kultur- respektive idrottsintresserade skiljer sig åt vad gäller demografi. För att få reda på hur kultur och idrott spelar in för medborgarens trivsel och lokala identitet måste vi fördjupa oss och undersöka hur dessa grupper förhåller sig till sin geografiska och sociala närmiljö.

⁵⁵ Denna typ av kategorisering bör, som vi ovan påpekade, inte betraktas som helt oproblematiske. Sociologerna Mats Trondman och Anna Lund (2009) menar att det kan vara problematiskt att särskilja personer som idrottar från de som *kulturar*, speciellt vad gäller unga. Detta eftersom vi då riskerar att bli låsta i hur institutioner tänker om människors fritid, och att kategoriseringen ifråga inte behöver stämma överens med dessa personers verklighet. Redovisningen av de kultur- respektive idrottsintresserades demografiska sammansättning visar dock istället på att kategoriseringen ifråga är fruktbar. Detta bland annat eftersom vi visar att det finns en tydlig distinktion mellan grupperna sett till den sociala sammansättningen.

6. Kultur- respektive idrottsintresserades relation till regionen, kulturen och idrotten

I detta avsnitt kommer vi att behandla de kultur- respektive idrottsintresserades relation till regionen som de bor i. Vi kommer först att redovisa hur de båda gruppernas förankring till de respektive länen ser ut för att sedan ge oss i kast med att redogöra för gruppernas lokala identitet och sociala kapital. Vi kommer i avsnittets senare del även att behandla hur de båda intressegrupperna förhåller sig till kulturen och idrotten i de respektive länen.

6.1 Kultur- och idrottsintresserades förankring i regionen

6.1.1 Regional förankring och lokal identitet

Som vi har sett skiljer de kultur- respektive idrottsintresserade sig åt demografiskt och vi har kunnat skönja att de i stora drag består av distinkta sociala grupper. Men skillnaderna mellan grupperna återfinns inte endast i deras sammansättning, utan visar sig också i hur de är förankrade i sin sociala närmiljö. Detta visar sig inte minst vad gäller hur länge som de bott i sitt nuvarande län. De idrottsintresserade tenderar nämligen att vara mer förankrade i länet som de bor i, såtillvida att de i större utsträckning än de kulturintresserade har bott där i stora delar av sina liv.

	Bott i länet hela livet?	Kultur-intresserad	Ej kultur-intresserad	Idrotts-intresserad	Ej idrotts-intresserad	Hela gruppen
Blekinge	Ja	40 (60)	48 (205)	60 (95)	44(220)	47 (351)
	Ja, i stort sett	22 (33)	20 (83)	15(24)	21(103)	19 (143)
	Nej	38 (58)	32 (136)	25 (39)	36 (178)	34 (250)
	Totalt	100 (151)	100 (424)	100 (158)	101 (501)	100 (744)
Halland	Ja	24 (39)	40 (193)	44 (67)	34 (202)	37 (302)
	Ja, i stort sett	22 (37)	21 (102)	17 (26)	22 (131)	21 (169)
	Nej	54 (89)	40 (194)	38 (58)	44 (259)	42 (345)
	Totalt	100 (165)	101 (489)	99 (151)	100 (592)	100 (816)
Kalmar	Ja	29 (47)	51 (226)	51 (76)	46 (251)	47 (364)
	Ja, i stort sett	28 (46)	17 (74)	21 (31)	19 (105)	19 (143)
	Nej	43 (71)	33 (147)	28 (41)	36 (196)	34 (266)
	Totalt	100 (164)	101 (447)	100 (148)	101 (552)	100 (773)
Kronoberg	Ja	24 (40)	47 (238)	48 (66)	42 (261)	42 (351)
	Ja, i stort sett	23 (38)	19 (96)	19 (26)	19 (118)	19 (155)
	Nej	53 (87)	35 (178)	33 (45)	39 (239)	39 (325)
	Totalt	100 (165)	101 (512)	100 (137)	100 (618)	100 (831)

Tabell 20: Förankring i det nuvarande länet bland kultur- respektive idrottsintresserade. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Som tabellen ovan visar råder det stora skillnader ifråga mellan grupperna. De idrottsintresserade har i högre grad än kulturintresserade bott i sitt nuvarande län antingen hela sitt liv eller stora delar av det, och detta gäller för alla de studerade länen. Samtidigt uppger en större andel av de kulturintresserade, oavsett län, att de inte har bott i sitt nuvarande län stora delar av sitt liv. I Halland och Kronoberg blir detta än mer tydligt då majoriteten av de kulturintresserade inte kan betraktas som härstammande från länen som de för tillfället bor i. Detta kan ses som ett tecken på denna grupps ökade mobilitet, något som vi kommer att diskutera mer ingående lite längre fram.

Att de idrottsintresserade till större del än kulturintresserade är börjiga från länen som de för närvarande bor i betyder *i vissa fall* också att de känner större tillhörighet till dessa. Låt oss titta närmare på hur den lokala identiteten ser ut.

Ungefär hälften av både kultur- och idrottsintresserade i Blekinge, Halland och Kronoberg uppger att de i första hand känner sig hemma i orten där de bor. Kalmar avviker från övriga län i detta fall eftersom det

råder stora skillnader mellan intressekategorierna beträffande detta. 66 procent av de idrottsintresserade uppger att de i första hand känner sig hemma i sin nuvarande ort, vilket kan jämföras med 40 procent av respondenterna med ett gediget kulturintresse.

Om vi till dessa siffror adderar de som uppgett att de i första hand känner sig hemma i kommunen där de bor kan det skönjas att det i Blekinge och Halland inte återfinns några skillnader mellan de två intressekategorierna. Runt 75 procent i dessa två län, oavsett intressekategori, uppger att de i första hand känner sig hemma *antingen* i orten *eller* i kommunen där de bor. I Kronoberg finns det dock skillnader: 57 procent av de kulturintresserade uppger att de i första hand känner sig hemma antingen i orten eller i kommunen där de bor, vilket kan jämföras med 68 procent av de idrottsintresserade. De sistnämnda tenderar således att i större utsträckning än kulturintresserade känna sig hemma antingen i orten eller kommunen där de bor. Kalmar län står även i detta avseende för stora skillnader mellan de båda intressekategorierna då 46 procent av de kulturintresserade och 78 procent av de idrottsintresserade känner sig hemma antingen i orten eller kommunen där de bor. I Kalmar manifesteras alltså skillnaderna mellan de två intressekategorierna redan vad gäller upplevelsen av hemtillhörighet i den nuvarande bostadsorten, vilket gör att länet avviker från de övriga studerade regionerna. Om man jämför de skillnader angående upplevd hemtillhörighet som återfinns i Kronoberg med de som råder i Kalmar, kan det konstateras att olikheterna mellan kultur- och idrottsintresserade i det sistnämnda länet är markant större.

I Kalmar återfinns även en relativt stor skillnad i hur de båda intressekategorierna upplever *Sverige som helhet* som den plats där de i första hand känner sig hemma. 14 procent av de kulturintresserade har valt detta svarsalternativ, vilket kan jämföras med sex procent av de idrottsintresserade. Att de kulturintresserade i Kalmar i större utsträckning upplever Sverige som helhet som den plats där de känner sig hemma i första hand, bör ses i relation till att drygt fyra av tio av denna grupp inte bott i

länet stora delar av sina liv. De idrottsintresserade i Kalmar, å sin sida, kan sägas vara mer förankrade i sin kommun i allmänhet och orten där de bor i synnerhet då de både härstammar från platsen ifråga och upplever den som sitt hem. Men det bör återigen understrykas att Kalmar utgör ett undantag gentemot de övriga studerade länen, då lika tydliga skillnader vad gäller upplevelsen av hemtillhörighet inte påträffas någon annanstans.

6.1.2 Social trivsel och flyttbenägenhet

Vi har nu återgett hur de olika gruppernas förankring och identitet till regionen och orten som de bor i ser ut. Istället ska vi nu ge oss in i en annan dimension av den lokala identiteten, nämligen den sociala trivseln. I enkäten har respondenterna låtit uppge hur de ställer sig till orten där de bor vad gäller exempelvis *trygghet*, *tolerans* och *möjligheter*, vilket ger oss en bild av hur respondenterna upplever sina bostadsorter.

Överlag kan sägas att både de kultur- och de idrottsintresserade upplever sina bostadsorter på ett relativt positivt sätt, även om detta varierar beroende på vilket tema som åsyftas.⁵⁶ Den överväldigande majoriteten av de båda grupperna (runt 70 procent i respektive grupp, i alla länen) instämmer helt eller delvis i att orten som de bor i är *trygg* och det råder inga nämnvärda skillnader grupperna emellan. Liknande tendenser går att se vad gäller bostadsortens *utbud av fritidsaktiviteter*, då en stor majoritet oavsett om de är kultur- eller idrottsintresserade anser att orten de bor i erbjuder gott om sysslor på fritiden. De regionala variationerna blir mer påtagliga när respondenten får yttra sig om huruvida bostadsorten är *tolerant*, *erbjuder gemenskap*, är *full av möjligheter* och *präglas av framåtanda*. Vad gäller det sistnämnda kan sägas att det inte råder några skillnader mellan de båda intressekategorierna, utan olikheterna som återfinns beträffande

⁵⁶ Det kan för övrigt vara värt att notera att varken kultur- eller idrottsintresse tycks ha någon betydelse för hur bra man tycker det är att bo i *Sverige*, *länet där man bor*, *kommunen där man bor* eller *det område där man bor*. Den överväldigande majoriteten, oavsett grupp, uppger att de trivs mycket eller ganska bra oavsett område.

detta gäller mellan Blekinge och resten av de studerade länen. Runt 60 procent av de kultur- och de idrottsintresserade i de återstående tre länen instämmer helt eller delvis i att deras bostadsort präglas av framåtanda, medan motsvarande siffror för Blekinge är drygt 40 procent. Avvikelsen rör alltså länet i stort, och är således inte avhängig vare sig kultur- eller idrottsintresse. En liknande tendens kan skönjas beträffande huruvida bostadsorten anses vara full av möjligheter: knappt hälften av de båda intressegrupperna i Blekinge instämmer i att orten som de bor i florerar av möjligheter, vilket motsvaras av ungefär 60 procent i de andra länen.⁵⁷ Vidare kan sägas att minst hälften av de båda grupperna, i alla de studerade länen, instämmer helt eller delvis i att bostadsorten är tolerant respektive erbjuder gemenskap.

En annan faktor som indikerar huruvida man trivs i regionen där man bor är flyttbenägenheten. I enkäten har respondenterna fått uppge om de vill stanna i det nuvarande länet eller om de vill flytta därifrån. Den stora majoriteten, oavsett intressekategori eller län, uppger att de vill bo kvar i sitt län.

⁵⁷ Det bör tilläggas att det i Halland förekommer en smärre skillnad ifråga mellan de kultur- och idrottsintresserade: 67 procent av de kulturintresserade och 57 procent av de idrottsintresserade instämmer antingen helt eller delvis i att orten de bor i är full av möjligheter.

	Flyttbenägenhet	Kulturintresserad	Ej kulturintresserad	Idrottsintresserad	Ej idrottsintresserad	Hela gruppen
Blekinge	Jag vill bo kvar	83 (125)	86 (362)	85 (132)	86 (428)	86 (633)
	Jag vill flytta	17 (25)	14 (59)	15 (24)	14 (68)	14 (103)
	Totalt	100 (150)	100 (421)	100 (156)	100 (496)	100 (736)
Halland	Jag vill bo kvar	86 (141)	92 (445)	87 (130)	90 (530)	90 (728)
	Jag vill flytta	15 (24)	8 (38)	13 (19)	10 (56)	10 (80)
	Totalt	101 (165)	100 (483)	100 (149)	100 (586)	100 (808)
Kalmar	Jag vill bo kvar	77 (127)	85 (377)	88 (130)	82 (453)	84 (644)
	Jag vill flytta	23 (37)	15 (65)	12 (17)	18 (97)	16 (125)
	Totalt	100 (164)	100 (442)	100 (147)	100 (550)	100 (769)
Kronoberg	Jag vill bo kvar	79 (129)	82 (416)	85 (116)	81 (498)	82 (672)
	Jag vill flytta	21 (34)	18 (91)	15 (20)	19 (114)	18 (149)
	Totalt	100 (163)	100 (507)	100 (136)	100 (612)	100 (821)

Tabell 21: Flyttbenägenheten bland kultur- respektive idrottsintresserade i de respektive länen. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Trots att den överväldigande majoriteten i alla länen vill bo kvar i sin nuvarande region kan det skönjas vissa skillnader mellan de kultur- och idrottsintresserade. Dessa framkommer tydligast i Kalmar där mer än var fjärde kulturintresserad vill flytta från länet, vilket kan jämföras med 12 procent för de idrottsintresserade i samma län. I detta län är andelen idrottsintresserade som vill bo kvar större än den kulturintresserade motsvarigheten. Även i Kronoberg gör sig vissa skillnader mellan grupperna synliga, men de är betydligt mindre än i föregående län. Om man tittar på var de flyttbenägna önskar flytta kan det i grova drag sägas att oavsett intressegrupp önskar man att flytta inom Sveriges gränser.

Vidare har respondenterna, oavsett flyttbenägenhet, fått svara på var de tror att de bor om fem respektive tio år. Mellan 70 och 75 procent, oavsett intressegrupp eller län, tror att de om fem år kommer att bo kvar på den ort där de bor idag. Tendensen ser ungefär likadan ut för var man

tror att man kommer bo om tio år, och det går inte att skönja några skillnader ifråga mellan de kultur- och idrottsintresserade.

Förankringen till regionen där man bor kan också ses i relation till var man väljer att resa på sin fritid. Genom att betrakta huruvida de olika grupperna stannar inom regionen eller söker sig utåt kan man få en inblick i hur mobila de är på sin fritid. Vad gäller detta kan sägas att de båda grupperna, oavsett län, tenderar att främst föredra att åka på solsemester utomlands på sin fria tid. De kulturintresserade tenderar dock att i större utsträckning än idrottsintresserade föredra att åka till en europeisk storstad. De idrottsintresserade, å sin sida, tenderar att föredra att resa till en sommarstuga eller fritidshus före europeisk storstad.⁵⁸ Vad gäller det lokala resandet på fritiden kan sägas att de båda grupperna föredrar denna typ av resmål i ungefär lika stor utsträckning.

6.1.3 De kulturintresserade – en rörligare grupp än de idrottsintresserade

Som vi kunnat se i detta avsnitt råder det skillnader mellan de kultur- och de idrottsintresserade vad gäller gruppernas förankring till det län där de bor. De idrottsintresserade tenderar att vara mer fast förankrade i sin region än kulturintresserade, vilket inte minst visar sig i att de förstnämnda i större uträkning bott i sitt nuvarande län under stora delar av sina liv. De kulturintresserade, å andra sidan, tenderar att i högre grad ha flyttat in i det nuvarande länet relativt sent. Vidare tenderar de kulturintresserade, i Kalmar och Kronoberg, i större utsträckning än idrottsintresserade att vara mer benägna att flytta från sitt län, trots att den stora majoriteten i de båda grupperna hellre bor kvar.

Att de kulturintresserade inte härstammar från länen där de bor och att de i högre grad är flyttbenägna är tecken på denna grupps ökade mobilitet jämfört med de idrottsintresserade. För att få en mer djuplodande förklaring till de kulturintresserades ökade mobilitet måste gruppen betraktas utifrån sin sociala sammansättning. De kulturintresserade, vilket

⁵⁸ Detta gäller dock inte Halland där de idrottsintresserade föredrar att resa till en europeisk storstad före sommarstuga eller fritidshus.

vi tidigare också har sett, består i stor utsträckning av högutbildade personer från tjänstmannan- eller högre tjänstemannayrken. Vi kan således tala om den kulturintresserade gruppen som tillhörande samhällets övre skikt, något som kan vara av betydelse för gruppens rörlighet. Universitets- och högskolestudier tvingar många människor att flytta från sin hemort av den enkla anledningen att utbildningssätena är placerade i olika städer samt att alla utbildningar inte finns att tillgå vid samtliga lärosäten. Detta kan medföra att även personer från större städer tvingas flytta för att få tillgång till en viss utbildning. Men den geografiska rörligheten behöver inte sluta vid påbörjandet av högre studier. Efter avslutade studier söker de flesta ett arbete som matchar de kunskaper som innehas, vilket för många betyder att man återigen tvingas flytta. Även om nyss givna förklaring är mycket övergripande och generaliserande ger den en uppfattning om varför den kulturintresserade gruppen i lägre grad än idrottsintresserade är förankrade i länen där de bor. De idrottsintresserade, som inte utgörs av högutbildade tjänstemän i lika stor utsträckning, saknar därmed behoven av att vara lika geografiskt rörliga och stannar således kvar i sitt ursprungliga närområde.

Mobiliteten ifråga bör också ses i relation till den lokala identiteten. De kulturintresserades ökade mobilitet och flyttbenägenhet bör ses som ett uttryck för att man inte har en lika stark identitet för orten eller regionen där man bor som den idrottsintresserade gruppen. Avsaknaden av lokal identitet behöver inte i sig bero på kulturintresset, utan snarare kan detta härledas till vad som diskuterats ovan, nämligen denna grupps behov av mobilitet. Det viktiga i detta fall är se kopplingen mellan mobilitet och lokal identitet, då de som har stor geografisk rörlighet i lägre grad troligtvis kommer att identifiera sig med sin nuvarande ort eller region. Detta har som sagt visat sig i både Kronoberg och Kalmar, även om mönstret inte är lika tydligt för de resterande länen. Vi kan således säga oss ha att göra med två olika livsstilar: en traditionellt lantlig där idrottsintresset är i centrum, och en urban kosmopolitisk där kulturintresse är av stor betydelse.

6.2 Kultur- och idrottsintressets betydelse för det sociala umgänget

Vi har hittills kunnat se hur de kultur- och de idrottsintresserade är förankrade i länen där de bor utifrån hur lång tid som de levt där, hur benägna de är att flytta samt hur de reser på sin fritid. Men dessa faktorer ger oss ingen information om hur personernas sociala liv ser ut, och för att få ett bättre grepp om de studerade grupperna är det därför viktigt att utvärdera förankringen i regionerna utifrån det sociala livet. I detta avsnitt kommer vi därför att behandla hur kultur- respektive idrottsintresserade umgås med olika typer av grupper och huruvida de är medlemmar i olika typer av föreningar eller andra organisationer. Utifrån Putnams (2000) begreppsapparat kan det sägas att vi undersöker hur gruppernas sociala kapital ser ut.

Vi har i enkäten ställt frågor om hur ofta respondenterna umgås med *grannar, vänner, släkt, familj, arbets- och studiekamrater* samt *förenings- och församlingsmedlemmar*. Genom att ställa denna typ av frågor får vi en fördjupad insyn i hur respondenternas sociala relationer ser ut; om de exempelvis har en vänskapskrets som de umgås med ofta eller om umgänget med olika bekantskapgrupper sker mer sällan och sporadiskt.

Vad gäller detta kan det på ett övergripande plan sägas att de båda grupperna följer ett gemensamt mönster vad gäller umgänge, och det råder inte några större skillnader grupperna emellan. Först och främst bör sägas att det mest frekventa umgänget, oavsett intressekategori eller län, är familjen. Ungefär två tredjedelar av de kultur- och de idrottsintresserade i alla län uppger att de umgås med familjen dagligen. Samtidigt är det högst en procent, oavsett grupp eller län, som uppger att de aldrig umgås med familjen. Trots att tendensen är ganska tydlig finns det avvikelser som är värda att beröra. Bland de kulturintresserade i Halland och Kalmar återfinns en grupp på ungefär 15 procent som uppger att de umgås med familjen mer sällan än en gång i veckan. Jämfört med de kulturintresserade i de andra länen, men även de idrottsintresserade överlag, måste denna siffra betraktas som hög.

Näst vanligast är att man umgås med arbets- eller studiekamrater och det råder inga större skillnader ifråga mellan grupperna. Mer än var fjärde respondent i de båda grupperna umgås med kamrater från studier och arbete dagligen, och andelen som aldrig gör det ligger runt tio procent. Vad gäller umgänget med vänner kan sägas att det mest typiska, oavsett grupp eller län, är att man umgås med dessa en till två gånger per vecka. Vidare bör det sägas att det inte är särskilt vanligt att man umgås med grannar, släkten eller förenings- eller församlingsmedlemmar särskilt frekvent. Skillnaden vad gäller umgänget med släkten och de andra två bekantskapsgrupperna ligger i att även om andelen som umgås med släkten *ofta* inte är stor, är det ytterst få som *aldrig* gör det. Andelen som aldrig umgås med grannar eller förenings- eller församlingsmedlemmar är desto större, samtidigt som få gör det ofta.

Om vi för stunden lämnar umgänget och koncentrerar oss på en annan aspekt av sociala relationer, nämligen medlemskap i olika typer av föreningar, kan vi se att det finns vissa klara skillnader mellan vilka typer av organisationer som de kultur- och idrottsintresserade är medlemmar i. Föga förvånande är de idrottsintresserade i mycket större utsträckning än de kulturintresserade medlemmar i någon idrottsrelaterad förening. Ungefär två tredjedelar av de idrottsintresserade uppger att de är medlemmar i en idrottsförening, vilket kan jämföras med ungefär var tredje kulturintresserad. Det bör också sägas att de idrottsintresserade i detta fall avviker från den generella tendensen i högre grad än de kulturintresserade. Ungefär fyra av tio av materialets respondenter (totalt sett, utan någon typ av gruppindelning) är medlemmar i någon idrottsförening, vilket dels visar att de idrottsintresserade i större utsträckning än det totala antalet respondenter är medlemmar i denna typ av förening, dels att de kulturintresserades medlemskap i denna typ av föreningar inte avviker från den allmänna tendensen i lika stor utsträckning. Vidare tenderar de idrottsintresserade att i större utsträckning än kulturintresserade vara medlemmar i en supportergrupp, men skillnaderna är inte lika påtagliga som i föregående exempel.

De kulturintresserade tenderar istället att utmärka sig beträffande medlemskap i olika typer av intresseföreningar eller sammanslutningar som exempelvis IOGT, Amnesty eller Rotary.

Medlem i intresseförening/sammanslutning	Kulturintresserad	Ej kulturintresserad	Idrottsintresserad	Ej idrottsintresserad	Hela gruppen
Blekinge	24 (36)	14 (60)	13 (20)	17 (84)	15 (114)
Halland	26 (43)	12 (59)	8 (12)	16 (95)	14 (118)
Kalmar	27 (44)	17 (75)	16 (24)	19 (104)	17 (134)
Kronoberg	30 (50)	18 (92)	9 (12)	22 (134)	19 (157)

Tabell 22: Andelen respondenter som är medlemmar i intresseförening/sammanslutning, indelade efter län och intresse för kultur respektive idrott. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

De kulturintresserades ökade involvering i denna typ av organisationer är påtaglig i alla länen, och om man jämför med den generella tendensen ser vi att denna grupp utmärker sig från det totala antalet respondenter. I Halland och Kronoberg, där skillnaderna ifråga mellan de kultur- och idrottsintresserade är som störst, ser vi att de som har ett gediget intresse för idrott avviker från den generella tendensen vad beträffar medlemskap i intresseföreningar och sammanslutningar av detta slag.

Ovanstående behandlade organisationstyper är de som genererar klarast skillnader mellan de kultur- och idrottsintresserade. Det förekommer dock även skillnader vad gäller medlemskap i andra typer av organisationer, men dessa gestaltar sig endast på regional nivå. Så är exempelvis fallet beträffande medlemskap i fackförening, lantbrukarorganisation eller företagsorganisation. I Kalmar och Kronoberg är de idrottsintresserade i större utsträckning än kulturintresserade medlemmar i detta slags organisationer, även om skillnaderna inte är jättestora (61 mot 53-55 procent). Vidare finns regionala skillnader vad gäller medlemskap i Svenska kyrkan eller annat religiöst samfund. I Blekinge och Kronoberg tenderar de kulturintresserade att i större utsträckning än idrottsintresserade vara medlemmar i detta slags organisation, men detta är som sagt inte genom-

gående för alla länen. Slutligen, kan sägas att det inte råder några större skillnader grupperna emellan vad gäller medlemskap i politiskt parti, runt tio procent oavsett län eller grupp är integrerade i ett sådant.

Som avrundning av detta avsnitt bör de presenterade resultaten kommenteras något. Vad gäller umgänget med olika grupper kan vi inte finna några tydliga mönster som särskiljer de kultur- från de idrottsintresserade. De båda grupperna tenderar att följa samma mönster beträffande hur ofta man umgås med olika grupper. Detta är givetvis inget häpnadsväckande eftersom familj, släkt, vänner och kollegor inte är avhängigt vare sig kultur- eller idrottsintresse. Innehållsligt kan umgänget mellan de båda intressegrupperna dock mycket väl skilja sig åt, dels på grund av att grupperna har en olik social sammansättning, dels för att grupperna präglas av olika intressen. Det vore exempelvis ganska troligt om de kulturintresserade träffar andra likasinnade, och att intresset för kultur är centrum för umgänget. Inte heller vore det något häpnadsväckande om de idrottsintresserades vänskapskrets består av andra med ett lika hängivet intresse för sport, och att man samlas för att exempelvis konsumera mediasport tillsammans. Om detta kan vi endast spekulera eftersom enkäten inte rymmer frågor av det här slaget, det viktiga i nuläget är att vi kan visa att varken kultur- eller idrottsintresserade utmärker sig speciellt mycket vad gäller umgänget med olika grupper.

Beträffande medlemskap i olika organisationer är det inte heller där några häpnadsväckande resultat som vi ställs inför. Att de idrottsintresserade är medlemmar i idrottsrelaterade organisationer i större utsträckning än de kulturintresserade måste betraktas som rimligt. Det intressanta ifråga är att kulturintresse inte verkar avlägsna folk från medlemskap i idrottsföreningar, då dessas integrering i de aktuella föreningarna inte avviker från den generella tendensen i alltför stor bemärkelse. Beträffande de kulturintresserades numerära överläge vad gäller medlemskap i intresseorganisationer och sammanslutningar kan sägas att detta också är rimligt. De kulturintresserades försprång vad gäller kulturellt kapital kan sägas vara förklaringen till detta. Intresseorganisationer är frivil-

liga gemenskaper för personer som på något sätt vill påverka det politiska klimatet i samhället, och för detta förutsätts tillräckliga kunskaper om samhället. Detta förklarar också varför de kulturintresserade avviker från den generella tendensen då de i större utsträckning än det totala antalet respondenter är medlemmar i denna typ av organisationer. Det är således snarare de kulturintresserade som utmärker sig positivt ifråga, än de idrottsintresserade som gör det negativt.

Vad som dock är viktigt att påpeka är att ett gediget intresse, för antingen kultur eller idrott, visar sig således vara viktigt för stärkandet av det sociala kapitalet. Vare sig man är kultur- eller idrottsintresserad har man ett socialt nätverk, bestående av bland annat familj, vänner och kollegor, som man umgås med i stor utsträckning. Vidare är man knuten till olika samhällliga organisationer vilka i stort är avhängiga intresset ifråga, men det viktiga är att intresset i sig visar sig generera ett engagemang. Detta betyder att kultur- respektive idrottsintresse är viktigt för medborgarnas involvering i organisationer och rörelser. Enligt Putnam (2000) betyder denna typ av engagemang också ett stärkande av förtroendet för samhället, vilket också är närande för demokratin.

6.3 Förtroendet för lokala institutioner

Den regionala förankringen måste också förstås genom medborgarens relation till de lokala institutionerna, som exempelvis myndigheter, utbildningsväsende och företag. Genom att undersöka detta får vi en inblick i medborgarnas syn på samhället, samtidigt som vi tillåts skönja huruvida de kultur- respektive idrottsintresserade skiljer sig vad gäller detta.

6.3.1 Förtroendet för myndigheter

Generellt sett skiljer sig inte de kultur- och de idrottsintresserade sig så mycket åt vad gäller förtroende till olika sociala institutioner på lokal nivå.⁵⁹ De båda grupperna visar sig ha störst förtroende för barnomsorgen

⁵⁹ Respondenten fick genom en femgradig skala uppge hur stort förtroende denne har för följande institutioner: barnomsorgen, sjukvården, äldreomsorgen, skolväsendet,

och sjukvården. I Halland har 80 procent av de kulturintresserade och 74 procent av de idrottsintresserade antingen stort eller mycket stort förtroende för sjukvården. I Blekinge, där förtroendet är något lägre, visar det sig ändå att 66 procent av de kulturintresserade och 69 procent av de idrottsintresserade har ganska eller mycket stort förtroende för samma institution. Vad gäller barnomsorgen är tendensen liknande: dryga hälften i de båda grupperna har ganska eller mycket stort förtroende för denna institution på lokal nivå. Vidare kan det skönjas att de båda grupperna generellt sett har lågt förtroende för Försäkringskassan och framförallt Arbetsförmedlingen.

	Förtroende för Arbetsförmedlingen	Kulturintresserad	Ej kulturintresserad	Idrottsintresserad	Ej idrottsintresserad	Hela gruppen
Blekinge	Ganska/mycket stort	14 (21)	11 (46)	13 (20)	12 (61)	13 (95)
	Ganska/mycket litet	36 (55)	40 (168)	37 (58)	36 (182)	36 (260)
Halland	Ganska/ mycket stort	17 (27)	12 (56)	20 (29)	12 (70)	14 (108)
	Ganska/mycket litet	29 (47)	35 (169)	25 (36)	35 (204)	32 (255)
Kalmar	Ganska/mycket stort	17 (27)	14 (63)	19 (28)	13 (69)	14 (83)
	Ganska/mycket litet	42 (68)	40 (177)	29 (43)	42 (232)	38 (291)
Kronoberg	Ganska/mycket stort	20 (32)	10 (51)	19 (26)	12 (73)	13 (107)
	Ganska/mycket litet	31 (49)	43 (218)	39 (52)	40 (241)	39 (314)

Tabell 23: Förtroendet för Arbetsförmedlingen bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Ungefär var femte av de kultur- respektive idrottsintresserade har ganska eller mycket stort förtroende för Arbetsförmedlingen, och ser vi till de som har ganska eller mycket litet förtroende till detta statliga verk finner vi att minst var fjärde respondent har uppgett detta. Trots att det förekommer en del lokala variationer – som i Kalmar där det är en betydligt

Polisen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. De fem intervallen i skalan lyder: *Mycket stort förtroende*, *Ganska stort förtroende*, *Varken eller*, *Ganska litet förtroende*, *Mycket litet förtroende*. Förutom dessa intervall återfanns även alternativet "Ingen åsikt".

mindre andel idrottsintresserade som har ganska eller mycket litet förtroende till myndigheten – är tendenserna tydliga oavsett om respondenterna är kultur- eller idrottsintresserade.

Men detta enhetliga mönster för kultur- och idrottsintresserade gör sig inte gällande för alla de institutioner som vi frågade om, och Polisen utgör det tydligaste exemplet ifråga. Det råder en del skillnader mellan hur stort förtroende som denna institution har bland kultur- respektive idrottsintresserade.

	Förtroende för Polisen	Kultur-intresserad	Ej kultur-intresserad	Idrotts-intresserad	Ej idrotts-intresserad	Hela gruppen
Blekinge	Ganska/mycket stort	57 (86)	42 (178)	50 (78)	45 (224)	46 (336)
	Ganska/mycket litet	17 (26)	31 (131)	27 (43)	28 (138)	27 (196)
Halland	Ganska/mycket stort	61 (100)	46 (224)	50 (75)	47 (277)	48 (389)
	Ganska/mycket litet	13 (21)	21 (101)	19 (28)	20 (119)	20 (158)
Kalmar	Ganska/mycket stort	48 (78)	43 (190)	50 (73)	41 (224)	42 (319)
	Ganska/mycket litet	27 (44)	33 (146)	27 (39)	33 (183)	32 (242)
Kronoberg	Ganska/mycket stort	56 (90)	43 (217)	47 (64)	45 (276)	45 (372)
	Ganska/mycket litet	12 (19)	25 (129)	22 (30)	22 (135)	22 (180)

Tabell 24: Förtroendet för Polisen bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Som tabellen ovan visar tenderar de kulturintresserade att i högre grad än idrottsintresserade ha stort förtroende för Polisen, förutom i Kalmar län där skillnaderna mellan de båda intressegrupperna närmast är obefintliga. I de län där de kulturintresserade i högre grad än de idrottsintresserade har stort förtroende för Polisen råder också motsatta förhållanden vad gäller hur litet förtroende som has till institutionen ifråga. De idrottsintresserade tenderar i dessa län att i större utsträckning än kulturintresserade ha ett litet förtroende för Polisen.

De kulturintresserades förtroende för Polisen utmärker sig inte endast i relation till de idrottsintresserade, utan även i förhållande till de icke kulturintresserade samt till den generella totala tendensen. Det blir såle-

des tydligt att kulturintresse har betydelse för hur förtroendet för denna institution ser ut, såtillvida att de med ett gediget intresse för kultur också har större förtroende för Polisen.

6.3.2 Förtroendet för politiker och företagare på lokal nivå

Tendensen att de kulturintresserade i större utsträckning har stort förtroende för Polisen följer även med beträffande förtroendet för kommun- samt landstingspolitiker. Trots att förtroendet för politiker överlag är lågt tenderar de kulturintresserade att i högre utsträckning än idrottsintresserade ha stort förtroende för tjänstemän av detta slag. I Kronoberg blir detta tydligast då 35 procent av de kulturintresserade och 27 procent av de idrottsintresserade har antingen stort eller mycket stort förtroende för kommunala politiker. Tendensen följs, dock ej lika tydligt, i alla län förutom Kalmar som avviker ifråga.⁶⁰ Vidare har 29 procent av de kronobergare med ett gediget kulturintresse antingen stort eller mycket stort förtroende för landstingspolitiker, vilket kan jämföras med 19 procent av de idrottsintresserade. Återigen kan sägas att tendensen följs i de andra länen, dock ej med samma tydlighet.

Om vi istället ser till hur respondenternas förtroende till de lokala företagarna ser ut kan vi skåda att tendenserna är betydligt annorlunda än för förtroendet för politiker. Överlag kan sägas att de lokala entreprenörerna har ett mycket större förtroende bland respondenterna än både kommunala och landstingspolitiker, och detta är genomgående i alla de studerade länen. Ungefär hälften i varje län har ganska eller mycket stort

⁶⁰ Kalmar avviker ifråga på två sätt. För det första är det en större andel bland både de kultur- och idrottsintresserade – än i de andra länen – som antingen har stort eller mycket stort förtroende för kommunpolitiker: 41 procent av de kultur- och 43 procent av de idrottsintresserade uppger att de har ett så pass stort förtroende för denna typ av tjänstemän. För det andra, vilket nyss presenterade siffror också visar, utmärker sig inte de kulturintresserade gentemot de idrottsintresserade sig på samma sätt. Dessutom har kulturintresserade i något större utsträckning också lågt förtroende för dessa politiker (29 mot 14 procent), vilket betyder att vi i Kalmar inte kan skåda samma typ av olikheter som i övriga län. De kulturintresserade har i detta län således inte ett större förtroende för kommunpolitiker än de idrottsintresserade.

förtroende för de lokala företagarna, medan mindre än en tiondel, oavsett län, har ganska eller mycket litet förtroende för desamma. Om vi bryter ner den generella tendensen och istället undersöker detta förtroende utifrån kultur- respektive idrottsintresse kan vi skåda att det, förutom i Blekinge, är genomgående att de idrottsintresserade – i jämförelse med kulturintresserade – har större förtroende för de lokala entreprenörerna.

	Förtroende för lokala företagare	Kulturintresserad	Ej kulturintresserad	Idrottsintresserad	Ej idrottsintresserad	Hela gruppen
Blekinge	Ganska/ mycket stort	56 (87)	47 (199)	55 (86)	47 (236)	48 (350)
	Ganska/ mycket litet	9 (13)	10 (40)	12 (18)	8 (41)	9 (69)
Halland	Ganska/ mycket stort	47 (77)	52 (253)	53 (78)	48 (281)	48 (386)
	Ganska/ mycket litet	9 (15)	4 (19)	6 (9)	7 (39)	6 (51)
Kalmar	Ganska/ mycket stort	55 (91)	53 (238)	61 (89)	50 (276)	51 (393)
	Ganska/ mycket litet	7 (12)	4 (19)	3 (5)	5 (29)	5 (39)
Kronoberg	Ganska/ mycket stort	55 (91)	54 (277)	62 (84)	53 (328)	54 (442)
	Ganska/ mycket litet	5 (8)	6 (30)	5 (7)	6 (34)	6 (46)

Tabell 25: Förtroendet för lokala företagare bland studiens respondenter, indelade efter län och intressekategori. (Procent är avrundade till närmaste heltal och antalet respondenter anges inom parentes.)

Extra tydligt blir detta i Kronoberg och Kalmar där över 60 procent av de idrottsintresserade har ett mycket eller ganska stort förtroende för de lokala företagarna.

Det stora förtroendet för de lokala företagarna är intressant, inte minst i relation till förtroendet för de lokala politikerna. Det är exempelvis tänkvärt att de ämbetsmän som i demokratiska val blivit tilldelade uppgiften att leda kommuner och landsting innehar ett så pass litet förtroende bland den allmänna befolkningen. I exempelvis Kronoberg är det endast tre procent som har *mycket stort* förtroende för sina kommunpolitiker och motsvarande siffra för landstingspolitiker är endast en procent. Det bör tilläggas att länet ifråga inte utgör något exceptionellt fall i

vårt material. De lokala entreprenörerna, å andra sidan, visar sig ha folks förtroende trots att deras relation är strikt kommersiell. Detta kan bero på att kännedomen om vilka som är kommun- och landstingspolitiker är dålig, samt på en misstro till det ansvar och makt som dessa positioner för med sig. På så sätt kan de kulturintresserades ökade förtroende till de båda politikergrupperna förklaras. De kulturintresserade, som i stor utsträckning består av personer från det övre sociala skiktet, har ett större kulturellt kapital (som bland annat konstitueras högre utbildning) vilket möjliggör en bättre förståelse för den politiska sfären – vad den är och hur den fungerar. Detta kan således förklara varför denna grupp också, i relation till idrotts- men även icke kulturintresserade, har större förtroende för både kommun- och landstingspolitiker.

6.4 Värdering och konsumtion av kultur

Som vi tidigare varit inne på har vi när vi konstruerat ett index för kulturintresse bland annat utgått från hur respondenterna värderar olika kulturyttringar. De som har värderat dessa högt har också i större utsträckning än andra hamnat i kategorin *kulturintresserade*. Men hur olika kulturyttringar värderas kan inte likställas med hur de konsumeras, varför en noggrannare granskning av hur de kultur- respektive idrottsintresserade tar del av dessa är på sin plats. Även om man spontant kan misstänka att de kulturintresserade också tar del av kultur i hög utsträckning är det också intressant att betrakta hur de idrottsintresserades konsumtion av kultur ser ut – vilka yttringar som man tar del av och hur ofta detta görs. På så sätt får vi då en mer nyanserad bild av de olika intressekategoriernas konsumtion av kultur.

Föga förvånande visar sig de kulturintresserade i större utsträckning än de idrottsintresserade konsumera kulturella yttringar som teatrar, konserter, museer/konstutställningar och bibliotek. Alltså värderas dessa yttringar inte bara högt, utan de konsumeras också i större utsträckning av denna grupp. Vad som framförallt skiljer de två intressekategorierna åt är andelen som *någon gång* konsumerar dessa yttringar. Låt oss exemplifiera.

Mellan 49 och 58 procent av de idrottsintresserade (beroende på län) uppger att de aldrig går på teater, vilket kan jämföras med ungefär 30 procent av de kulturintresserade. Alltså är det en betydligt större andel bland de kulturintresserade som någon gång går på teater. Liknande tendenser går att skåda när det kommer till hur ofta man går på konsert eller besöker museer/konstutställningar. Det är således en högre andel kulturintresserade som faktiskt konsumerar dessa kulturyttringar, och det är här som vi ser den avgörande skillnaden grupperna emellan. Om vi istället tittar på hur utfallet ser ut bland de som konsumerar dessa yttringar ofta (exempelvis en gång i månaden) ser vi att skillnaderna är knappt märkbara. Det är små andelar (runt fem procent) som tar del av teatrar, konserter och museer så pass ofta och skillnaderna grupperna emellan är som sagt ytterst små. Dessa kulturyttringar konsumeras således överlag inte särskilt ofta, utan den egentliga skillnaden mellan grupperna ligger i huruvida man överhuvudtaget tar del av dem.

Även vad gäller biblioteksbesök återfinns skillnader mellan grupperna, men dessa skiljer sig något från ovan presenterade kulturyttringar. Överlag kan sägas att det är en större andel i båda grupperna som någon gång besöker ett bibliotek, jämfört med ovan presenterade kulturyttringar. Trots detta bör det understrykas att de kulturintresserade någon gång besöker ett bibliotek i större utsträckning än de idrottsintresserade. Runt en tiondel av de kulturintresserade uppger att de aldrig besöker ett bibliotek, vilket kan jämföras med ungefär en tredjedel av de idrottsintresserade. Vidare kan sägas att bibliotek överlag besöks oftare än de kulturyttringar som vi behandlat ovan, men vad gäller detta råder det ändå skillnader grupperna emellan. Ungefär var tredje kulturintresserad besöker ett bibliotek minst en gång i månaden, vilket kan jämföras med mellan 15 och 20 procent av de idrottsintresserade beroende på vilket län vi studerar. Tendensen att de kulturintresserade i högre grad än idrottsintresserade konsumerar kultur står sig alltså även vad beträffar bibliotek, även om denna kulturyttring besöks oftare.

De kulturintresserade övertag vad gäller konsumtion av kulturyttringar är givetvis inte överraskande, men resultaten är ändå intressanta. I ljuset av att den kulturintresserade gruppen är rörligare än den idrottsintresserade, och i lägre grad härstammande från länet som de bor i, är det viktigt att belysa kulturyttringarnas potentiella funktion som integrationsfaktor för denna grupp. Genom att besöka dessa kulturyttringar tar man också del av det utbud av kultur som den specifika regionen eller staden erbjuder, och även om vi i enkäten inte frågar om vad respondenterna tycker om de lokala kulturyttringarna bör den faktiska konsumtionen i viss mån ses som ett kvitto på uppskattning. Skulle man istället värdera kulturyttringar högt samtidigt som dessa inte besöks, skulle det istället kunna tolkas som om det är det lokala kulturutbudet som är den felande länken. Att de kulturintresserade tenderar att både värdera och konsumera dessa yttringar, inte bara i större utsträckning än de idrottsintresserade utan även i högre grad än det totala antalet respondenter, bör alltså tolkas som att de befintliga kulturyttringarna också uppskattas. Vad som dock bör påpekas är att kulturyttringar som exempelvis teatrar inte besöks särskilt ofta, vilket säkerligen har att göra med att det lokala utbudet inte är så stort och inte på kvaliteten ifråga.

Genom att de kulturintresserade går på teater eller besöker ett bibliotek får de inte endast utlopp för sitt intresse för exempelvis scenkonst och litteratur, utan träffar även andra människor med motsvarande intresse samtidigt som de bekantar sig med staden de bor i. De utökar med andra ord då sitt sociala kapital. Dessa kulturyttringar bör alltså betraktas fylla en viktig social funktion för de kulturintresserade.

6.5 Kultur- respektive idrottsintresserades relation till idrott

Vi har nu redogjort för respondenternas konsumtion av den ena intressekategorins hjärteområde, nämligen kultur, och ska i det följande istället behandla de båda gruppernas relation till idrott. Först ska vi undersöka respondenternas subjektiva idrottsintresse för att sedan förkovra oss i de

båda gruppernas åsikter om idrottens roll i samhället och slutligen ska vi även undersöka hur konsumtionen av olika typer av idrott ser ut.

6.5.1 *Subjektiva idrottsintresse och idrottens roll i samhället*

Om man endast utgår från respondenternas subjektiva uppfattning beträffande idrottsintresse kan vi skönja stora skillnader till de idrottsintresserades fördel, även om den kulturintresserade gruppen också måste betraktas som tämligen idrottsintresserad. Runt 90 procent av de som genom vårt index kategoriseras som idrottsintresserade uppger att de har ett *mycket stort* intresse för idrott. Motsvarande andel bland de kulturintresserade är omkring 20 procent. Men om vi räknar ihop andelen kulturintresserade som svarat att de antingen har ett ganska eller mycket stort idrottsintresse kan vi se att runt 60 procent av de med ett gediget intresse för kultur, oavsett län, har ett stort idrottsintresse i subjektiv bemärkelse.

Men det subjektiva idrottsintresset ger oss inget helhetsgrepp över hur respondenterna intresserar sig för idrott, utan vi måste också undersöka hur konsumtionen och värderingen av den ser ut. Exempelvis visar vårt material att ett subjektivt idrottsintresse inte behöver betyda att olika idrottsevenemang besöks ofta. Drygt två tredjedelar av de kulturintresserade i alla de studerade länen besöker nämligen ett elitidrottsevenemang antingen mer sällan än en gång om året eller aldrig. Vidare besöker endast elva till 15 procent av samma grupp ett sådant evenemang minst en gång i månaden. Vid en jämförelse med de idrottsintresserade ter sig skillnaderna enorma; ungefär var femte idrottsintresserad går aldrig på ett elitidrottsevenemang medan mellan 38 och 48 procent gör det minst en gång i månaden.⁶¹ Skillnaderna grupperna emellan är också stora beträffande hur ofta man besöker idrottsevenemang som inte är på elitnivå (exempelvis fotbollsmatcher i lägre divisioner, eller ungdomsmatcher). Mer än hälften av de kulturintresserade besöker denna typ av evenemang

⁶¹ Dock måste det understrykas att de kulturintresserade inte avviker från den generella tendensen för det totala antalet respondenter. Istället är det de idrottsintresserade som avviker från den generella tendensen.

antingen mindre än en gång per år eller aldrig, och andelen som gör det minst en gång i månaden ligger mellan 17 och 23 procent. De idrottsintresserade tenderar att besöka denna typ av idrottsevenemang ofta: ungefär hälften gör det minst en gång i månaden, medan mellan 24 och 33 procent gör det mer sällan än en gång om året eller aldrig.⁶² De idrottsintresserade bör därför betraktas som frekventa besökare av idrott, oavsett om det rör sig om sport på elit- eller amatörnivå. De kulturintresserade, å andra sidan, besöker sällan olika typer av idrottsevenemang, och elitidrott är den typ av arenaidrott som i lägst grad konsumeras. De kulturintresserades relativt stora idrottsintresse, ur subjektiv synpunkt, återspeglas således inte i konsumtionen av arenaidrott.

Idrotts- och kulturintresse genererar också intressanta resultat beträffande uppfattningen om idrottens roll i samhället. I enkäten fick respondenterna ta del av påståenden som behandlade detta, och det bör sägas att det finns teman där de båda grupperna skiljer sig åt medan det också finns ämnen där de båda är relativt överens.

Det tema som skiljer de båda grupperna åt mest är huruvida folk borde intressera sig för samhället istället för idrott. De idrottsintresserade tenderar att i större utsträckning än kulturintresserade ta avstånd från detta påstående och vise versa. Ungefär fyra av tio kulturintresserade instämmer i att folks intresse borde ligga i samhällliga företeelser före i idrottsliga, medan ungefär var femte idrottsintresserad anser detsamma. Andelen idrottsintresserade som helt eller delvis tar avstånd från detta påstående pendlar mellan 37 och 47 procent, medan mellan 15 och 25 procent av de kulturintresserade gör detsamma.

Sedan finns det teman där de båda grupperna överlag är överens, med smärre skillnader dem emellan. Så är fallet för påståendena *"Ett allsvenskt lag i fotboll vore bra reklam för regionen"* och *"Elitidrott är viktigt för länet"*. Trots att minst två tredjedelar i de båda grupperna, oavsett län, instäm-

⁶² Även vad gäller detta kan sägas att de kulturintresserades besök av idrottsevenemang stämmer väl överens med den generella tendensen för det totala antalet respondenter. Istället står de idrottsintresserade för en positiv avvikelse ifråga.

mer i påståendena ifråga tenderar de idrottsintresserade att i högre grad än kulturintresserade att instämna i dessa.⁶³

Slutligen, finns det påståenden om idrott som inte tycks generera några nämnvärda skillnader, utan istället får det sägas råda konsensus grupperna emellan. De mest framstående exemplen vad gäller sådana påståenden är "*Svenska idrottsframgångar är viktiga för Sverige*" och "*Det är viktigt för ungdomar att utöva idrott*". Instämmandet vad gäller påståendena ifråga är kolossalt bland de båda grupperna, samtidigt som andelen som tar avstånd från dem aldrig uppnås till mer än fyra procent.⁶⁴

6.5.2 Offentliga och privata satsningar på idrott

Vad gäller de båda intressekategoriernas attityder till kommunala och privata satsningar på länets *ungdoms-, elit- och motions-/korp-idrott* råder det en del intressanta skillnader grupperna emellan.

Om vi först betraktar respondenternas inställning till huruvida den egna *kommunen* ska satsa pengar på de olika idrottsformerna kan vi se att mellan 71 och 83 procent av de idrottsintresserade i de olika länen instämmer helt eller delvis i att kommunen borde satsa mer pengar på elit-idrotten. Motsvarande siffror för de kulturintresserade ligger mellan 38 och 51 procent. Störst är skillnaderna i Blekinge där 83 procent av de idrottsintresserade och 43 procent av de kulturintresserade instämmer i att kommunen bör satsa mer på elitidrotten. Skillnaderna grupperna emellan manifesteras också beträffande avståndstagandet från detta påstående. I Kronoberg, exempelvis, tar 19 procent av de kulturintresserade avstånd från påståendet i fråga, vilket kan jämföras med 6 procent av de idrotts-

⁶³ Över 90 procent av de idrottsintresserade, oavsett län, instämmer helt eller delvis i dessa två påståenden. Motsvarande siffror för de kulturintresserade är mellan 73 och 81 procent för påståendet "*Ett allsvenskt lag vore bra för regioner*" och cirka 70 procent för påståendet "*Elitidrott är viktigt för länet*".

⁶⁴ Minst 95 procent av de båda grupperna, oavsett län, instämmer helt eller delvis i påståendet "*Det är viktigt för ungdomar att utöva idrott*". Vad berör påståendet "*Svenska idrottsframgångar är viktiga för Sverige*" kan sägas att runt 90 procent av de kulturintresserade och närmare 100 procent av de idrottsintresserade instämmer helt eller delvis i detta påstående.

intresserade. Tendensen följs i resterande län, vilket understryker de kulturintresserades utbredda skepsis mot ökade kommunala satsningar på elitidrott.

Även om det också råder skillnader mellan de båda intressegrupperna vad gäller kommunala satsningar på ungdoms- samt motions-/korpiddrott är dessa inte lika påtagliga som i fallet elitidrott, samtidigt som de kulturintresserades skepsis i dessa fall inte är lika utbredd. Det råder exempelvis relativt knappa skillnader grupperna emellan vad gäller inställningen till att kommunen satsar mer pengar på ungdomsidrott. Runt 80 procent av de kulturintresserade instämmer antingen helt eller delvis i att kommunen bör göra denna typ av satsning, vilket motsvaras av omkring 90 procent av de idrottsintresserade. Vad gäller avståndstagandet till detta påstående kan sägas att det aldrig är mer än tre procent, oavsett grupp eller län, som helt eller delvis tar avstånd. Skillnaderna mellan de olika grupperna i de studerade länen är således små. Än mindre blir skillnaderna om vi betraktar respondenternas inställning till att kommunen ska satsa mer pengar på länets motions- och korpiddrott. För de idrottsintresserade ser inställningen till detta påstående ungefär ut som för påståendet rörande elitidrott: mellan 73 och 79 procent instämmer helt eller delvis medan högst tre procent tar helt eller delvis avstånd. De kulturintresserade instämmer i detta fall i ungefär lika hög grad som de idrottsintresserade: runt 70 procent instämmer och max fem procent tar avstånd. Sammanfattningsvis, vad gäller attityderna till ökade kommunala satsningar kan sägas att de båda intressegrupperna visar stort intresse för ökade kommunala ansträngningar för ungdomsidrotten, medan idrottsintresserade i större utsträckning än kulturintresserade vill att mer kommunala pengar ska satsas på elitidrotten.

Liknande tendenser som de ovan presenterade går att skåda beträffande respondenternas inställning till att de *lokala företagen* borde satsa mer pengar på *ungdoms-, elit- och motions-/korpiddrotten*. Elitidrotten är återigen den idrottsform som klyver de båda intressegrupperna då omkring

tre fjärdedelar av de idrottsintresserade och ungefär hälften av de kulturintresserade instämmer helt eller delvis i detta påstående.

Ovanstående resultat är mycket tydliga; de kulturintresserade är i högre utsträckning än idrottsintresserade skeptiska till utökade ekonomiska satsningar på elitidrott, oavsett om satsningarna är offentliga eller privata. Ska det satsas mer pengar på idrott anser de kulturintresserade att detta helst ska ske på breddidrotten.

6.5.3 Satsning på en ny fotbollsarena

Som vi redogjorde för tidigare finns det i vissa av de studerade länen planer på att bygga en ny fotbollsarena med anknytning till länets högst placerade fotbollslag. I Kronoberg, exempelvis, har inte endast en ny fotbollsarena varit i planerna, utan tanken har varit att även integrera affärslokaler och ett köpcentrum till detta nybygge. Från politiskt håll talar man om *Arenastaden*, vilket avslöjar att planerna avser mycket mer än endast en ny idrottsarena. För att undersöka hur befolkningen i de studerade länen ställer sig till byggandet av en ny fotbollsarena ställde vi en fråga om detta i enkäten. Genom att undersöka utfallet av denna utifrån de båda intressekategorierna kan vi se huruvida stödet för ett sådant byggande är avhängigt kultur- respektive idrottsintresse.

Föga överraskande finns ett tydligt samband mellan idrottsintresse och värdering av byggandet av en ny fotbollsarena, och detta i alla län. Ungefär fyra av tio av de idrottsintresserade anser att det är antingen ganska eller mycket viktigt att det lokala elitlaget i fotboll får en ny fotbollsarena.⁶⁵ Motsvarande siffra för de kulturintresserade är omkring 20 procent. De kulturintresserade tenderar också att i högre utsträckning än

⁶⁵ I Kalmar är denna siffra något högre då 50 procent av de idrottsintresserade i detta län anser att det är antingen ganska eller mycket viktigt att Kalmar FF får en ny fotbollsarena.

idrottsintresserade anse att denna satsning är antingen ganska eller mycket oviktig.⁶⁶

Trots att det blir en tydlig uppdelning mellan de båda intressekategorierna vad gäller byggandet av en ny fotbollsarena är det viktigt att framhålla att det inte råder någon entydig sammanslutning för detta ens bland de idrottsintresserade. Inte i någon av länen ställer sig majoriteten av de idrottsintresserade bakom denna typ av satsning, och jämför vi denna attityd med hur gruppen ställer sig till kommunala respektive privata satsningar på elitidrott överlag kan vi se att en satsning på en ny fotbollsarena inte alls får samma uppbackning. Alltså kan satsningar på elitidrott inte likställas med byggandet av en ny fotbollsarena, utan det hela bör betraktas vara mer komplicerat än så.

6.5.4 Personliga satsningar på elitidrott

Vi har även undersökt respondenternas benägenhet att bidra med personliga satsningar för länets elitidrott. Vi har bland annat undersökt hur mycket pengar de är benägna att ur egen ficka betala för att få ett regionalt elitidrottslag i sin favoritidrott. Vidare har vi även tittat på hur många timmar ideellt arbete som man är redo att lägga ner för att stödja idrotten i länet, däribland elitidrotten. På så sätt får vi en inblick i hur elitidrott värderas när det rör sig om att bidra med personliga ekonomiska medel eller delar av den egna fritiden för att få tillgång till den. På så sätt får vi en fördjupad bild av de olika gruppernas relation till elitidrott, än om vi endast ser till konsumtionen av densamma.

Inte så överraskande är de idrottsintresserade i större utsträckning än kulturintresserade benägna att betala ur egen ficka för att det i det egna länet ska finnas ett elitlag i respondentens favoritidrott. Ungefär två tred-

⁶⁶ I Halland, Kalmar och Kronoberg anser ungefär 40 procent av de kulturintresserade att det antingen är ganska eller mycket oviktigt att det lokala elitlaget i fotboll får en ny arena. Blekinge avviker något vad gäller detta då drygt var fjärde kulturintresserad är av samma uppfattning. Mellan 20 och 26 procent av de idrottsintresserade, oavsett län, anser att det är ganska eller mycket oviktigt att en ny fotbollsarena byggs för det lokala elitlaget i fotboll.

jedelar av de idrottsintresserade, oavsett län, skulle kunna tänka sig att betala för att få ett elitidrottslag i regionen, vilket motsvaras av knappt hälften av de kulturintresserade. De idrottsintresserade är också benägna att betala *mer* pengar än de kulturintresserade. Ungefär var tredje idrottsintresserad är benägen att betala mellan 26 och 100 kr för detta, vilket motsvaras av mellan 11 och 20 procent av de kulturintresserade.

De idrottsintresserade är i relation till de kulturintresserade också mer benägna att arbeta ideellt för att stödja länets elitidrott. Drygt hälften av de idrottsintresserade i de studerade länen uppger att de skulle kunna tänka sig arbeta ideellt minst en timme per vecka för länets elitidrott. Detta motsvaras av knappt var fjärde kulturintresserad. Vidare skiljer de båda grupperna sig åt beträffande hur många timmar ideellt arbete i veckan som man är redo att lägga på att stödja elitidrotten. Om vi uppehåller oss vid att betrakta hur stor andel av de båda grupperna som är villiga att ägna en till två timmar i veckan på att arbeta ideellt för elitidrotten kan vi skåda en del intressanta (men kanske inte så överraskande) skillnader. Ungefär var tionde kulturintresserad är benägen att ägna mellan en till två timmar i veckan på detta. Vad gäller de idrottsintresserades motsvarighet kan sägas att det i tre av länen – Blekinge, Halland och Kalmar – rör det sig om var fjärde respondent i denna grupp. De idrottsintresserade i Kronoberg avviker något då omkring var femte i denna grupp är villiga att arbeta en till två timmar ideellt i veckan för att stödja länets elitidrott. Ser vi istället till de som är villiga att arbeta ideellt mer än två timmar per vecka för att stödja länets elitidrott visar sig skillnaderna mellan de båda grupperna vara ännu större. Mellan 27 och 35 procent av de idrottsintresserade är villiga att lägga denna tid för ideellt arbete för främjandet av elitidrotten. Motsvarande andel bland de kulturintresserade är ungefär tio procent. Detta ger en tydlig bild av att de idrottsintresserade inte bara är mer villiga att överhuvudtaget arbeta ideellt för den lokala elitidrotten, utan de är också mer benägna att lägga mer tid på detta.

Att de kulturintresserade ställer sig mer skeptiska till att bidra med ideellt arbete för att stödja elitidrotten betyder dock inte att gruppen har samma inställning inför alla idrottsnivåer. Andelen kulturintresserade som är villiga att arbeta ideellt för att stödja den lokala ungdoms- respektive motions- och korpidotheten är förvisso lägre än motsvarande andel hos de idrottsintresserade, men högre än den egna gruppens motsvarighet vad gäller elitidrott. De kulturintresserade är alltså, i relation till elitidrott, mer benägna att arbeta ideellt i syfte att stödja breddidrotten.⁶⁷

Även bland de idrottsintresserade går det att skönja en liknande tendens; speciellt tydligt blir detta i förhållande till ungdomsidrotten då ungefär 80 procent är villig att arbeta minst en timme ideellt för att stödja de ungas idrottande.

För att avrunda detta avsnitt kan sägas att de idrottsintresserade – både sett till ekonomi och tid – är mer benägna än de kulturintresserade att bidra med egna resurser till stödandet av den regionala elitidrotten. Men de kulturintresserades benägenhet att avsätta tid för att arbeta ideellt med idrott är inte entydigt, utan visar tvärtom på en del nyanser. Främst rör detta denna grups distinktion mellan elitidrott och idrott på en icke-professionell nivå. Resultaten visar tydligt att de kulturintresserade skiljer mellan elitidrott och exempelvis ungdomsidrott; man är mer benägen att avsätta tid för att arbeta ideellt med idrott på ickeprofessionell nivå men man har inte samma inställning till elitidrott.

Detta förstärker resultaten som vi redogjorde för ovan, nämligen att de kulturintresserade i högre grad än idrottsintresserade är skeptiska till både kommunala och privata satsningar på elitidrotten, samtidigt som man är mer öppen för satsningar på ungdoms- respektive motions-/korp-

⁶⁷ Mellan 57 och 66 procent av de kulturintresserade är villiga att lägga minst en timme åt att arbeta ideellt för att stödja ungdomsidrotten. Av samma grupp är mellan 25 och 37 procent benägna att arbeta ideellt en till två timmar per vecka för stödandet av ungdomsidrotten. Vad gäller de kulturintresserades vilja att arbeta ideellt för att stödja den lokala motions- och korpidotheten kan sägas att ungefär fyra av tio inom denna grupp är villiga att göra detta. Vidare kan sägas att ungefär var fjärde kulturintresserad är villig att lägga en till två timmar på att arbeta ideellt för att stödja denna typ av idrott i länet.

idrott. Inte heller försvagas detta argument av att de kulturintresserade inte visar något större intresse för byggandet av en ny fotbollsarena. Den kulturintresserade gruppen, där ungefär 60 procent själva uppfattar sig som åtminstone ganska idrottsintresserade, tycks alltså inte betrakta elit-idrotten som en central del av sin bild av idrott.

6.6 Vad borde identifiera regionen?

Vidare har det i enkäten ställts två frågor som indikerar vad respondenterna anser ska identifiera sin region. Den första rör olika sociala satsningar som den största kommunen i länet borde göra, medan den andra avser respondenternas uppfattning om vad de anser att deras län borde vara känt för. Genom dessa frågor får vi en nyanserad bild av vilka sociala områden som respondenterna tycker är viktigast, och då de båda frågorna även rymmer indikatorer som rör idrott kan vi se hur satsningar på idrott förhåller sig till exempelvis satsningar på utbildningsväsendet.

6.6.1 Sociala satsningar

Respondenterna har i enkäten fått rangordna sex olika ändamål som de anser att den största kommunen⁶⁸ i sitt län borde satsa på om den fick ett ekonomiskt överkott. De ombads rangordna följande alternativ: *ett bättre bibliotek, fler fritidsgårdar, upprustning av idrottsanläggningar, nya konsertlokaler, fler lärare i skolan samt en ny fotbollsarena.*⁶⁹

⁶⁸ I enkäten namngavs den största kommunen i det givna länet. I Blekinge uppgavs Sölvesborgs kommun, i Halland Halmstads kommun, i Kalmar Kalmars kommun och i Kronoberg Växjö kommun. Detta kan ha haft viss betydelse för hur frågan har besvarats, eftersom inte alla respondenterna är bosatta i den kommun som frågan berör.

⁶⁹ För att det tydligt ska framkomma hur de olika alternativen rangordnats överlag har vi för denna fråga använt oss av balansmått. Detta mått har räknats ut genom att vi subtraherat andelen som rangordnat ett alternativ som nummer ett med andelen som rangordnat samma alternativ som nummer sex. Detta ger ett värde mellan -100 och 100, vilket betyder att ju större negativ avvikelse från 0 desto lägre har detta alternativ rangordnats och ju större positiv avvikelse från 0 desto högre prioritering har alternativet ifråga fått. På så sätt får vi på ett enkelt sätt en god överblick över hur de olika alternativen har värderats.

Det råder en del intressanta skillnader mellan de idrotts- och de kulturintresserade vad gäller vilka åtgärder som respektive kommun borde satsa pengar på. Först och främst kan sägas att de båda intressekategorierna följer den allmänna tendensen vad gäller satsningen på fler lärare i skolan. Detta ändamål är populärast både bland idrotts- och kulturintresserade. Men trots den utbredda önskan om satsning på fler lärare i skolan hos de båda grupperna råder det skillnader dem emellan. De kulturintresserade tenderar nämligen att värdera detta alternativ högre än de kulturintresserade. För de kulturintresserade hamnar balansmättet vad gäller detta alternativ mellan 65 och 77, beroende på vilket län som iaktas, medan motsvarande värde för de idrottsintresserade är strax över 50.

De båda grupperna skiljer sig även åt vad gäller prioriteringen av olika idrottsrelaterade satsningar. Detta gäller bland annat för hur man rangordnar upprustning av idrottsanläggningar. De idrottsintresserade tenderar att värdera detta alternativ högre än de kulturintresserade, vilket manifesteras i att de förstnämndas balansmätt ifråga ligger på drygt 20 medan de sistnämndas är mellan 2 och 5. Vidare råder det ganska stora skillnader mellan de båda intressegrupperna vad gäller prioriteringen av en ny fotbollsarena. Trots att detta alternativ prioriteras lågt av de båda grupperna tenderar de kulturintresserade att värdera detta avsevärt lägre än de med ett gediget idrottsintresse. Vad gäller denna satsning förekommer även länsspecifika variationer, då de idrottsintresserade i Halland tenderar att i större utsträckning än andra idrottsintresserade prioritera en ny fotbollsarena högst.⁷⁰

Vidare visar balansmåtten att de idrottsintresserade värderar en satsning på nya konsertlokaler lågt. Bland de idrottsintresserade i Blekinge, Kalmar och Kronoberg ligger balansmättet kring -40, medan det i Hal-

⁷⁰ Bland de idrottsintresserade i Halland får detta alternativ balansmättet 1, vilken exempelvis kan jämföras med -17 bland de idrottsintresserade i Blekinge. Vidare förekommer det regionala variationer vad gäller de kulturintresserades värdering av detta. I Blekinge och Kalmar är balansmättet ifråga -66 respektive -60, medan det i Halland är -37. Tendenserna står sig dock.

land är -26. Trots att balansmättet även för de kulturintresserade avviker negativt från 0, är det aldrig så pass lågt som för de idrottsintresserade.⁷¹

Slutligen, bör det sägas att en satsning på ett bättre bibliotek inte är särskilt populärt bland vare sig de idrotts- eller de kulturintresserade. De halländska respondenterna, oavsett intressegrupp, utmärker sig dock ifråga då de i större utsträckning än andra värderar detta alternativ lågt. Detta kan ha sin förklaring i att Halmstad, vilket frågan berör, nyligen har fått ett nytt bibliotek, varför respondenterna inte anser att kommunen bör satsa pengar på ytterligare ett.

6.6.2 Vad länet borde vara känt för

Som vi redogjorde i avsnitt 4.4 Synen på kulturen och dess betydelse har respondenterna fått rangordna sex olika alternativ för saker som det egna länet borde vara känt för. De sex alternativen är: *ett fotbollslag i (toppen av) allsvenskan*⁷², *bäst skolor i landet*, *ett gynnsamt företagsklimat*, *lägst brottslighet i Sverige*, *ett rikt kulturliv* samt *vacker natur*.

Det finns en tydlig tendens som visar att de kulturintresserade helst ser att det egna länet – oavsett vilket – är känt för att ha bäst skolor i Sverige. Även om också de idrottsintresserade tenderar att rangordna detta alternativ högt står de kulturintresserade för de högre siffrorna ifråga.

⁷¹ Bland de idrottsintresserade återfinns det lägsta balansmättet ifråga i Halland (-15), medan det högsta finns i Blekinge (-6).

⁷² Då Halland, Kalmar och Kronoberg vid enkätutskicket hade ett fotbollslag i herrallsvenskan löd alternativet i dessa fall *ett fotbollslag i toppen av allsvenskan*. Blekinge hade vid detta tillfälle inget lag i den högsta divisionen och i enkäten för detta län löd alternativet därför *ett fotbollslag i allsvenskan*.

Län	Kulturintresserade	Idrottsintresserade
Blekinge	31	13
Halland	40	27
Kalmar	32	25
Kronoberg	44	29

Tabell 26: Balansmått för respondenternas rangordning av alternativet *Bäst skolor i landet*. (Värdeskalan är från -100 till 100.)

Detta blir tydligt i exempelvis Kronoberg där balansmättet ligger på 44. Motsvarande siffra för de idrottsintresserade i detta län är 29. Trots detta bör sägas att de småländska idrottsintresserades balansmått för detta alternativ är gruppens högsta i relation till resterande alternativ. De idrottsintresserade i Blekinge bör betraktas som starkt avvikande ifråga, och intressant nog tenderar denna grupp istället att rangordna alternativet *ett gynnsamt företagsklimat* högre.⁷³

Stora – men dock ej överraskande – skillnader mellan de kultur- och idrottsintresserade går även att skåda vad gäller huruvida länet borde vara känt för *ett fotbollslag i (toppen av) allsvenskan* respektive *ett rikt kulturliv*. Vad gäller det förstnämnda alternativet kan sägas att trots att även de idrottsintresserade rangordnar detta lågt, är de kulturintresserades rangordning avsevärt mycket lägre.⁷⁴ Vad gäller ett rikt kulturliv gäller i stort sett det omvända: de kulturintresserades rangordning av detta alternativ är förhållandevis låg men de idrottsintresserades är betydligt lägre.⁷⁵

⁷³ Vad beträffar alternativet *ett gynnsamt företagsklimat* kan sägas att de idrottsintresserade i Blekinge och Kalmar rangordnar detta relativt högt (balansmått 26 respektive 27). Idrottsintresserade från Halland och Kronoberg tenderar dock att värdera detta lägre (balansmått 16 respektive 13). Det förekommer även variationer vad gäller de kulturintresserades rangordning av detta alternativ. Det kan dock sägas att de kulturintresserade inte värderar *ett gynnsamt företagsklimat* högre än de idrottsintresserade i motsvarande län, förutom i Kronoberg men skillnaderna är små (balansmått 18 respektive 13).

⁷⁴ De idrottsintresserades balansmått ifråga ligger runt värdet -10, medan de kulturintresserades ligger runt -65.

⁷⁵ De kulturintresserades balansmått för detta alternativ landar runt värdet 5, medan de kulturintresserades finns från -34 till -49.

7. Avslutande diskussion

Det här arbetet har studerat vilka sociala värden som elitidrotten och kulturen genererar för invånarna i landsortspräglade län som Blekinge, Halland, Kalmar och Kronoberg. Studien syftar till att lämna ett bidrag till den samhällsvetenskapliga idrottsforskningen, och ge ökad kunskap om idrottens och kulturens betydelse för den regionala utvecklingen. Som det inom forskningsfältet i stort sett saknas arbeten som genom kvantitativ metod undersöker idrotten och kulturens roll för skapandet av lokal identitet och regional utveckling bidrar studien till att fylla ett kunskapsmässigt tomrum.

Vi kommer i det följande att redogöra för studiens huvudsakliga resultat genom att besvara de tre första forskningsfrågorna som vi ställde inledningsvis. Därefter kommer vi att sätta resultaten i ett större teoretiskt sammanhang och därigenom besvara studiens fjärde forskningsfråga.

7.1 Den breda välfärden mot det elitistiska

Den första forskningsfrågan vi ställde lyder: *Hur ser det generella idrotts- och kulturintresset ut i de fyra studerade länen?* Som vi tidigare visat bör respondenterna i de studerade länen betraktas som tämligen idrottsintresserade – i alla fall i subjektiv bemärkelse – då omkring 60 procent anser sig vara antingen ganska eller mycket idrottsintresserade. Det subjektiva idrottsintresset speglas dock inte i besökandet av arenaidrott på elitnivå, då mer än hälften av respondenterna besöker ett sådant evenemang mer sällan än en gång om året eller aldrig. Vidare är det endast omkring 15 procent som besöker ett elitidrottsevenemang minst en gång per månad. Besökandet av breddidrotten är dock något mer utbredd.

Respondenternas subjektiva idrottsintresse speglas bland annat i deras värdering av mediasport. I alla de studerade länen värderar omkring hälften av respondenterna sport i såväl tidningar som TV som antingen

ganska eller mycket viktigt, något som stämmer överens med hur det ser ut för riket i stort (Viscovi 2008, s. 41). Vidare bör sägas att idrottsintresset också kan förklaras med respondenternas egna idrottande, då sju av tio uppger att de idrottar eller motionerar själva. Därför bör idrottsintresset i första hand inte betraktas vara avhängigt arenabesökandet, utan istället visar sig det egna idrottandet samt medieidrott vara viktigare.

Vår studie visar att idrotten har stark legitimitet bland invånarna i de studerade länen. Detta visar sig inte minst då omkring nio av tio instämmer i att *svenska idrottsframgångar är viktiga för Sverige*, att *idrotten stärker sammanhållningen i samhället* och att *det är viktigt för ungdomar att utöva idrott*. All form av idrott tillskrivs dock inte lika stort värde, vilket visar sig då stor del av respondenterna instämmer i att *det blivit för mycket pengar i idrotten* och att *idrott borde handla mer om att ha roligt än att vinna*. Respondenterna visar således ett ambivalent förhållningssätt till elitidrotten: man är skeptisk till dess resultatfokus och kommersialisering, men man vill ha svenska framgångar och värderar den regionala elitidrotten högt.

Satsningar på elitidrotten får dock inte ske på bekostnad av välfärden eller breddidrotten. Respondenterna ser exempelvis hellre *fler lärare i skolan* och *fler fritidsgårdar* än en *ny fotbollsarena*. Vidare anses också att breddhellre än elitidrotten får ökade kommunala satsningar.

I relation till hur frekvent respondenterna besöker arenaidrott måste besökandet av kulturyttringar som teater och konserter betraktas som begränsat. Ungefär hälften uppger exempelvis att de aldrig går på teater. Liknande tendenser kan skönjas beträffande konsumtionen av museer och konstutställningar. Besökandet av biografier är dock mer utbrett än ovan nämnda konstyttringar då ungefär 40 procent uppger att de går på bio en till tre gånger per år. Populärast är dock biblioteken, då ungefär var femte respondent uppger att ett bibliotek besöks minst en gång i månaden.

Respondenternas besökande av olika kulturyttringar visar att de yttringar som har mest utrymme för populärkultur, som biografier och bibliotek, också är de som besöks oftast. Biblioteksbesökandet är också in-

tressant i relation till besökandet av elitidrottsevenemang, eftersom det är långt fler som besöker ett bibliotek en gång i månaden än vad som går på arenaidrott på elitnivå.

Det tama besökandet av olika kulturyttringar betyder dock inte att kultur anses sakna betydelse. Respondenterna tillskriver tvärtom ett lokalt kulturutbud relativt stor vikt, vilket betyder att möjligheten att kunna konsumera kultur värderas högt. Man har exempelvis hellre tillgång till ett *rikt kulturliv* än ett fotbollslag i allsvenskan. Vidare tillskrivs medierad kultur visst värde. Men satsningar på kultur är bland respondenterna långtifrån lika populärt som satsningar på välfärden: fler lärare i skolan och fler fritidsgårdar går före ett nytt bibliotek eller nya konsertlokaler.

Det kan således sägas att varken intresset för idrott eller kultur är enhetligt bland respondenterna. Breddidrotten tycks, i relation till elitidrotten, ha störst legitimitet och denna idrottsnivå besöks också oftare. Kulturinstitutioner som bibliotek både värderas högre och konsumeras oftare än elitidrott, medan exempelvis teatrar inte lockar lika många frekventa besökare som breddidrotten. Dessutom värderas satsningar på breddidrotten, som exempelvis upprustning av idrottsanläggningar, högre än kultursatsningar som ett nytt bibliotek eller nya konsertlokaler.

Respondenternas relativa skepsis till elitidrott och till högt ansedda kulturyttringar gör sig intressant i relation till breddidrotten och till välfärdssatsningar. Att både breddidrotten och traditionella välfärdsområden som skolan värderas högt bör inte ses som någon tillfällighet. Istället bör resultaten tolkas på så sätt att breddidrotten betraktas som ännu en aspekt av den välfärd som samhället är uppbyggt kring. Likaså tycks vissa kulturyttringar ingå i denna välfärd; biografier och framförallt bibliotek både värderas högt och konsumeras ofta av respondenterna. I ljuset av detta bör kulturyttringar med högt anseende och elitidrott betraktas som något extra, en lyx som faller utanför den samhälleliga välfärden. Denna lyx konsumeras inte i stor utsträckning av länsborna i allmänhet, utan istället av eliter med antingen ett gediget kultur- eller idrottsintresse.

7.2 Två olika livsstilar

Vi ska i det följande söka besvara den andra och den tredje forskningsfrågan som presenterades enligt följande: *Vilka är de typiskt idrotts- respektive kulturintresserade med avseende på demografisk sammansättning och livsstil?*, samt *Vad kännetecknar de typiskt idrotts- respektive kulturintresserade i termer av regional samhörighet, identitet och tryck?* Då dessa två frågor på många sätt hänger samman är det mest fruktbart att inte separera dem i vår redogörelse, utan istället föra en sammanhållen redogörelse och diskussion om ämnena ifråga.

7.2.1 Demografiska skillnader och skillnader i geografisk rörlighet

Vi har utifrån två olika index kunnat skönja två fristående livsstilar som rent demografiskt är ganska olika. Ställda mot varandra genererar de idrotts- och de kulturintresserade intressanta skillnader.

Den kulturintresserade gruppen kännetecknas främst av välutbildade personer med tjänstemannayrken, boende i städer. Vidare präglas denna grupp av kvinnor samt personer med annan etnisk bakgrund. Åldersaspekten är också relevant när vi talar om kulturintresserade då kulturintresset tycks öka ju äldre man blir. Den idrottsintresserade gruppen består främst av män, som också i störst utsträckning bor i städer. Åldersvariationen är större för denna grupp än för de kulturintresserade, men idrottsintresset tycks främst attrahera de folkliga klasserna då högre tjänstemän i de flesta av länen inte visar något större intresse för idrott.

De kulturintresserade visar sig vara rörligare och mer flyttbenägna än de idrottsintresserade. De sistnämnda tenderar nämligen att härstamma från sitt nuvarande län i större utsträckning än de kulturintresserade, som i högre grad är inflyttade. Kulturintresserade uppger också i större utsträckning än idrottsintresserade att de vill flytta från sitt nuvarande län.

Alltså har vi att göra med två olika typer av livsstilar; en kosmopolitisk som bland annat karaktäriseras av högre utbildning och ett gediget kulturintresse, samt en med en mer lantlig och folklig prägel där idrotts-

intresset står i centrum. Att de kulturintresserade är mer kosmopolitiska bör rimligen förklaras med deras sociala bakgrund. Högre studier bidrar ofta till flytt från hemorten och sökandet efter arbete som matchar studierna kan också innebära ökad geografisk rörlighet. De kulturintresserades ökade kulturella kapital, vilket konstitueras av bland annat utbildning, utgör således en central orsak till dessas ökade mobilitet (jfr. Bourdieu 1993).

7.2.2 Kulturellt kapital skapar olika preferenser

Det kulturella kapitalet bör också betraktas som en bakomliggande orsak till de båda gruppernas preferenser vad gäller kultur och idrott. Exempelvis värderas och konsumeras högt ansedd kultur som exempelvis teater främst av de kulturintresserade. De idrottsintresserades konsumtion av kultur sker främst genom biblioteksbesök, vilket också erbjuder populärkultur i större utsträckning. Visserligen besöker även kulturintresserade bibliotek oftare än vad de besöker teatrar, men i relation till de idrottsintresserade är deras konsumtion av högt ansedd kultur större. Våra resultat visar också att innebörden av idrott inte är densamma för de båda intressekategorierna. De kulturintresserade visar tydlig distans till elitidrotten, främst vad gäller konsumtion och satsningar, medan de inte visar sig vara lika skeptiska till breddidrotten. För de idrottsintresserade, å andra sidan, utgör elitidrotten en central del i deras idrottsintresse. Detta visar att tävlingsmomentet, som utgör en central del av elitidrotten, inte har samma uppskattning hos de båda grupperna. De kulturintresserade tycks nämligen inte uppskatta detta moment. Istället värderas troligtvis idrottens gemenskaps- och hälsoinriktade funktioner högre, funktioner som breddidrotten premierar. De idrottsintresserade, å andra sidan, lyfter i relation till kulturintresserade istället fram detta tävlingsmoment; man värderar elitidrotten högre, man ser gärna fler satsningar på den, man besöker den oftare och man konsumerar den oftare via me-

dier.⁷⁶ Dessutom anser man i högre utsträckning än kulturintresserade att det ska byggas en ny lokal fotbollsarena – även om det ändå är en minoritet av de idrottsintresserade som tycker detta. Denna syn premierar den kommersiella varianten av idrott, vilken blir till en nöjesvara istället för en tillgång för fysiskt och socialt välmående. Detta är helt i linje med Bourdieus (1993) teorier om hur det kulturella kapitalet skapar olika smaker och preferenser som i sin tur skapar olika livsstilar.

7.2.3 *Intressen stärker det sociala kapitalet*

Trots att de båda grupperna skiljer sig mycket åt vad gäller demografi, geografisk rörlighet och preferenser av olika slag, visar vårt material att de båda intressekategorierna har ett väl utvecklat socialt nätverk samt en god relation till samhällsrelaterade institutioner. De båda intressekategorierna uppvisar således ett starkt socialt kapital (jfr. Putnam 2001).

Det sociala kapitalet visar sig bland annat i att de båda grupperna har ett väl fungerande primärt nätverk, i form av familj och släkt, vilka man träffar ofta. Vidare har man också ett starkt sekundärt nätverk, med bland annat vänner och kollegor, vilka man i relativt hög utsträckning umgås med.

Vidare speglas de båda gruppernas starka sociala kapital genom att de i stor utsträckning är medlemmar i olika typer av organisationer. De idrottsintresserade visar således inte endast ett *intresse* för idrott, utan de utgör en aktiv del av den då de i stor utsträckning ingår i idrottsrelaterade organisationer. De kulturintresserade tenderar i sin tur att vara medlemmar i intresseorganisationer och sammanslutningar av olika slag, vilket kan härledas till dessas kulturella kapital. Vi kan således skönja en distinktion av organisationstyper som man är medlem i; medan de idrottsintresserade söker sig till föreningar med en tydlig avgränsning vad gäller

⁷⁶ De idrottsintresserades ökade konsumtion av elitidrott, och de kulturintresserades mer distanserade relation till densamma, stämmer bra överens med Mehus (2005) resultat om att personer med stort kulturellt kapital besöker idrottsevenemang och konsumerar tevesport i lägre utsträckning än de med ett litet sådant.

idrott väljer de kulturintresserade organisationer med ett tydligare samhällsfokus. Men i det stora hela är det tänkbara att det oavsett intressekategori finns ett aktivt engagemang i föreningar och liknande. Detta visar att intresset i sig engagerar människor och placerar dem i nätverk av olika slag. För respektive intressekategori genererar kultur och idrott således starka *sociala värden*. Människors engagemang i sociala nätverk är enligt Putnam (2001) demokratistärkande, och detta resonemang får också gehör i vår studie då respondenterna i stor utsträckning, och oavsett intressegrupp, har stort förtroende för samhällsinstitutioner. Barnomsorgen och sjukvården, det vill säga institutioner som människor har en stor bekantskap med, har också stort förtroende bland respondenterna. Arbetsförmedlingen, å sin sida, har ganska litet förtroende. Men relationen mellan myndighet och medborgare i fallet Arbetsförmedlingen är svår och komplex, vilket kan förklara det låga förtroendet ifråga.⁷⁷

Det starka sociala kapitalet till trots tenderar dock få respondenter överlag att ha ett stort förtroende för lokala politiker, och denna tendens genomsyrar de båda intressekategorierna. Detta är intressant i ljuset av att man har stort förtroende för lokala institutioner, men inte för beslutsfattarna i dessa institutioner. Detta kan förklaras av att bilden man har av exempelvis barnomsorgen grundar sig på de egna erfarenheterna, det vill säga kontakten med förslagsvis personalen på en förskola. Politikerna har man dock inte kontakt med på samma sätt, vilket också kan ge en mer abstrakt bild av dessa. Detta kan också tänkas förklara varför de lokala företagen har större förtroende än politikerna; kännedomen om de försträdda är troligtvis större.

7.3 Kultur, idrott och den regionala utvecklingen

Med ovanstående som bakgrund är det på sin plats att besvara och diskutera vår fjärde och sista forskningsfråga. I enlighet med denna bör vi diskutera vad de huvudsakliga resultaten, vilka vi har redogjort för ovan,

⁷⁷ För en djupare diskussion kring relationen mellan medborgare och myndighet beträffande Arbetsförmedlingen, se Abalo & Danielsson (2008).

sammantaget kan tänkas betyda i relation till elitidrottens och kulturens tillskrivna förmåga att skapa regional utveckling?

7.3.1 Utvecklingen i de studerade länen

Innan vi går in och diskuterar kulturens och idrottens roll för den regionala utvecklingen bör vi först klargöra vad vi menar med *utveckling*. Begreppet kan givetvis användas i en mängd olika kontexter, och därmed också avse en mängd olika saker, men vi väljer här att inte komplicera det hela. I detta sammanhang – när vi befinner oss i den sedan länge industrialiserade och i viss mån avindustrialiserade delen av världen – handlar utveckling vanligtvis om att fortsätta att öka det materiella välståndet. Helt enkelt handlar det om ekonomisk tillväxt. Den ekonomiska tillväxten bör självfallet inte betraktas vara ett självändamål, utan istället bör förbättrade ekonomiska villkor helst leda till ökad allmän välfärd. Fler människor ska utifrån denna tillväxt kunna förverkliga sina idéer om det goda livet; denna tillväxt ska således kunna leda självförverkligande.

Den ekonomiska utvecklingen möjliggör därmed för både social och kulturell utveckling, men detta samband är dock komplicerat. Samtidigt som det krävs ekonomisk utveckling för ett förverkligande av den allmänna välfärden, krävs också ett välfungerande socialt liv och en kreativ kultur för att ekonomin ska kunna utvecklas. Alltså krävs ett mer eller mindre harmoniskt tillstånd mellan den allmänna välfärden och den ekonomiska tillväxten för att en regional utveckling ska kunna ske.

En förutsättning för denna regionala utveckling är att regionerna ifråga, i vårt fall de fyra studerade länen, har en stadig befolkning som gärna ökar. Men tendenser visar att människor i Sverige, som i övriga världen, har blivit rörligare. Det är inte längre självklart att man lever sitt liv i den ort där man är uppvuxen; det är inte ens säkert att man bor kvar i det land där man är född. I denna process, där olika regioner tävlar om att få människor att bosätta sig i "sin" region, bör vissa regioner betraktas som vinnare och andra som förlorare. De fyra studerade länen, som får betraktas vara landsortsregioner, befinner sig således också i denna tävlan

om befolkningen. I viss utsträckning sker denna sorts tävlan landsortsregionerna emellan, men i hög grad kämpar dessa även mot storstadsregionerna som kan locka med ett helt annat utbud av kultur eller annat som kan öka den allmänna välfärden. Låt oss titta lite närmare på hur befolkningsutvecklingen i de studerade länen har sett ut sedan drygt 20 år tillbaka.

År	Blekinge	Halland	Kalmar	Kronoberg
1985	150 959	240 063	238 176	173 972
1990	150 564	254 725	241 102	177 882
1995	152 737	269 338	243 372	180 377
2000	150 392	275 004	235 391	176 639
2005	150 696	285 868	233 944	178 443
2007	151 900	291 393	233 834	180 787
Differens	+941	+51 330	-4 342	+6 815

Tabell 27: Befolkningsutveckling i de studerade länen mellan 1985 och 2007 (www.scb.se).

Av siffrorna att döma har Halland den senaste dryga tjugoförårsperioden ökat befolkningen med över 50 000 personer, vilket innebär en ökning med mer än två tusen personer per år. Denna ökning är i storleksordningen av en medelstor svensk stad. Kronoberg och Blekinge har dock inte varit stadda i någon större befolkningstillväxt. Blekinge har befunnit sig på nivåer omkring 150 000 invånare under hela perioden, medan Kronoberg har ökat med knappt 7 000 individer. Kronoberg har befolkningsmässigt således vuxit med en ort av ungefär Älmhults storlek. Kalmar slutligen visar en minskning på omkring 4 000 personer, och är därmed det enda av de studerade länen som minskat sin befolkning under denna drygt 20 år långa period.

7.3.2 Satsningar för utveckling

Om vi bortser från den historiska befolkningsutvecklingen och istället utgår från det dagsaktuella läget har alla fyra länen det gemensamt att man åtminstone inte bör tappa den nuvarande befolkningen för att und-

vika stagnation. Givetvis kan man invända mot detta och hävda att det finns "olönsamma" medborgare, t.ex. kostnadskrävande gamla som inte längre arbetar, men som däremot behöver omfattande vård och omsorg. Det bör dock understrykas att det i normalfallet inte är äldre och sjuka som försvinner när befolkningar minskar. Istället är det yngre arbetsföra personer, som på grund av exempelvis studier eller arbete söker sig bort från sin ursprungliga region.

Som vi tidigare har nämnt visar vår undersökning att människor har någon form av grundläggande välfärdsförväntningar. Platsen där man bor ska kunna erbjuda rimliga levnadsvillkor i form av offentlig service – som exempelvis vård, skola och omsorg – men också idrott och kultur ingår i denna grundläggande välfärd. Idrott ingår i form av breddidrott, vilket anses vara en meningsfull och kreativ sysselsättning för främst barn och unga. Kultur utgör en viktig del av denna välfärd främst i form av bibliotek och biografier, vilket uppskattas av stora delar av befolkningen.

Man kan anta att de regioner som inte klarar av att upprätthålla eller svara mott detta, riskerar i det långa loppet att inte kunna behålla sin befolkning. När det svartnar i den lokala biografen, när biblioteket minskar öppettiderna, och när skolans existens börjar ifrågasättas, är detta, framförallt det senare, tämligen säkra indikatorer på att befolkningsunderlaget kommer att börja svikta. Den arbetsföra befolkningen som ännu inte knutit sig helt till regionen riskerar då att flytta till orter eller regioner där denna typ av välfärd erbjuds.

Vill man å andra sidan öka befolkningsunderlaget, det vill säga att inte endast nöja sig med de invånare man har utan också locka nya, gäller det att erbjuda saker utöver dessa mer eller mindre självklara välfärdsförväntningar. Elitidrott kan sägas utgöra en sådan sak. Materialet visar otvivelaktigt att elitidrott attraherar stora grupper av människor, även dem som kanske inte ens tänkt avnjuta den för egen del. I hög grad värderas möjligheten att kunna ta del av elitidrott i det egna länet, vilken anses skänka en viss nimbus åt orten och trakten. Samma sak gäller kultureve-

nemang som teater, utställningar och konserter. Detta engagerar många människor; medan det ger andra en ställföreträdande eller en möjligheternas tillfredsställelse.

Då intresset för den högt värderade kulturen respektive elitidrotten visar sig vara nyttigt för stärkandet av det sociala kapitalet, vilket i sin tur stärker regionen ifråga, vore det bästa att kunna utveckla båda samtidigt. Men om prioriteringar måste göras bör man beakta att elitidrott och kultur inte riktigt har samma publik, vilket distinktionen mellan kultur- och idrottsintresserade tydligt har visat. Elitidrotten har sin publikbas bland män, ofta mera bofasta och mindre flyttbenägna, och dessa har relativt sett låg utbildning. Kulturpubliken, å andra sidan, består i större utsträckning av kvinnor, högutbildade och personer med annan etnisk bakgrund. Kulturpubliken är, som vi tidigare konstaterat, mer flyttbenägen och har oftare flyttat i sitt liv.⁷⁸

Hur prioriteringar ska göras vad gäller satsningar på kultur respektive idrott är givetvis avhängigt vilka mål man har. Men ofta har det varit avgörande för den ekonomiska utvecklingen att man ökar andelen kvalificerat utbildade personer, som kan berika regionens produktions- och tjänstesektor. I detta perspektiv ser kulturen, utifrån basen som utgör dess publik, ut att ha ett försteg före idrotten.

Vidare har alla de studerade länen lärosäten för högre studier, vilka inte enbart kan fyllas av de egna länsinvånarna. Istället krävs det att personer med intresse för högre studier flyttar till dessa landsortsregioner för att få bättre rullans på högskolorna och universitet ifråga. Med tanke på att kulturintresserade främst konstitueras av högutbildade kan kultursatsningar tänkas gynna rekryteringen av framtida högskolestudenter.

Dessutom kan inte kultur- och idrottsutbudet betraktas som jämlikt. Medan den som vill avnjuta elitidrott har tillgång till flera tillställningar i veckan, har den som vill ta del av kultur ett betydligt mer begränsat ut-

⁷⁸ Wikhall (2003) visar, som vi tidigare nämnt, att kulturutbudet har stor betydelse för vissa grupperns trivsel i en ort. För kulturintresserade kan ett brett utbud av kulturinstitutioner ha stor betydelse för att dessa stannar kvar i sin nuvarande ort eller region.

bud. Detta begränsade utbud kan, vilket vi också tidigare påpekat, förklara varför exempelvis teatrar, värderingen till trots, inte besöks oftare.

Det är också viktigt att understryka att satsningar på elitidrott inte endast bör sättas i relation till kulturen, utan även till breddidrotten. Bygandet av en ny fotbollsarena, exempelvis, får inte mycket stöd i jämförelse med upprustningen av befintliga. Bland annat detta visar att trots att man anser att tillgången till elitidrott är viktig, är man inte beredd att offra breddidrotten för den. Satsningar på breddidrotten är därför kanske att prioritera gentemot elitidrotten.

Men i relation till kulturen är även tillgången till breddidrott stor, och då breddidrotten mestadels samlar barn och unga – det vill säga personer som inte är att betrakta som rörliga – tilltalar kultursatsningar personer i rörelse. Denna typ av satsningar kan således hjälpa till att locka personer till landsortsregioner, och samtidigt behålla dem som redan finns kvar. Detta torde vara ett steg i rätt riktning mot regional utveckling.

Referenser

- Abalo, Ernesto & Danielsson, Martin (2008) *Digitalisering och social exklusion. Om arbetssökande medborgares användning av och attityder till Arbetsförmedlingens digitala tjänster*. Växjö: Växjö University Press.
- Aldskogius, Hans (1993) *Leksand, Leksand, Leksand. En studie av ishockeyns betydelse för en bygd*. Hedemora: Gidlunds bokförlag.
- Andersson, Torbjörn (2002) *Kung fotboll. Den svenska fotbollens kulturhistoria från 1800-talets slut till 1950*. Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion
- Andersson, Torbjörn (2006) 'Östers IF: Från ett "djävla änga-gäng" i öster till mästare i väster' i *Idrott, historia och samhälle 2006*.
- Andersson, Torbjörn (kommande) 'Mjällby AIF – den annorlunda klubben'.
- Andersson, Torbjörn & Radmann, Aage (1998) *Från Gentleman till Huligan?* Stockholm: Symposion.
- Bernstein, Alina & Blain, Neil (red) (2003) *Sport, Media, Culture. Global and Local Dimensions*. London: Frank Cass.
- Billing, Peter, Franzén, Mats & Peterson, Tomas (199) *Vem vinner i längden? Hammarby IF, Malmö FF och svensk fotboll*. Lund: Arkiv.
- Bourdieu, Pierre (1986) *Kultursociologiska texter. I urval av Donald Broady och Mikael Palme*. Lidingö: Salamander Förlag.
- Bourdieu, Pierre (1993) *Kultursociologiska texter. I urval av Donald Broady och Mikael Palme*. Stockholm/Stehag: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.
- Broady, Donald (1998) 'Kapitalbegreppet som utbildningssociologiskt verktyg' Skeptronhäften/Skeptron Occasional Papers Nr 15. ILU, Uppsala Universitet.
- Butsch, Richard (2000) *The Making of American Audiences: from Stage to Television, 1750-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Crolley, Liz and Hand, David (2006) *Football and European Identity. Historical Narratives Through the Press*. London: Routledge.
- Dahlqvist, Lennart (1990) *Kronobergarna idrotten och samhället – en studie av idrottsrörelsens genombrott 1920-1940*. Växjö: Folkrörelsearkivet Kronoberg och Smålands idrottshistoriska sällskap.
- Dencik, Lars (1998) 'Hur formas individers identiteter i ett föränderligt samhälle?' i Emilsson, Ann & Lilja, Sven (red) (1998) *Lokala identiteter – historia, nutid, framtid*. Gävle: Högskolan i Gävle-Sandviken.
- Ericsson, Christer (2004) *Fotboll, bandy och makt*. Stockholm: Carlssons Bokförlag
- Figuroa, Arturo (2003) 'Community Identity and Sports. A Social History of Soccer in Salinas, California' i *Culture, Society and Praxis, Vol 2, No 1* (2003).
- Fundberg, Jesper (2003) *Kom igen, gubbar!: om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlsson.
- Gripsrud, Jostein (2002) *Mediekultur, mediasamhälle*. Göteborg: Daidalos.
- Gunnemark, Kerstin (1998) *Hembygd i storstad. Om vardagslivets praktik och den lokala identitetens premisser*. Göteborg: Etnologiska föreningen i Västsverige.
- Horne, John, Tomilson, Alan & Whannel, Gary (1999) *Understanding Sport. An introduction to the sociological and cultural analysis of sport*. London: Spon Press.
- Häggström, Anders (2000) *Lexa rum och beskrivna platser. Former för landskapsidentitet*. Stockholm: Carlsson Bokförlag
- Johannisson, Jenny (2003) 'Att sätta kulturpolitiken på plats – kulturplaneringens roll i Göteborg' i Egeland, Helene & Johannisson, Jenny (red) (2003) *Kultur, plats, identitet. Det lokals betydelse i en globaliserad värld*. Sister, Skrifter 9. Stockholm: Bokförlaget Nya Doxa.
- Johansson, Thomas & Miegel, Fredrik (1992) *Do the Right Thing. Lifestyle And Identity In Contemporary Youth Culture*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

- Jonsson, Inger (1998) 'Lokala identiteter i en föränderlig verklighet' i Emilsson, Ann & Lilja, Sven (red) (1998) *Lokala identiteter – historia, nutid, framtid*. Gävle: Högskolan i Gävle-Sandviken.
- Klasson, Maj (1997) Temat folkbibliotek, folkbildning och livslångt lärande. I Maj Klasson (red.) *Folkbildning och folkbibliotek: på spaning efter spår av folkbildning och livslångt lärande i biblioteksvärlden*. Borås: Bibliotekshögskolan.
- Kulturrådet (2003) *Kulturbarometern 2002. Kulturen i siffror 2003:1*. Stockholm: Kulturrådet.
- Kåring Wagman, Anna (1998) 'I □ Stockholm – lokal identitet och marknadsföring av orter' i Emilsson, Ann & Lilja, Sven (red) (1998) *Lokala identiteter – historia, nutid, framtid*. Gävle: Högskolan i Gävle-Sandviken.
- Lilja, Sven & Emilsson, Ann (1998) 'Inledning' i Emilsson, Ann & Lilja, Sven (red) (1998) *Lokala identiteter – historia, nutid, framtid*. Gävle: Högskolan i Gävle-Sandviken.
- Lund, Anna (2008) *Mellan scen och salong. En kultursociologisk analys av ungdomsteater*. Lund: Arkiv förlag.
- Maguire, Joseph (1999) *Global Sport. Identities, Societies, Civilizations*. Cambridge: Polity Press.
- Mehus, Ingar (2005) 'Distinction through Sport Consumption: Spectators of Soccer, Basketball and Ski-jumping' i *International Review for the Sociology of sport* 2005:40. Sage Publications.
- Miegel, Fredrik (1994) 'Values, lifestyles and family communication' i Rosengren, Karl Erik (red) (1994) *Media Effects and Beyond. Culture, Socialization and Lifestyles*. London: Routledge.
- Mäntykangas, Arja (1997) Några ord om begreppet folkbibliotek. I Maj Klasson (red.) *Folkbildning och folkbibliotek: på spaning efter spår av folkbildning och livslångt lärande i biblioteksvärlden*. Borås: Bibliotekshögskolan.

- Nilsson, Per (1994) *Den allvarsamma fritiden. En litteraturstudie av undersökningar om barns och ungdomars fritids- och kulturvanor*. Stockholm: Statens ungdomsråd.
- Peterson, Tomas (1989) *Leken som blev allvar. Halmstads Bollklubb mellan folk rörelse, stat och marknad*. Lund: Arkiv.
- Peterson, Tomas (1993) *Den svengelska modellen*. Lund: Arkiv förlag.
- Putnam, Robert D. (2001) *Den ensamme boudaren. Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*. Stockholm: SNS förlag.
- Rowe, David (1999) *Sport, Culture and the Media*. Buckingham: Open University Press.
- Rowe, David (2003) 'Sport and the Repudiation of the Global' i *International Review for the Sociology of Sport*. 38/3 2003. Sage Publications.
- Saeed, Amir (2003) 'What's in a Name? Muhammad Ali and the Politics of Cultural Identity.' i Bernstein, Alina & Blain, Neil (2003) *Sport, Media, Culture. Global and Local Dimensions*. London: Frank Cass.
- Skeggs, Beverly (1999) *Att bli respektabel. Konstruktioner av klass och kön*. Göteborg: Daidalos.
- Statens kulturråd (2000) *Soppa och skådespel åt folket. Om teatrar med regionalt uppdrag*. Stockholm: Statens kulturråd.
- Stempel, Carl (2005) 'Adult Participation Sports as Cultural Capital. A Test of Bourdieu's Theory of the Field of Sports' i *International Review for the Sociology of Sport* 40/4 (2005). Sage Publications.
- Strömbom, Lisa (2003) *Identitet och identitetspolitik i Sveriges regioner*. Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet.
- Sund, Bill (1997) *Fotbollens maktfält. Svensk fotbollshistoria i ett internationellt perspektiv*. Solna: Svenska Fotbollförlaget AB.
- Trépagny, Veronica (2003) 'Att formge regioner – identitetsproduktion i kulturpolitisk information' i Egeland, Helene & Johannisson, Jenny (red) (2003) *Kultur, plats, identitet. Det lokala betydelse i en globaliserad värld*. Syster, Skrifter 9. Stockholm: Bokförlaget Nya Doxa.

- Trondman, Mats & Lund, Anna (2009) 'Kan man idrotta kan man väl *kultura* – till kritiken av konstruktionen av statistiska kategorier' i *Kultursverige 2009* (kommande).
- Viscovi, Dino (2008) *Mediesportpubliken. Demografi och preferenser*. Rapport 31: Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö universitet.
- Wikhall, Maria (2003) 'Kultur och regional attraktivitet – migrationsbeslut bland högskoleutbildade i Sverige' i Egeland, Helene & Johannisson, Jenny (red) (2003) *Kultur, plats, identitet. Det lokals betydelse i en globaliserad värld*. Syster, Skrifter 9. Stockholm: Bokförlaget Nya Doxa.
- Österberg, Eva (1998) 'Människan och de kombinerade lojaliteterna: nationella och regionala/lokala projekt i svensk historia' i Emilsson, Ann & Lilja, Sven (red) (1998) *Lokala identiteter – historia, nutid, framtid*. Gävle: Högskolan i Gävle-Sandviken.

Webbplatser

- www.dn.se (besökt 2008-10-31)
- www.hbk.se (besökt 2008-10-28)
- www.regeringen.se (besökt 2008-05-20)
- www.riksidrottsmuseet.se (besökt 2008-05-20)
- www.scb.se *Befolkningsdatabasen* (besökt 2008-12-14)
- www.svd.se (besökt 2008-05-20)
- www.svt.se (besökt 2008-05-20)
- www.regionteatern.se (besökt 2008-12-05)

Bilaga: Teknisk rapport

Kort om projektet

Elitidrott och regional utveckling är ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt som innefattar forskare från ämnena sociologi, nationalekonomi och medie- och kommunikationsvetenskap vid Växjö universitet. Projektet, som finansieras av Sparbanksstiftelsen Kronan, påbörjades hösten 2006 och syftar till att ur olika perspektiv studera elitidrottens betydelse för den regionala utvecklingen i allmänhet och den lokala ekonomin, invånarnas välbefinnande och mediebildens av regionen i synnerhet. För att undersöka detta skickades en postenkät ut till 6000 personer mellan 16 och 75 år i Hallands, Blekinge, Kronobergs och Kalmar län. Nedan följer först och främst en detaljerad redogörelse för såväl enkätkonstruktionen som materialinsamlingen och det insamlade materialet, varpå vi även gör en bortfallsanalys och redogör för hur materialet har bearbetats.

Enkätens konstruktion

Övergripande överväganden i samband med enkätkonstruktionen

Enkäten skulle som sagt skickas till personer hemmahörandes i fyra olika regioner, varför det var viktigt att den gjordes delvis länsspecifik. Detta innebar att den i praktiken konstruerades i fyra olika versioner. Många enkätfrågor var givetvis gemensamma för alla länen, men en stor del av dem fick anpassas efter respektive regions kännetecken, framför allt på det idrottsliga planet. För det första har de fyra länen delvis åtskilda idrottsliga traditioner. Exempelvis är bordtennis en jämförelsevis populär idrott i Hallands län, på samma sätt som speedway är en långt mycket större sport i Kalmar län än i de övriga.

Det faktum att de fyra länen har flera elitidrottslag inom en rad olika sporter, medförde dessutom att vi tvingades begränsa oss – inte bara till en viss sport, utan även till en specifik idrottsförening. Det hade inte varit görligt att integrera frågor kring de fyra länen samtliga elitidrottsföreningar i enkäten, varför en avgränsning var helt nödvändig. Först och främst valde vi att inrikta oss på fotbollsklubbar, framför allt eftersom fotboll är den i särklass största sporten i Sverige – både i termer av popularitet och sett till antalet utövare. Därefter valde vi – med tanke på projektets inriktning mot elitidrott – den fotbollsklubb som i respektive län befann sig högst upp i seriesystemet. Beroende på vilket av de fyra länen enkäten skulle skickas till, kom en del av frågorna följaktligen att handla om Halmstads BK, Mjällby AIF, Östers IF eller Kalmar FF.

Operationaliseringar

Arbetet med att konstruera en enkät påbörjades i början av september 2006. Mot bakgrund av projektets tvärvetenskapliga karaktär, var det viktigt att den inrymde frågor som kunde generera relevant empiri för alla inblandade i projektet. Den gemensamma ambitionen var att med hjälp av enkäten undersöka ett antal egenskaper hos invånarna i de fyra länen: *lokal identitet, välbefinnande, idrottsvanor, medievanor* och *bakgrund*. På så vis hoppades vi kunna samla in ett material som förmår kasta ljus över det mångdimensionella förhållandet mellan elitidrott och regional utveckling, vilket i någon mån kan sägas utgöra projektets övergripande syfte.

För att mäta den *lokala identiteten* har vi brutit ned egenskapen i dimensionerna tillhörighet, flyttbenägenhet och mental geografi, vilka i sin tur har kartlagts genom en rad enkätfrågor. Dessa kretsar kring hur länge man har bott i det aktuella länet, i vilka geografiska områden man i första hand känner sig hemma, om man vill flytta och i så fall vart, var man tror sig bo om fem respektive tio år, etc. Länsinvånarnas *välbefinnande*, som är nära sammankopplad med den lokala identiteten, har i sin tur brutits ned i dimensionerna social-, kulturell- och politisk trivsel.

Enkätfrågorna kring detta rör exempelvis invånarnas umgängesvanor, föreningsdeltagande, kulturvanor, förtroende för lokala institutioner och attityder till den egna orten.

När det gäller *idrottsvanor* ska begreppet ifråga förstås i vid bemärkelse. Vi vill undersöka allt från länsinvånarnas attityder och betalningsvilja i relation till såväl elit- som breddidrott, till hur ofta de går och tittar på respektive utövar idrott. Även invånarnas supporterskap – det vill säga huruvida man har något favoritlag och vilken relationen till detta i så fall är – ansågs vara en i sammanhanget relevant dimension att undersöka. Enkätfrågorna angående respondenternas idrottsvanor är många och handlar om hur idrottsintresserade de är, vilka sporter som ligger dem varmast om hjärtat, hur ofta de både besöker olika idrottsevenemang och idrottar själva, hur de ser på kommunala respektive privata idrotts-satsningar, hur mycket de kan tänka sig att själva betala för ett lokalt elit-idrottslag, deras attityder till den lokala elitfotbollsklubben, etc.

Beträffande länsinvånarnas *medievanor* har vi varit särskilt intresserade dels av huruvida de i användningen av medier orienterar mot lokalt, nationellt eller internationellt innehåll, dels av vilka typer av medieinnehåll de konsumerar – är man sport-, kultur-, nöjes- eller samhällsinriktad i sin medieanvändning? För att kunna kartlägga invånarnas medievanor har det ställts en rad frågor om tillgång, användning och attityder i relation till olika medier och medieinnehåll. Några frågor handlar också om invånarnas vilja att betala för att kunna se fotboll i teve.

Slutligen rymmer enkäten även en rad frågor kring respondenternas *bakgrund*. Sådana frågor utgör centrala analysverktyg inom i princip all samhällsvetenskaplig forskning och kretsar i vår enkät huvudsakligen kring länsinvånarnas kön, ålder, etnicitet, yrke, utbildning, bostads- och familjeförhållanden. Socialt formande faktorer som dessa möjliggör i vårt fall en djupare förståelse för den komplexa relationen mellan elitidrott och regional utveckling i de fyra länen. Exempelvis hjälper de oss att förstå vilken betydelse olika sociala grupper tillskriver det lokala elitidrottslaget.

Materialinsamling och material

Materialinsamling

Enkäten, som till slut kom att omfatta 71 frågor fördelade över 13 A4-sidor, var färdigställd i början av oktober 2006, varpå den testades och korrigerades en sista gång innan den gick i tryck. Antalet enkätfrågor kan förefalla ovanligt högt, men det hänger samman med projektets tvärvetenskapliga karaktär och det faktum att det syftar till att belysa förhållandet mellan elitidrott och regional utveckling ur flera olika perspektiv.

Enkäten skickades så småningom ut till ett obundet slumpmässigt urval om 1500 personer mellan 16 och 75 år i Hallands, Blekinge, Kronobergs respektive Kalmar län. Det sammanlagda urvalet bestod följaktligen av 6000 personer i fyra olika län. Enkätutskicken, som i likhet med konstruktionen av frågeformuläret hanterades internt av anställda i projektet, påbörjades i slutet av oktober 2006 då det första enkätutskicket, bestående av frågeformulär och tillhörande missivbrev, gick ut till 1499 slumpmässigt utvalda personer i Hallands län.⁷⁹ Därefter följde motsvarande utskick till – i tur och ordning – Blekinge, Kronobergs och Kalmar län.

Det första utskicket följdes av ett nytt enkätutskick – bestående av samma frågeformulär men ett nytt följbrev – till dem som ännu inte svarat. En tid därefter skickades en första påminnelse i form av ett vykort ut, följt av ytterligare ett enkätutskick, innehållandes det ursprungliga frågeformuläret men ett nykomponerat missivbrev. Avslutningsvis skickade vi ut ännu en vykortspåminnelse strax innan jul. Sammantaget gjordes följaktligen fem utskick – tre enkäter och två påminnelser – för

⁷⁹ En person i det halländska urvalet plockades bort redan innan det första enkätutskicket, då det visade sig att personen i fråga inte var folkbokförd i Hallands län. Detsamma gäller urvalet för Kronobergs län, som följaktligen också kom att omfatta 1499 istället för 1500 personer. Inför det första enkätutskicket var således det sammanlagda urvalet för de fyra länen 5998 personer.

vilka den länsvisa utskicksordningen genomgående var densamma som vid första enkätutskicket.

Material

De besvarade enkäterna började komma in i slutet av oktober och fortsatte att göra så halvvägs in i januari 2007. Det sammanlagda antalet besvarade enkäter uppgick till slut till 3181 stycken, medan det totala urvalet, efter att vi hade tagit bort svarsoförmögna och avflyttade,⁸⁰ bestod av 5889 personer. Följaktligen uppgick nettosvarsfrekvensen till 54 procent. Siffrorna skiljer sig emellertid en del mellan de fyra länen; för Hallands läns del blev det slutgiltiga urvalet 1481 personer och av dessa svarade 820 på enkäten. Detta ger en svarsfrekvens på 55 procent. Motsvarande siffra för Blekinge län är 51 procent, då 749 av 1467 potentiella respondenter besvarade enkäten.

Kronobergarna var något mer svarsbenägna än invånarna i de övriga länen. Av 1473 möjliga svar erhöles 836 stycken, vilket ger en svarsfrekvens på 57 procent. I Kalmar län var svarsfrekvensen inte riktigt lika hög, då den till slut blev 53 procent (av urvalet på 1469 personer svarade 776 stycken).⁸¹ Följaktligen är den totala svarsfrekvensen såväl som svarsfrekvensen i de olika länen över 50 procent, vilket bör anses vara fullt tillräckligt.

Givetvis hade en högre svarsfrekvens än 54 procent varit önskvärt, men efter en bortfallsanalys – i vilken vi jämför det föreliggande materialet med såväl vårt ursprungliga urval som färsk statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) – tycks det ändå som att det insamlade materialet på det stora hela svarar relativt väl mot de olika lärens

⁸⁰ Med *svarsoförmögna* menas personer som av olika anledningar – exempelvis sjukdom, funktionshinder eller språksvårigheter – inte har kunnat besvara enkäten. Med *avflyttade* menas antingen personer som inte längre bor i de aktuella länen eller personer som inte har fått enkäten och heller inte har kunnat nås.

⁸¹ Efter att de sista besvarade enkäterna hade kommit oss tillhanda levererades hela materialet till Kinnmarks Information AB i Mölndal. Företaget ifråga anlätades för att på optisk väg koda in enkätsvaren i datamatriser, vilka därefter skulle skickas tillbaka till oss. För en mer detaljerad beskrivning, se avsnittet *Materialbearbetning*.

befolkningssammansättning i termer av kön, etnicitet, ålder, etc. Nedan följer en detaljerad beskrivning av den bortfallsanalys som genomförts.

Bortfallsanalys

Det insamlade materialet i relation till vårt urval

Som ett första led i en bortfallsanalys har vi jämfört det föreliggande materialet – både för de fyra länen tillsammans och varje län för sig – med hur köns- och åldersfördelningen ser ut i vårt ursprungliga urval. I det totala urvalet är 52 procent män och 48 procent kvinnor, medan könsfördelningen i det insamlade materialet i princip är den motsatta (51 procent kvinnor mot 49 procent män). Detta antyder att kvinnorna har varit mer benägna att besvara enkäten än männen, men att skillnaderna knappast är tillräckligt stora för att ha någon avgörande betydelse för giltigheten i våra analyser.

Skillnaderna mellan olika åldersgruppers svarsbenägenhet är något större, i synnerhet då man jämför den yngsta åldergruppen (16 till 25 år) med den äldsta (61 år och uppåt). I urvalet för samtliga län är 17 procent mellan 16 och 25 år, medan samma grupp i vårt material utgör 14 procent. Motsvarande siffror för den äldsta åldersgruppen är 22 respektive 25 procent. Följaktligen har den äldsta åldersgruppen överlag varit mer benägen att svara på enkäten än den yngsta, även om skillnaderna inte är särskilt stora. Det kan dessutom vara värt att redan här poängtera att detta mönster sedan tidigare är välkänt och inte alls specifikt för vår undersökning.

Då vi bryter ned ovanstående siffror på länsnivå, framträder tendensen att kvinnor och äldre är mer svarsbenägna än män och yngre desto tydligare. I det insamlade materialet för Hallands län är kvinnorna i majoritet (53 mot 47 procent), medan könsfördelningen i det ursprungliga urvalet för samma län är den motsatta. Tendensen är densamma vid en jämförelse mellan Blekinge läns material och urval; i materialet är 48 procent kvinnor, medan de i urvalet är något färre (45 procent).

		Det ursprungliga urvalet	Det insamlade materialet
Hallands län	Män	53 procent	47 procent
	Kvinnor	47 procent	53 procent
Blekinge län	Män	55 procent	52 procent
	Kvinnor	45 procent	48 procent
Kronobergs län	Män	56 procent	47 procent
	Kvinnor	44 procent	53 procent
Kalmar län	Män	55 procent	50 procent
	Kvinnor	45 procent	50 procent

I urvalet för Kalmar län utgör i sin tur kvinnorna 45 procent och männen 55 procent, medan könsfördelningen i materialet i princip är helt jämn. Mönstret blir ännu tydligare då vi tittar på Kronobergs län, då endast 47 procent av de svarande är män, trots att de utgör 56 procent av urvalet. Kvinnorna, som i urvalet uppgår till 44 procent, står således för hela 53 procent av svaren. Det är följaktligen tydligt att kvinnorna har varit mer svarsbenägna än männen, oavsett vilket län de kommer ifrån.

Beträffande åldersfördelningen i materialet respektive urvalet, är skillnaderna dem emellan än tydligare – inte minst i relation till den yngsta och äldsta åldersgruppen. I urvalet för Hallands län är en femtedel mellan 16 och 25 år, medan samma åldersgrupp i vårt material endast utgör 13 procent. Om den yngsta åldersgruppen innehåller en oproportionerligt stor andel icke-svarande, kännetecknas den äldsta (61 år och uppåt) av en påfallande stor andel svarande. I urvalet utgör denna grupp 16 procent, medan den i vårt material motsvarar hela 25 procent. När det gäller urvalet för Blekinge län är i sin tur 20 procent i åldrarna 16 till 25 år, medan 18 procent är 61 år eller äldre. Det insamlade materialet består emellertid av 13 procent mellan 16 och 25 år, samtidigt som den äldsta ålderskategorin utgör hela 28 procent.

		Det ursprungliga urvalet	Det insamlade materialet
Hallands län	16-25 år	21 procent	13 procent
	26-40 år	27 procent	25 procent
	41-60 år	36 procent	37 procent
	61 år -	16 procent	25 procent
Blekinge län	16-25 år	20 procent	13 procent
	26-40 år	27 procent	23 procent
	41-60 år	35 procent	36 procent
	61 år -	18 procent	28 procent
Kronobergs län	16-25 år	23 procent	13 procent
	26-40 år	28 procent	24 procent
	41-60 år	32 procent	41 procent
	61 år -	18 procent	22 procent
Kalmar län	16-25 år	20 procent	15 procent
	26-40 år	24 procent	20 procent
	41-60 år	37 procent	38 procent
	61 år -	20 procent	27 procent

I Kronobergs län står den yngsta ålderskategorin för 13 procent av svaren, medan den utgör 23 procent av urvalet. När det gäller den äldsta ålderskategorin i samma län förekommer – till skillnad från de andra länen – inga större skillnader mellan vårt material och det ursprungliga urvalet. Däremot är personer mellan 41 och 60 år överrepresenterade, då de utgör 32 procent av urvalet men står för hela 41 procent av svaren. I Kalmar län, slutligen, är den äldsta kategorin återigen tydligt överrepresenterad, precis som andelen icke-svarande är oproportionerligt hög bland personer mellan 16 och 25 år.

Det insamlade materialet i relation till officiell befolkningsstatistik

Utöver att undersöka hur det insamlade materialet förhåller sig till det ursprungliga urvalet, har vi som ett andra led i bortfallsanalysen även jämfört det föreliggande materialet med SCB:s officiella befolknings-

statistik. Även om ett obundet slumpmässigt urval om 1500 personer allt som oftast svarar tämligen väl mot den aktuella populationens faktiska demografiska sammansättning, kan en jämförelse med den officiella befolkningsstatistiken bidra till att nyansera ovan beskrivna köns- och ålderskillnader vad gäller svarsbenägenhet. Dessutom ger SCB:s aktuella demografi möjligheten att undersöka hur väl andelen utrikesfödda i vårt material motsvarar gruppens faktiska storlek i de olika länen.

Ställt jämte den officiella befolkningsstatistiken framträder delvis samma mönster som då det insamlade materialet jämfördes med vårt ursprungliga urval; med andra ord tenderar kvinnor att vara mer svarsbenägna än män, på samma sätt som de äldre svarar i högre grad än de yngre åldersgrupperna. Skillnaderna är emellertid långtifrån lika tydliga och i flera fall så små att de knappast behöver omnämnas. Detta betyder att det föreliggande materialet representerar den faktiska demografiska sammansättningen i de olika länen tämligen väl, trots att det – som vi ska se – förekommer ett fåtal, tämligen obetydliga undantag.

Om vi till att börja med ser till könsaspekten är den egentliga fördelningen mellan män och kvinnor i princip helt jämn i Hallands län, medan kvinnorna i materialet för samma län som sagt är i majoritet (53 mot 47 procent). Detsamma gäller för Kronobergs län, där andelen kvinnor enligt den officiella statistiken utgör 49 procent av befolkningen, medan de i vårt material utgör 53 procent. Däremot överensstämmer könsfördelningen i materialet för både Kalmar och Blekinge län med den som presenteras i SCB:s befolkningsstatistik. Således blir könsskillnaderna betydligt mindre då vårt material jämförs med aktuell befolkningsstatistik för de fyra länen, istället för med det ursprungliga urvalet ur dessa.

Detsamma kan sägas gälla också då vi gör motsvarande jämförelse med åldersaspekten i åtanke. Inte heller då förekommer några avgörande skillnader mellan vårt material och den reella ålderstrukturen i de olika länen. Visserligen tenderar de äldre åldersgrupperna i samtliga län fortfarande att vara mer svarsbenägna än de yngre, vilket medför att vårt ma-

terial präglas en något snedvriden åldersfördelning. Men som sagt: skillnaderna mellan det insamlade materialet och SCB:s befolkningsstatistik är långtifrån bestämmande och dessutom avsevärt mindre än då det jämförs med det ursprungliga urvalet för de respektive länen.

Beträffande etnicitetsaspekten kan sägas att den faktiska andelen utrikesfödda i Kronobergs län är större (tolv procent) än i det insamlade materialet (åtta procent). I de övriga länen förekommer i detta hänseende inga nämnvärda skillnader mellan vårt material och den officiella statistiken, varför också dessa siffror överlag kan sägas vara tillräckligt representativa.

Sammanfattande ord angående bortfallet

De skillnader som förekommer mellan det ursprungliga urvalet och vårt befintliga material tyder på att män och unga har varit mindre benägna att besvara enkäten än kvinnor och äldre. Detta mönster gäller för länen sammantaget såväl som för varje län för sig. Vid en jämförelse mellan det föreliggande materialet och aktuell befolkningsstatistik från SCB framträder samma mönster, om än inte lika tydligt. Det tycks snarare vara så att vårt material – trots att kvinnor och äldre har varit mer svarsbenägna än män och unga – motsvarar den demografiska strukturen i respektive län tämligen väl. Några större representativitetsproblem torde således inte föreligga, vilket därmed också betyder att resultatens tillförlitlighet i allmänhet är förhållandevis hög.

Materialbearbetning

När de sista enkäterna i mitten av januari hade kommit oss tillhanda, avlämnades hela materialet (3181 ifyllda frågeformulär) till Kinnmarks Information AB i Mölndal. Företaget ifråga anlätades för att på optisk väg koda in enkätsvaren i fyra datamatriser (en för varje län), vilka därefter skulle skickas tillbaka till oss i form av SPSS-filer. SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) är ett datorprogram för bearbetning och

analys av statistiska material, och det är således detta program som har använts i samband med bearbetningen av vårt material.

Det var emellertid enbart inkodningen av svaren på frågorna med fasta svarsalternativ som genomfördes av Kinnmarks Information AB. Svaren på frågorna med öppna svarsalternativ – såsom de rörande yrke, favoritsporter eller favoritlag i fotboll – har istället manuellt kodats in i de länspecifika datamатriserna av anställda i projektet. Vad gäller inkodningen av respondenternas yrkesangivelser har vi utgått från SCB:s socioekonomiska indelning (SEI), i vilken i stort sett alla yrken har försetts med ett nummer. Dessa nummer har därefter kodats in i datamатrisen i syfte att möjliggöra olika socioekonomiska indelningar av vårt material.

Då det är tänkt att materialet ska resultera i tre olika rapporter, som var och en belyser olika aspekter av förhållandet mellan elitidrott och regional utveckling, har de ansvariga för respektive rapport själva fått bestämma hur exempelvis värdena på olika variabler ska kodas om. Följaktligen har samtliga rapportförfattare fått det i datamатrisen inkodade materialet i obearbetat skick, varpå de på egen hand har hanterat exempelvis indelningen i socioekonomiska klasser eller olika ålderskategorier.